

VFL Kvægs aktiviteter i projekt "Landmanden som virksomhedsleder" i 2013 Projekt: 5721	Ansvarlig	MHE
	Oprettet	31-01-2014
	Side	1 af 2

Projektaktiviteterne er sket inden for følgende arbejdsopgaver i projektet:

- Udvikling og implementering af virksomhedsrådgivning i landbrugsrådgivningen
- Effektskabende processer, der støtte op om ledelsen og strategisk vigtige beslutninger i landbrugsvirksomhederne.

Timeopgørelse af arbejdet i de nævnte arbejdsopgaver

Arbejdsopgave	Antal timer	Dokumentation
Udvikling og implementering af virksomhedsrådgivning i landbrugsrådgivningen	160	Bilag 1: Rapporten fra Kvægbrugets Task Force Bilag 2: PowerPoint-præsentation fra Kvægbrugets Task Force
Effektskabende processer, der støtte op om ledelsen og strategisk vigtige beslutninger i landbrugsvirksomhederne.	109	Bilag 3: Kvægekongres 2013 Bilag 4: Familiesektionen marts 2013 Bilag 5: Køddbranchens fællesråd maj 2013 Bilag 6: Herning Kongrescenter august 2013 Bilag 7: Forum for okse- og kalvekød september 2013

Beskrivelse af projektarbejdet

Udvikling og implementering af virksomhedsrådgivning i landbrugsrådgivningen

I forbindelse med arbejdet i Kvægbrugets Task Force, som primært blev udført i første halvdel af 2013 er der - i samarbejde med lokale konsulenter, landmænd og øvrige interessenter i det strategiske element i virksomhedsledelsen på moderne danske kvægbrug - gennemført en række analyser og vurdering af, hvilke områder der har særlig stor strategisk betydning. Formålet med disse aktiviteter var at øge bevidstheden og kendskabet til de vigtigste udfordringer for disse virksomheder samt at anviser, hvordan udfordringerne kan adresseres.

Der blev udarbejdet en større rapport, hvor de nævnte interessenter medvirkede til at udpege de vigtigste fokusområder. Heri lå også et væsentligt indsats på at inddrage de faglige specialister for derigennem at sikre en god sammenhæng mellem det strategiske og operationelle element i landbrugsvirksomheden.

Blandt de vigtigste strategiske fokusområder, der blev påpeget var:

- Styrket rådgivning rettet særligt mod større og udviklingsorienterede landbrugsvirksomheder
- Styrket fokus på netværk og kompetenceløft blandt kvægbønderne
- Indførelse af mentorordninger og masterclasses
- Udfordringer omkring økonomi og finansiering
- Vækstpotentiale og barrierer

Effektskabende processer, der støtte op om ledelsen og strategisk vigtige beslutninger i landbrugsvirksomhederne

Landbrugsvirksomhederne er både meget afhængige af offentlige støtteordninger og meget reguleret af mange love og regler, der påvirker driften af en moderne landbrugsvirksomhed. Derfor er det af overordentlig stor vigtighed at vidensniveauet omkring disse områder er meget højt.

Den offentlige regulering og støtte har en meget central betydning, når der gennemføres strategiske udviklings- og forandringsprocesser og derfor har dette været en prioriteret indsats i projektet.

En stor del af arbejdet har været analyser og beregninger. Resultaterne heraf er blevet præsenteret gennem en række præsentationer for landmænd og rådgivere. Herunder indgik arbejdet som en del af beretningen på Kvægekongressen 2013 samt til en række møder rundt om i landet i løbet af 2013.

Helt konkret har udfordringer ofte kredset om konsekvenser for landbrugsvirksomhedernes økonomi, når der varsles ændringer i de gældende støtteordninger og de gældende krav til landbrugsvirksomhederne i denne sammenhæng. Disse udfordringer har krævet særligt stort fokus, fordi det har en meget direkte påvirkning af landbrugsvirksomhedens grundlag for at træffe taktiske og strategiske beslutninger. Derfor har dette område i høj grad også betydning for rådgivningen af virksomhedslederen og vil være et nødvendigt grundlag for en helhedsorienteret indsats, der understøtter beslutnings- og forandringsprocesserne i landbrugsvirksomheden.

Arbejdet har været rettet både mod mælkeproducenterne og deres rådgivere og mod slagtekalveproducenterne, der har nogle helt særlige udfordringer i forbindelse med den igangværende reform af EU's fælles landbrugspolitik.

Kvægbrugets **TASK FORCE**

Et kvægbrug i vækst til gavn for Danmark

RAPPORT OG ANBEFALINGER

Et kvægbrug i vækst til gavn for Danmark

Medlemmer af Kvægbrugets Task Force

- Søren Gade, Landbrug & Fødevarer
- Peder Tuborgh, Arla Foods
- Kjeld Johannesen, Danish Crown
- Karsten Knudsen, Nykredit
- Søren Porsbjerg, Nordea
- Henrik Zobbe, Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi, Københavns Universitet
- Jan Mousing, Videncentret for Landbrug

Under Task Forcen blev der nedsat en arbejdsgruppe bestående af repræsentanter fra Arla Foods; Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi, Københavns Universitet; Institut for husdyrvidenskab, Aarhus Universitet; DLR Kredit; Nykredit; Nordea; Videncentret for Landbrug; Landbrug & Fødevarer og Landbrug & Fødevarer, Kvæg. Formand for arbejdsgruppen var Gitte Grønbæk, Landbrug & Fødevarer, Kvæg

Sekretariatsbetjeningen er sket i Landbrug & Fødevarer og Landbrug & Fødevarer, Kvæg

Redaktion Martin Hestbech; Kirsten Marstal, Landbrug & Fødevarer, Kvæg

Layout Inger Camilla Fabricius, Landbrug & Fødevarer, Kvæg

Grafik Christian E. Christensen, Landbrug & Fødevarer, Kvæg

Foto Gert Skærlund Andersen; Jens Tønnesen, LM; Torkild Søndergaard Birkmose

Udgiver Landbrug & Fødevarer, Kvæg

Tryk Videncentret for Landbrug

Maj 2013

Forord

Kvægbruget i Danmark yder et stort og positivt bidrag til det danske samfund i form af eksportindtægter, arbejdspladser i yderområderne og sunde kvalitetsfødevarer til forbrugere i Danmark og i resten af verden.

Den økonomiske krise har imidlertid ramt kvægbruget hårdt. Det har medført, at mange fuldtids mælke- og slagtekalveproducenter i dag er i økonomiske vanskeligheder og har svært ved at se en positiv fremtid for deres virksomheder.

For at imødekomme de aktuelle udfordringer blev Kvægbrugets Task Force nedsat af Landbrug & Fødevarer i forbindelse med Landbrug & Fødevarers Kvægekongres i februar 2013.

Opgaven for Kvægbrugets Task Force har været at udrede årsagerne til konventionelle og økologiske kvægbedrifters trængte situation og fremlægge forslag til en række tiltag, der kan bidrage til at realisere vækstpotentialet i dansk kvægbrug og pege på muligheder for truede bedrifter.

Det har været en intens proces, hvor Task Forcen har arbejdet selvstændigt med opgaven, men også inddraget relevante pointer og anbefalinger fra de to rapporter, der netop er blevet offentliggjort fra regeringens Vækstteam Fødevarer og Natur- og Landbrugskommissionen. Desuden har en række landmænd bidraget med væsentlige oplysninger og uvurderlig inspiration.

Der findes ingen lette løsninger på de aktuelle udfordringer, men Kvægbrugets Task Force vil i denne rapport anviser en vækstpakke til kvægbruget. Det vil sige veje til, hvordan de aktuelle økonomiske udfordringer for en række kvægbrug kan løses, og hvordan et realistisk vækstscenarie kan medvirke til øgede eksportindtægter, større økonomisk aktivitet og sikring af arbejdspladser i yderområderne – alt sammen på et miljø-mæssigt ansvarligt grundlag.

Kvægbrugets Task Force

Søren Gade
Landbrug & Fødevarer

Peder Tuborgh
Arla Foods

Kjeld Johannesen
Danish Crown

Karsten Knudsen
Nykredit

Søren Porsbjerg
Nordea

Henrik Zobbe
Institut for Fødevarer og
Ressourceøkonomi, KU

Jan Mousing
Videncentret for Landbrug

Indhold

Forord	3
1. Et kvægbrug i vækst til gavn for Danmark.....	6
2. Vision og målsætninger	9
Konkurrenceevne og bæredygtig vækst i kvægbruget.....	9
1 mia. kg ekstra mælk i 2020	9
65.000 ekstra slagtekalve.....	10
Kvægbrug med en stærk økonomi	10
Eksportvækst på 4,5 mia. kr.....	11
Sikring af 5.500 arbejdspladser i yderområderne.....	11
Fortsat reduktion af miljø- og klimapåvirkningen	11
Førende i økologisk kvægproduktion	11
3. Anbefalinger	12
Styrket indtjening.....	12
Anbefaling 1. Mælkeafregning der tilskynder til øget produktion.....	12
Anbefaling 2. Udvikling og organisering af mentorordninger	13

Anbefaling 3. Kompetenceløft via masterclasses.....	13
Anbefaling 4. En styrket rådgivningsindsats tilpasset strukturudviklingen	13
Anbefaling 5. Bedre udnyttelse af husdyrgødning til biogas	13
Anbefaling 6. Styrket erhvervsforskningsindsats og fokus på innovationspartnerskaber	14
Bedre muligheder for finansiering og ejerskifte	14
Anbefaling 7. Lettere adgang til finansiering og kapital	14
Anbefaling 8. Bedre muligheder for ejerskifte	15
Anbefaling 9. Miljøteknologistøtteordningen i indeværende landdistriktsprogram bør tilføres yderligere midler på 100 mio. kr.....	16
Anbefaling 10. Det kommende landdistriktsprogram bør indeholde mulighed for investeringstilskud til staldbyggeri med fokus på dyrevelfærd	16
Anbefaling 11. Indsats til fremme af billigere staldbyggeri	16
Styrket international konkurrenceevne.....	16
Anbefaling 12. Ændret regulering af husdyrvelfærd – Lov om hold af malkekvæg.....	16
Anbefaling 13. Undersøge mulighederne for veterinær kontrol efter den hollandske model	17
Anbefaling 14. De negative konsekvenser for kvægbruget ved reformen af EUs fælles landbrugspolitik skal minimeres	18
Anbefaling 15. Hurtig implementering af en målrettet og differentieret miljøregulering.....	18
Anbefaling 16. Undgå overimplementering af EU-direktiver.....	18
Anbefaling 17. Billigere, hurtigere og mindre rigid miljøgodkendelse.	19
Anbefaling 18. Hurtigere og mindre bureaukratisk godkendelse af nye miljøteknologier	19
 4. Kvægbrugets vækstpotentiale og samfundsbidrag.....	20
Kvægbrugets nationaløkonomiske betydning.....	20
Beskæftigelse.....	21
Færre og større bedrifter	22
Kvægbrugets styrkeområder og potentialer	22
Ressourceeffektivitet	22
Lav miljø- og klimabelastning	23
Øget anvendelse af gødning til biogas	23
Dyrevelfærd og fødevarer sikkerhed i topklasse	24
Stærk integreret værdikæde er fundamentet for fremtidens afsætning.....	25
Forskning og innovation i verdensklasse.....	26
Potentiale for vækst på et voksende verdensmarked	27
Stærke afsætningskanaler på vækstmarkeder	27
Øget produktionsmulighed ved mælkekvaternes ophør.....	28
Økologisk drivkraft i Europa.....	28
Vækst uden merbelastning.....	28
 5. Den økonomiske udfordring.....	30
Mange kvægbrug har økonomiske udfordringer.....	30
Forskelle i mælkeproducenternes resultater	32
Investeringskapaciteten i malkekvægsektoren	33
Store udsving i priser og værdier	34
Vanskelig finansieringssituation	34
Eksporten af spædekælve stiger.....	34
Svært at få økonomi i opfodning af kælve.....	34
En vanskelig situation for alle	35
Kvægbrugets bytteforhold under pres	35
Danmarks dyre førerposition	36
Højt omkostningsniveau	38
Skærpede miljøkrav.....	38
 6. Sådan oplever kvægbrugerne situationen	40
Mælkeproducent Christian Jensens historie	40
Mælkeproducent er Peter og Gitte Kristensens historie.....	41
Mælkeproducent Lars Pedersens historie.....	42
Slagtekælveproducent Kim Nielsens historie	43

1. Et kvægbrug i vækst til gavn for Danmark

Det store potentiale

Dansk kvægbrug yder et væsentligt bidrag til samfundet. Blandt andet i form af en årlig eksport for over 19 mia. kr. og 49.000 arbejdspladser. Vækstteam Fødevarer har peget på et øget potentiale for dansk fødevarereksport på 50 mia. kr. Forudsætningen herfor er vækst i råvaregrundlaget i Danmark. Dansk Kvægbrug kan bidrage til dette og har et potentiale til inden 2020 at øge eksporten med over fire mia. kroner og sikre 5.500 arbejdspladser, primært i de danske yderområder. Et potentiale der kan realiseres fuldt bæredygtigt i forhold til naturen, klimaet og miljøet.

Der er imidlertid en række udfordringer for kvægbruget, som skal overvindes, hvis erhvervets store vækstpotentiale skal realiseres til gavn for Danmark.

Kvægbrugets Task Force har formuleret en vision og en række målsætninger for kvægbruget i Danmark. Visionen og målene sammenfattes i tabel 1.

Når mælkekvoterne fjernes i 2015, bliver der mulighed for fuld udnyttelse af det store potentiale, der ligger for udvikling af mælkeproduktionen i Danmark. Mælkeproduktionen vil

således kunne vokse med 20 pct. frem til 2020. Det vil betyde en dansk mejeriekseport på mere end 20 mia. kr. i 2020 – en stigning på over 25 pct. i forhold til i dag.

Tilsvarende kan antallet af slagtekalve, der opfedes og slagtes i Danmark, øges med mindst 27 pct. Det tal svarer til de spædkalve, der i dag eksporteres levende til opfodning og slagtning i udlandet samt et øget antal kalve som følge af et voksende koantal. Hermed vil produktionsværdien blive øget med 325 mio. kr. til gavn for beskæftigelsen og den økonomiske aktivitet i yderområderne.

Det er beregnet, at en realisering af disse målsætninger om øget mælke- og slagtekalveproduktion vil sikre mindst 5.500 arbejdspladser – mange heraf i udkantsområder.

Hele produktionsvæksten fra mælkeproducenterne vil kunne afsættes på et verdensmarked, hvor efterspørgslen i de kommende år vil vokse hurtigere end udbuddet. Derfor er afsætningssituationen på sigt god, og der ventes stigende priser.

Dansk mælkeproduktion er blandt de mest effektive i verden, når det gælder lav klimapåvirkning. Derfor vil en øget dansk mælkeproduktion medvirke til en reduktion af den samlede

klimapåvirkning i forhold til, hvis mælken blev produceret i andre lande.

Et fortsat fokus på miljøeffektivitet i den danske produktion, og den sideløbende udvikling på biogasområdet, samt en målrettet miljøregulering i tråd med anbefalingerne fra Natur- og Landbrugskommissionen vil kunne sikre en ansvarlig udvikling i forhold til udledning af kvælstof og CO₂, så natur, miljø og klima ikke belastes af en øget produktion.

Den aktuelle udfordring

Til trods for det store vækspotentiale står dele af kvægbruget aktuelt i en dyb økonomisk krise med en utilfredsstillende indtjening, en forringet international konkurrenceevne og en stor gæld. I lighed med mange andre sektorer gik strukturudviklingen i en årrække meget hurtig, og der skete en gældsfinansieret ekspansion med udvidelser af produktionen samtidig med sikring af harmonikrav, dyrevelfærd og miljø. Men priserne fulgte ikke med. Den økonomiske krise har forværret situationen, hvilket sammen med store prisfald på jord og ejendomme, og tab ved anvendelse af finansielle instrumenter har medført en fastlåst finansiell situation på mange bedrifter. En situation, der på nogle bedrifter er forstærket af, at bedriftens pengeinstitut ikke ønsker at øge sit engagement med landbruget. Det betyder, at op mod 25 pct. af bedrifterne er økonomisk udfordrede af en høj gældsprocent, dårlige byt-

teforhold og en utilfredsstillende indtjening, der truer med at lukke bedrifterne.

Uden en ekstraordinær indsats for at styrke indtjening og udviklingsmuligheder i erhvervet er der en reel risiko for, at produktionen vil falde, og at Danmark dermed går glip af den vækst og beskæftigelse, som kvægbruget har potentiale til at levere.

Erhvervets tre største udfordringer og barrierer for vækst kan opsummeres til:

- Utilfredsstillende indtjening hos op mod 50 pct. af bedrifterne
- Fastlåst finansiell situation på mange bedrifter, som hindrer udvikling og vækst i erhvervet
- Forringet international konkurrenceevne på baggrund af danske særregler og overimplementering af EU-regler. Der er endvidere risiko for en landbrugsreform, der yderligere vil forringe kvægbrugets konkurrenceevne og dermed forringe indtjeningen.

De primære anbefalinger

Vækstpakken for kvægbruget fokuserer på de tre ovennævnte udfordringer og består af 18 anbefalinger, som kan ses i kapitel 3, side 14. På næste side præsenteres de væsentligste initiativer i vækstpakken.

Tabel 1: Vision og målsætninger for Kvægbrugets Task Force

Emne	Vision og målsætninger
Visionen	Visionen for Kvægbrugets Task Force er at skabe konkurrenceevne og bæredygtig vækst i mælke- og slagtekalveproduktionen i Danmark.
Mælk	Der produceres mindst 1 mia. kg mere mælk i Danmark i 2020.
Slagtekalve	Der opfedes og slagtes mindst 65.000 flere kalve i Danmark 2020.
Indtjening	Den øgede mælke- og slagtekalveproduktion sker på bedrifter, der genererer positivt økonomisk resultat efter ejeraflønning. Samtidigt genererer væksten øget indtjening for virksomheder og samfundet.
Eksport	Den øgede produktion af mælk og kalvekød styrker den danske handelsbalance med mindst 4,5 mia. kr.
Beskæftigelse	Den øgede mælke- og slagtekalveproduktion sikrer mindst 5.500 arbejdspladser – primært i yderområderne.
Bæredygtighed	Dansk mælk er blandt det mest miljø og klimavenlige i verden. Udviklingen med at begrænse miljø- og klimabelastning fra kvægbruget skal fortsætte. Det vil sige, at en øget mælke- og kødproduktion på sigt ikke vil betyde en øget klima- og miljøbelastning.
Økologi	Danmark er i 2020 førende i verden i økologisk kvægproduktion og har fordoblet eksporten af økologiske mejeriprodukter i forhold til i 2013.

Styrket indtjening

Erhvervet har igangsat en række aktiviteter for at øge produktiviteten. Der er imidlertid behov for en markant styrkelse af denne indsats.

På kort sigt er der potentiale til at øge indtjeningen på op mod 50 pct. af malkekvægsbedrifterne gennem øget effektivitet og produktivitet. Potentialet for øget indtjening på disse bedrifter vurderes til ca. 1.500 kr. pr. ko, svarende til over 200.000 kr. pr. bedrift. Dette potentiale vil blandt andet søges udnyttet gennem en styrket rådgivningsindsats.

For heltidsslagtekalveproducenterne vurderes det desuden, at indtjeningen kan øges med over 60.000 kr. pr. bedrift gennem øget brug af krydsningskalve.

På mellemlang og lang sigt kræves en øget forsknings- og innovationsindsats, for at sikre kvægbrugets fremadrettede konkurrenceevne, vækst og bæredygtighed.

Erhverv og samfund anvender allerede i dag store ressourcer på forskning og udvikling relateret til kvægbrug. Den årlige investering på ca. 75 mio. kr. fra kvægbrugets afgiftsfonde til forskning og udvikling medvirker til at styrke sektorens konkurrencekraft. Hertil kommer virksomhedernes egne forskningsmidler på ca. 300 mio. kr. årligt.

Derfor anbefales:

- For at øge råvaregrundlaget til mejerierne foreslås det, at der indføres en mælkeafregning der tilskynder til øget produktion. Øget afregning i forbindelse med udvidelse af oksekødsproduktionen er etableret.
- At erhvervet i samarbejde med relevante interessenter iværksætter et omfattende mentorordningsprogram for kvægbrugere, der med stærke incitamenter til deltagelse sikrer, at hele kvægbrugets produktivitet og indtjening øges til et væsentligt højere niveau. Dette kobles med en intensiv rådgivningskampagne for kvægbrug med lav indtjening. Desuden bør der etableres et særligt elitenetværk for de mest kompetente kvægbrugere.
- At forsknings- og innovationsindsatsen styrkes for at sikre en positiv udvikling på længere sigt til gavn for landmændenes økonomi, dyrevelfærd og minimal miljø- og klimapåvirkning.

Sikre finansiering af den nødvendige udvikling

Skal råvaregrundlaget sikres og på sigt udvides, kræves bedre mulighed for finansiering af fremtidens kvægbrug både i forbindelse med udvidelse af produktionen og i forbindelse med generations- og ejerskifte.

Derfor anbefales:

- Mulighed for ny kapital i landbruget ved at åbne op for nye ejerformer og alternative forretningsmodeller gennem en liberalisering af landbrugsloven
- At støtte via landdistriktsmidler udvides til at omfatte dyrevelfærd. Via støtte herfra kan finansieringsomkostningerne i forbindelse med staldanlæg, der skal leve op høje danske krav om dyrevelfærd, nedbringes
- At lette adgang til finansiering gennem
 - ◊ Måltrettet indsats for gældsbelastede, men veldrevne

kvægbrug, gennem styrkelse af Vækstfondens ordninger evt. i kombination med Landbrugets Finansieringsbank (LFB)

- ◊ Måltrettet indsats for ejerskifte gennem en pakke indeholdende finansiering af driftskreditter og nødvendige investeringer gennem LFB, lempeligere vilkår ved succession og en ny Y/J-lignende ordning. Samtidig skal der være bedre mulighed for selskabsdannelse i forbindelse med glidende generationsskifte.

Rammevilkår der sikrer international konkurrenceevne

Dansk kvægbrugs konkurrenceevne forringes af danske særregler og overimplementering af EU direktiver. Der er endvidere risiko for en landbrugsreform, der yderligere vil forringe kvægbrugets konkurrenceevne og dermed forringe indtjeningen.

Yderligere økonomiske byrder vil umuliggøre realiseringen af det potentiale for vækst og beskæftigelse, som identificeres i denne rapport.

Derfor anbefales:

- Mere intelligent og måltrettet lovgivning omkring dyrevelfærd og dyresundhed:
 - ◊ Der er behov for en revidering af målene i 'Lov om hold af Malkekvæg', så loven følger den internationale regeludvikling i retning af at fokusere på faktisk dyrevelfærd og sundhed i stedet for detaljerede krav til staldindretning. I den mellemliggende periode, indtil helt nye regler kan træde i kraft, bør de omkostningstunge overgangsordninger for eksisterende bygninger taget i brug før 1.7.2010 og før 1.7.2012 forlænges.
 - ◊ At der gøres en indsats for at reducere dyrlægeomkostningerne efter hollandsk forbillede, hvor der har vist sig en forskel på 100.000 kr. mellem en dansk og en hollandsk case.
- Hurtig implementering af en måltrettet og differentieret miljøregulering på baggrund af Natur- og Landbrugskommissionens anbefalinger. Dog med fokus på at vurdere mulighederne og de økonomiske konsekvenser for de berørte landmænd, således at omlægningen muliggør vækst for hovedparten af landmændene og ingen stilles ringere.
- At der i forbindelse med landbrugsreformen (CAP2013) laves en vurdering af de samfundsøkonomiske konsekvenser af øget modulation og intern udjævning, før der tages initiativ hertil. Desuden bør der sikres udligning af de internationale konkurrencevilkår via en koblet støtte til handyr, slagtekvier og stude. Dette vil reducere spædkalveeksporten, styrke naturplejen og medvirke til sikringen af arbejdspladser.

For at disse anbefalinger kan realiseres og de ambitiøse målsætninger nås, kræves der en indsats fra alle led i værdikæden, fra bedriften over finansieringssiden og til de politiske beslutningstagere. Gennem en fælles indsats fra alle interessenter kan kvægbrugets indtjening og konkurrenceevne styrkes og der vil være lys for enden af tunellen. Dansk kvægbrug vil være i stand til at skabe bæredygtig vækst og beskæftigelse, og dermed bidrage afgørende til at realisere de vækstmål for hele fødevarerhvervet som regeringens Vækstteam for Fødevarer har sat.

2. Vision og målsætninger

Konkurrenceevne og bæredygtig vækst i kvægbruget

Visionen for Kvægbrugets Task Force er at skabe konkurrenceevne og bæredygtig vækst i mælke- og slagtekalveproduktionen i Danmark.

Kvægbrugets Task Force mener, at kvægbruget i Danmark har et stort potentiale, der kan udnyttes til gavn for samfundet, landmændene og deres virksomheder, miljøet og klimaet.

Potentialet udnyttes ikke automatisk, og der skal være de rette forudsætninger til stede for at skabe den ønskede udvikling. Men viljen er stor hos kvægbrugere, mejerier og slagterier til at arbejde sig ud af den nuværende krise og bidrage til øget vækst. Kvægbruget ønsker at bidrage positivt til det danske samfund med arbejdspladser, eksportindtægter, liv i udkantsdanmark, bæredygtighed og vigtigst af alt – sunde og velsmagende fødevarer.

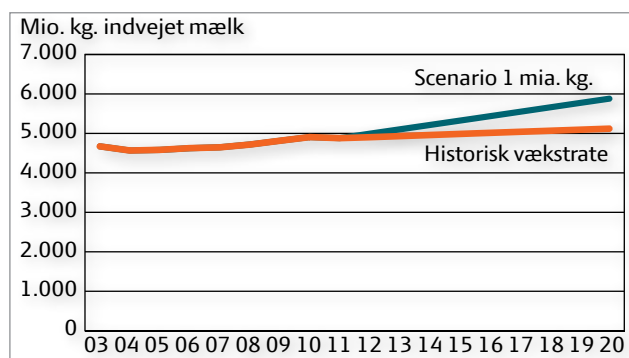
1 mia. kg ekstra mælk i 2020

Målsætning: Der produceres mindst 1 mia. kg mælk mere i Danmark i 2020.

De danske mælkeproducenter har i hele kvotesystemets levetid vist, at de har potentiale for og ønske om at producere mere, end kvoteloftet tillod. Kvotesystemets ophør 1. april 2015 ventes derfor at kunne blive startskuddet for en periode med vækst i den danske mælkeproduktion.

En stigning på 1 mia. kg mælk frem til 2020 er en ambitiøs målsætning. Det betyder, at produktionen i 2020 skal være godt 750 mio. kg større, end hvis man fremskriver med vækstraten for perioden 2003-2011, jf. figur 1.

Figur 1: Udvikling i mælkeproduktion frem mod 2020.

Kilde: Landbrug & Fødevarer

Anm.: Den historiske vækstrate er beregnet for perioden 2003-2011.

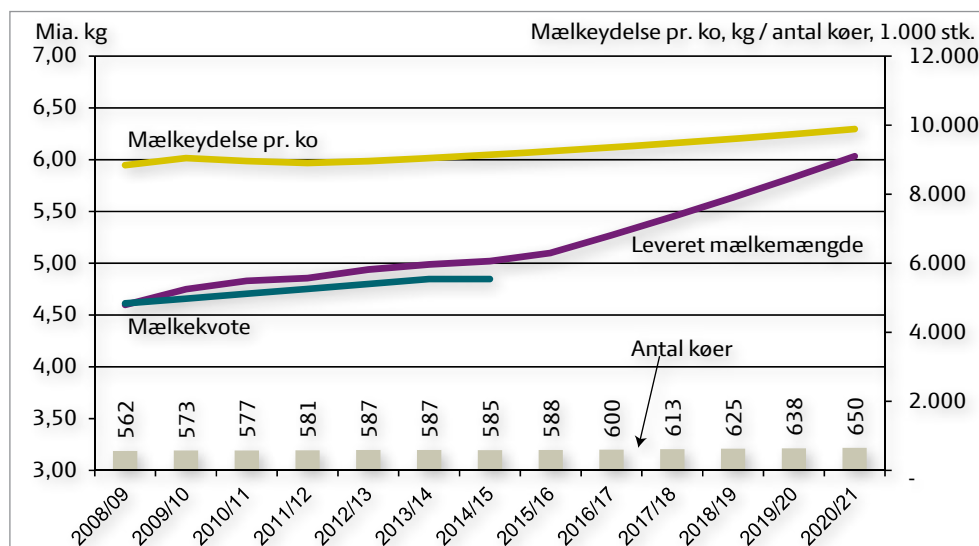
Vækstvisionen illustreres i figur 2. Produktionen kan øges med 1 mia. kg frem til 2020 med en kombination af en vækst i koantallet og en stigning i ydelsen. Vækstmålsætningen kræver en gennemsnitlig, årlig ydelsesstigning på 1,25 pct. Det er et ambitiøst mål set i lyset af, at den gennemsnitlige, årlige ydelsesstigning fra 2004/05 til 2011/12 var på 0,6 pct. Desuden forudsætter en stigning i koantallet, at der investeres i nye stalde i de kommende år.

For at vækstmålsætningen kan opfyldes, vurderes det, at der frem til 2020 skal investeres i 62.500 nye staldpladser. Samtidig med at der i samme periode vil være en række ældre anlæg, der tages ud af drift og skal erstattes af nye. Dette antal vurderes at udgøre ca. 120.000 staldpladser. Dermed skal der investeres i 182.500 staldpladser til køer frem mod 2020 for at vækstmålsætningen kan opnås.

For at øge koantallet kræves en lavere udskiftning af malkekøer på bedriften og en lavere eksport af kælvekvier, men antallet kan også hæves gennem en større anvendelse af kønssorteret sæd.

Derfor kan vækstsценariet kun nås, hvis alle interessenter i mælkeproduktionen arbejder sammen om dette mål.

Figur 2: Vækstscenarie for udvikling i dansk mælkeproduktion.

Kilde: Videncentret for Landbrug, Kvæg

65.000 ekstra slagtekalve

Målsætning: Der opfedes og slagtes mindst 65.000 flere kalve i Danmark 2020.

Slagtekalveproducenterne er i en svær økonomisk situation, som kræver handling, hvis ikke antallet af eksporterede og aflivede spædkalve skal vokse yderligere. Det er målsætningen for Kvægbrugets Task Force, at den nuværende eksport af spædkalve på 37.000 stk. i 2012 minimeres, så kalve i stedet opfedes og slagtes i Danmark. Herudover vil den ventede vækst i mælkeproduktionen medføre et stigende antal spædkalve, hvilket vil bringe den samlede stigning op på mindst 65.000 slagtede kalve i forhold til i dag. Stigningen på 65.000 slagtninger i Danmark vil øge produktionsværdien af slagtekalve med 325 mio. kr. og øge den samlede produktion af okse- og kalvekød med omkring 12.500 tons.

For at opfylde visionen kræves det, at slagtekalveproduktionen sikres konkurrencedygtige rammevilkår, og at der skabes et marked for de ekstra danske slagtekalve, så de kan afsættes til en god pris til gavn for både slagteriet og for slagtekalveproducenternes økonomi.

Kvægbrug med en stærk økonomi

Målsætning: Den øgede mælke- og slagtekalveproduktion sker på bedrifter, der genererer positivt økonomisk resultat efter ejeraflønning. Samtidig generer væksten øget indtjening for virksomheder og samfundet.

Dette element er helt centralt for opfyldelse af vækstmålsætningen, for uden tilstrækkelig indtjening sker der ingen udvikling på bedrifterne, og mange falder bort. Derfor skal indtjeningsudfordringen adresseres på kort sigt, så bedrifter, der er havnet i en vanskelig økonomisk situation, får bedre fremtidsudsigter og dermed kan medvirke til opfyldelsen af vækstmålsætningen.

Eksportvækst på 4,5 mia. kr.

Målsætning: Den øgede produktion af mælk og kalvekød styrker den danske handelsbalance med mindst 4,5 mia. kr.

I dag eksporteres 67 pct. af den danske mælkeproduktion. I de seneste år har det indenlandske forbrug ligget nogenlunde konstant. Derfor antages det, at hele den ekstra mælke-mængde i vækstmålsætningen vil gå til eksport. Hermed øges værdien af eksporten frem til 2020 fra 16 mia. kr. til 20,5 mia. kr., og eksportandelen øges til godt 72 pct. Medregnes oksekødseksporten vil kvægbrugets samlede eksport i 2020 overstige 23 mia. kr.

Sikring af 5.500 arbejdspladser i yder-områderne

Målsætning: Den øgede mælke- og slagtekælveproduktion sikrer mindst 5.500 arbejdspladser – primært i yderområderne.

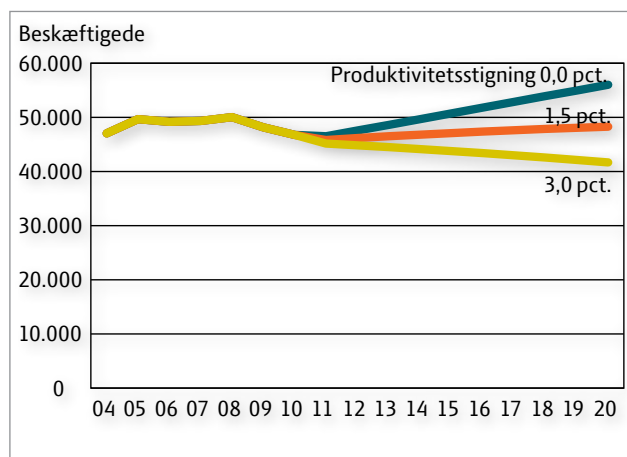
Produktionsudviklingen i kvægsektoren har været naturligt lav i de seneste 10 år, som følge af EU's kvotepolitik, og den direkte og afledte beskæftigelse har været støt faldende.

Hvis både produktionen og produktiviteten øges i kvægsektoren i samme takt som i perioden 2003-2010, vil der forsvinde i omegnen af 8.500 arbejdspladser i Danmark.

Hvis man derimod øger produktionen med 1 mia. kg mælk, og opretholder produktivitetstigningen, vil man redde 5.500 arbejdspladser. Set i det lys medvirker produktionsvæksten til at opretholde livet på landet og til at modvirke de negative effekter, produktivitetstigningen har på beskæftigelsen.

I figur 3 er vist scenarier for beskæftigelsesudviklingen under forudsætning af produktion af 1 mia. kg mere mælk frem mod 2020.

Figur 3: Scenarier for beskæftigelsesudviklingen

Anm.: Der er antaget en stigende produktion, som produktionen i 2020 rammer +1 mia. kg i forhold til 2011.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistik

Fremskrivningerne viser, at selv med en relativ begrænset produktivitetudvikling, vil den genererede beskæftigelse være lavere i 2020 end i 2010. Alligevel vil den fortsat være betragtelig og have stor betydning for den danske samfunds-økonomi og for den samlede beskæftigelse i Danmark.

Fortsat reduktion af miljø- og klimapå-virkningen

Målsætning: Dansk mælk er blandt det mest miljø- og klimavenlige i verden. Udviklingen med at begrænse miljø- og klimapåvirkningen fra kvægbruget skal fortsætte. Det vil sige, at en øget mælke- og kødproduktion på sigt ikke vil betyde en øget klima- og miljøbelastning.

En øget mælkeproduktion i Danmark er godt for den globale klimapåvirkning, fordi Danmarks førerposition betyder, at mælken ikke kan produceres mere klimavenligt andre steder i verden. Samtidig skal vækstmålsætningen opfyldes sideløbende med, at der bliver bedre miljø og natur i Danmark. Dette kan opfyldes gennem en målrettet og differentieret regulering som anbefalet af Natur- og Landsbrugskommissionen.

Nye miljøvenlige staldsystemer og teknologi i kombination med målrettet miljøregulering vil betyde, at man kan øge antallet af dyr og øge produktionen uden samtidigt at øge miljøbelastningen.

Selv om en øget produktion alt andet lige vil medføre øget udledning af næringsstoffer og klimagasser på den korte bane, vil påvirkningen af naturen, miljøet og klimaet som helhed forbedres på både kort og længere sigt. Det hænger bl.a. sammen med, at man flytter dyrene fra ældre stalde til nye stalde med moderne teknologi og samtidig fortsat forbedrer fodereffektiviteten. Dermed vil der ske en reduktion af miljøbelastningen pr. produceret enhed, ligesom de restprodukter, der produceres, vil blive udnyttet bedre end i dag. Miljøreguleringen vil desuden foregå målrettet i forhold til eventuelle problemer på den enkelte bedrift i modsætning til i dag, hvor reguleringen er generel.

Førende i økologisk kvægproduktion

Målsætning: Danmark er i 2020 førende i verden i økologisk kvægproduktion og har fordoblet eksporten af økologiske mejeriprodukter i forhold til 2013.

Danmark skal i den kommende årrække bevare sin frontløberstatus på økologiområdet. Det indebærer en forventning om, at der her er et voksende marked – både på de nære europæiske og på de fjerne eksportmarkeder.

3. anbefalinger

De centrale udfordringer for kvægbruget i den aktuelle økonomiske situation og med henblik på at opfylde vækstmålene kan indsnævres til tre hovedområder:

1. Utilfredsstillende indtjening hos op mod 50 pct. af bedrifterne.
2. Fastlåst finansiel situation for mange bedrifter som hindrer udvikling og vækst i erhvervet.
3. Forringet international konkurrenceevne på baggrund af danske særregler og overimplementering af EU regler. Der er endvidere risiko for en landbrugsreform, der yderligere vil forringe kvægbrugets konkurrenceevne og dermed forringe indtjeningen.

Der skal ske konkrete og positive ændringer omkring alle disse udfordringer for at opfylde vækstmålsætningen. Derfor kræver det en stærk vilje til at skabe løsninger for kvægbruget – ikke blot fra kvægbrugerne selv, men fra de politiske beslutningstagere og fra kreditgiverne.

Anbefalingerne fra Kvægbrugets Task Force har fokus på at påpege løsningsmuligheder, der har effekt både på kort sigt og på mere langsigtede indsatser, der kan medvirke til at nå visionen om konkurrenceevne og bæredygtig vækst i kvægbruget.

Styrket indtjening

På kort sigt er der et potentiale til at øge indtjeningen på op mod 50 pct. af bedrifterne ved at optimere driften og øge effektiviteten og produktiviteten.

På mellemlang og lang sigt kræves en forsknings- og innovationsindsats, der skaber basis for kvægbrugets fremadrettede konkurrenceevne, vækst og bæredygtighed.

Anbefaling 1

Mælkeafregning der tilskynder til øget produktion

Der er allerede etableret en ordning, der sikrer øget afregning i forbindelse med udvidelse af oksekødsproduktionen. Modellen fungerer på den måde, at nyetablerede får en øget afregning pr. kg i det første år efter etableringen, mens man ved nybyggeri og ombygning får en øget afregning i 60 måneder. På den måde kan virksomhederne være med til at styrke økonomien hos nyetablerede og dem, der udvider produktionen, hvilket gerne skulle medvirke til en øget produktion af oksekød. Samles potentialet op med produktion af yderligere 65.000 dyr svarer det til en merafregning på i alt 33 mio. kr.

Ved at skabe et økonomisk incitament til at udvide produktionen, stimuleres udviklingen mod øget produktion, hvilket vil medvirke til opfyldelsen af vækstmålsætningen.

Handling

For at øge råvaregrundlaget til mejerierne foreslås det, at der indføres en mælkeafregning der tilskynder til øget produktion. Det bør indgå i modellen, at den ekstra mælk skal produceres efter høje dyrevelfærds- og miljømæssige standarder.

Anbefaling 2

Udvikling og organisering af mentorordninger

For den gruppe af landmænd, der kæmper med utilfredsstillende indtjening og lav effektivitet på deres bedrifter, bør der snarest muligt iværksættes en effektiv mentorordning, hvor de mest kompetente kvægbrugere hyres ind som mentor på bedrifter, hvor der er et oplagt driftsoptimeringspotentiale.

For at få den fulde effekt af mentorordninger skal der kombineres med gårdbestyrelser eller lignende, hvor mentoren indgår som et af bestyrelsesmedlemmerne.

Mentorordninger skal finansieres via mejerier og slagterier, alternativt via statslige/EU puljer.

Handling

Der bør i samarbejde mellem erhvervet og relevante interessenter snarest iværksættes et initiativ for at udvikle et system for landmandsmentorer.

Det bør undersøges, om man via EU's landdistriktsmidler eller statslige midler kan understøtte uddannelsen af mentorer samt organisering af ordningen.

Anbefaling 3

Kompetenceløft via masterclasses

Mentorerne indgår i et landsdækkende elitenetværk, der tilbydes yderligere kompetenceløft med internationalt sigte.

Formålet er at sikre et kompetenceløft af disse frontløbere og dermed tilføre dansk kvægbrug praksisnær fremdrift og ny viden, der kan sikre den fortsatte udvikling af kvægbruget.

Handling

Der bør på initiativ fra Videncentret for Landbrug iværksættes et arbejde for at udvikle og drive elitenetværket. For at sikre et tilstrækkeligt højt fagligt niveau bør universiteter eller handelshøjskole indgå i arbejdet omkring netværket ved gennemførelse af undervisning eller masterclasses på højt niveau.

Der bør undersøges, om initiativet kan understøttes gennem tilskud fra EU's landdistriktpulje eller statslige midler til efteruddannelse og kompetenceløft af virksomhedsledere.

Anbefaling 4

En styrket rådgivningsindsats tilpasset strukturudviklingen

I tillæg til mentorordningerne skal driftsrådgivning styrkes

og tilpasses den enkelte, så der er kortest mulig vej fra viden til praksis. Det er væsentligt, at rådgivningen tager højde for den store forskel, der er imellem behov og kompetencer hos kvægbrugerne. Rådgivningen skal give merværdi for landmanden, og det er vigtigt, at den rådgivning, der udbydes, er i overensstemmelse med udviklingen i retning af færre og større landbrugsvirksomheder i Danmark.

Derfor bakker Kvægbrugets Task Force op om DLBR-kampagnen *Ta' Stilling – Ta' Handling*, der gennemføres af samtlige DLBR-virksomheder med kvægrådgivning.

Første del af indsatsen er rettet mod rådgiverne, hvor fokus er på at forbedre rådgivningen ud fra rådgiverens eget niveau med hjælp fra allerede kendte værktøjer og rådgivningsmetoder.

Derefter retter indsatsen sig mod kvægbrugerne, der bliver opfordret til at tage stilling til deres aktuelle situation og sammen med rådgiveren vurdere, hvilke muligheder der er, og om retningen er den rigtige.

Målet er, at kvægbrugerne vil opleve en skarpere og endnu bedre rådgivning, og at kvægbrugerne får taget stilling til deres nuværende situation og handlet på de fremtidige planer og muligheder.

Anbefaling 5

Bedre udnyttelse af husdyrgødning til biogas

Biogas baseret på husdyrgødning giver værdi til samfundet, men for at udnytte potentialet skal det også give et økonomisk afkast til husdyrproducenterne. Som beskrevet senere i rapporten er der et uudnyttet potentiale i udnyttelse af kvæggødning til biogas. Udnyttelse af dette potentiale vil medvirke til opfyldelse af vækstmålsætningen uden at forøge miljøbelastningen.

Gennem en markant udbygning med biogasanlæg sikres, at kvægproducenter har mulighed for at for afgasset husdyrgødningen og hermed drage nytte af lokalt samarbejde om omfordeling af næringsstofferne med planteavlere og svineproducenter. Kvægbruget har mulighed for at levere gødning med højt tørstofindhold og dermed give et positivt bidrag til biogasanlæggets driftsøkonomi.

Den øgede udnyttelse bør også inkludere dybstrøelse. Dybstrøelsesstalde til kalveproduktion er billige at etablere og giver god dyrevelfærd. Men halmen er dyr i anskaffelse og håndtering.

Handling

Der skal fra politisk side ses på, hvad der kan gøres for at fremme brugen af biogas gennem bedre økonomiske incitamenter for landmanden og øget lokalt samarbejde om biogasproduktion.

Derfor foreslås det, at der nedsættes et hurtigtarbejdende udvalg med repræsentanter fra de relevante interessenter til at afdække de økonomiske incitamenter for kvægbrugere, der skal levere husdyrgødning til biogas. Udvalget skal undersøge kvægbrugernes mulige økonomiske fordele f.eks. i form af forbedret

kvælstofudnyttelse samt hvilke barrierer, der eksisterer for kvægbruges stigende gevinst ved deltagelse i biogasprojekter.

Endelig bør der prioriteres innovationsmidler, der kan udvikle og forbedre logistik- og forbehandlingsteknologien for dybstrøelse til biogasanlæggene, så det bliver et attraktivt råvaregrundlag til biogasproduktion.

Anbefaling 6

Styrket erhvervsforskningsindsats og fokus på innovationspartnerskaber

En styrket erhvervsrettet forskningsindsats rettet mod de konkrete udfordringer i kvægbruget skal medvirke til at sikre et konkurrencedygtigt kvægbrug. Der er fortsat behov for en bred forsknings- og innovationsindsats med henblik på at forbedre dyrenes produktionsegenskaber, ernæring, reproduktion og sundhed. Desuden bør der være fokus på udviklingen af et nyt koncept for veterinærrådgivning, og innovative og billige produktionssystemer til gavn for landmændenes økonomi, dyrevelfærd og en reduceret miljø- og klimapåvirkning. Forskningen skal have fokus på udvikling og udnyttelse af ny teknologi i styring og management af de enkelte dyr og besætninger, til udnyttelse af husdyrgødning i grøn energi samt håndtering af udfordringerne i forbindelse med intelligent regulering. Desuden bør der arbejdes med udvikling af nye systemer til finansiell risikostyring i landbruget, som vil være et centralt tema i de kommende år, og som rummer et betydeligt potentiale for at kvantificere og minimere risici.

I sammenhæng med forskningsindsatsen bør der i højere grad fokuseres på innovationspartnerskaber. Med 'Den sunde klimako' er der mulighed for et nyt offentligt – privat innovationspartnerskab, der fokuserer på potentialet i dansk mælkeproduktion til en øget eksport af fødevarer af høj kvalitet og med en lav klima- og næringsstofpåvirkning til en voksende verdensbefolkning.

Gennem en målrettet indsats kan klima- og næringsstofbelastning reduceres samtidig med at produktionen øges. Nye teknologiske løsninger kan styre ernæringen af den enkelte ko og reducere input med op til 5 %, med uændret output. En sådan forbedring vil alene reducere næringsstofbelastningen med 7-8 % og reducere klimabelastningen fra ko og gødning ca. 6 %. Biologiske løsninger til reduktion af metanutskillelsen fra malkekøer kan på sigt give en reduktion på op til 40 %.

Handling

Anbefalingerne om styrket erhvervsforskning forudsætter nationale midler. I den forbindelse skal det bemærkes, at finansloven indeholder reserver i perioden 2013-2016 til opfølgning på anbefalinger fra Natur- og Landbrugskommissionen, Vækstteam for Fødevarer mv., ligesom aftalerne om Vækstplan DK afsætter 150 mio. kr. i perioden 2014-2015 til opfølgning på de 8 vækstteams, herunder Vækstteam for Fødevarer.

Der bør målrettes forskningsmidler til ovenstående områder gennem Inno+, GUDP og Højteknologifonden. Der bør også i stigende grad være dansk deltagelse i europæiske forsknings- og innovationsaktiviteter inden for Horizon 2020, European Innovation Partnership og andre internationale forsknings- og

innovationssamarbejder. Det kræver, at disse indsatser prioriteres gennem finansiering og aktiv deltagelse fra universiteter, landbrugets organisationer og virksomheder. En øget internationalisering kan både tage afsæt i det nordiske kvægforskningssamarbejde, som senest har igangsat et større forskningsprojekt om foderudnyttelse og igennem universitetsforskernes store internationale samarbejde og netværk.

Internationalt skal der endvidere arbejdes for, at der udbydes et Food-KIC (hele kæden), samt at Danmark deltager i det vindende konsortium.

Innovationspartnerskabet "Klimakoen" bør understøttes af Inno+.

Bedre muligheder for finansiering og ejerskifte

Skal råvaregrundlaget sikres og på sigt udvides, kræves bedre mulighed for finansiering af fremtidens kvægbrug, både i forbindelse med udvidelse af produktionen og i forbindelse med generations- og ejerskifte. Manglende eller utilstrækkelig egenkapital er en udfordring for mange af de dygtige unge landmænd, der ønsker at overtage og videreudvikle en kvægbedrift. Endvidere ventes de senere års stigende udsving i in- og outputpriser at fortsætte, hvilket stiller krav om større egenkapital i kvægbedrifterne.

Anbefaling 7

Lettere adgang til finansiering og kapital

Veldrevne landbrugsvirksomheder skal have lettere adgang til at foretage nødvendige og økonomisk rentable investeringer i deres virksomhed. Derfor har Kvægbrugets Task Force identificeret en række tiltag, der kan være med til at skabe fornyet vækst i sunde og udviklingsorienterede kvægbrug.

Videreførelse og styrkelse af Vækstfondens ordninger

Ordningen har bidraget positivt til udviklingen i primærproduktionen, hvor der samlet set er stillet finansiering til rådighed for mere end 1 mia. kr. til landbrug. Langt størstedelen af de 230 landbrug, der har opnået finansiering via Vækstfondens ordninger, har en animalsk produktion, og kvægbruget tegner sig for 38 pct., svineproduktionen 43 pct., anden husdyrproduktion 1 pct., mens planteproduktion fylder 6 pct. og andre produktionsformer 12 pct. af Vækstfondens udlån til landbruget.

Målrettet indsats for gældsbelastede men veldrevne kvægbrug. En række effektive landbrug har pådraget sig en for høj gæld blandt andet som følge af den finansielle krise. Landbrugets Finansieringsbank er netop etableret med henblik på at yde anlægsfinansiering til effektive, levedygtige landbrug og yde anlægslån i forbindelse med generationsskifte samt til levedygtige landbrug, der ikke kan få finansieret rentable investeringer i pengeinstitutterne.

Liberalisering af ejerformer. Ved at lade andre investorer få adgang til at investere i landbrugsvirksomheder gives mulighed for en ny finansieringskilde, der kan medvirke til at sikre vækst hos de dygtigste landmænd.

Da det er blevet vanskeligere at skaffe finansiering via banker, er der behov for at overveje andre finansieringskilder. Muligheden for at tilføre kapital fra eksempelvis pensionskasser eller erhvervsdrivende fonde bør derfor undersøges yderligere. De institutionelle investorer ligger inde med betydelige midler, som de er tilbageholdende med at investere i landbrugs- og fødevarersektoren.

Natur- og Landbrugskommissionen er kommet med en anbefaling, der har til formål at lette adgangen til kapital ved at fremme selskabers adgang til at erhverve landbrugsejendomme. Der er bestemmelser i Landbrugsloven, der vanskeliggør denne adgang. Natur- og Landbrugskommissionen anbefaler derfor, at Landbrugsloven ændres ved, at reglen om landmandens bestemmende indflydelse i selskaber og om fortrinsstilling bortfalder.

Handling

- Målrettet indsats for gældsbelastede, men veldrevne kvægbrug, gennem styrkelse af Vækstfondens ordninger evt. i kombination med Landbrugets Finansieringsbank.
- Videreførsel og styrkelse af Vækstfondens ordninger.
- Endvidere bør der etableres ordninger understøttet af Vækstfonden for veldrevne kvægbrug, der er havnet i en vanskelig situation på grund af høj gæld. Dette skal sikre, at der kan tilføres ansvarlig og tålmodig kapital til en realistisk rente.
- Ændring i landbrugsloven, der sikrer bedre mulighed for at tillade eksterne investorer i landbrugsvirksomheder.

Anbefaling 8

Bedre muligheder for ejerskifte

Det er et problem for hele landbruget, at ejerskifterne er gået i stå. Det bremser strukturudviklingen og er derfor en barriere for at udvikle og fremtidssikre kvægbruget. Det er væsentligt, at ejerskifterne gennemføres, sådan at de unge landmænd ikke starter med en for høj gæld, der er skabt for at dække tabene fra den tidligere ejer. Med andre ord skal der skabes langsigtede attraktive løsningsmodeller på konkurrencedygtige vilkår for den nye generation af kvægbrugere.

Handling

- **Driftskreditter:** Mulighed for at Vækstfonden eller Landbrugets Finansieringsbank kan stille driftskreditter til rådighed eller kautionere for driftskreditter i forbindelse med etablering. Ikke mindst ved overdragelse af bedrifter med godt anlæg, men svag landmand til en dygtigere landmand for at opretholde produktionen og værdien af produktionsanlægget. Nedlæggelse af anlægget vil være spildt kapital, og derfor skal det sikres, at der er midler til de nødvendige investeringer for at bringe ejendommen up to date.
- **Sælgerpantebreve/ejerandel:** Ved ejerskifte af solvente bedrifter kan der være behov for, at sælger lader en del af prisen stå - enten i form af ejerandel eller sælgerpantebreve. Anvendelse af sælgerpantebreve kan være bremset af krav til sælger om, at han straks efter salget skal svare skat af ejendomsavance, mens han først over tid får afdrag på sælgerpantebrevet. En udskydelse af betaling af ejendomsavancebeskatningen til det tidspunkt, hvor sælger får pengene, vil øge interessen for denne model.

- **Mulighed for udskydelse af ejendomsavancebeskatning:** Jf. forslaget om sælgerpantebreve. Forslaget vil kunne hjælpe med at løsne op på den fastlåste situation i ejendomsmarkedet, der særligt gør sig gældende for ejendomme med ejere, der ønsker at afhænde ejendomme pga. alder.

Natur- og Landbrugskommissionen har behandlet ejendomsavancebeskatningsreglerne i forbindelse med deres anbefalinger. En sådan ordning, der kun omfatter landbrug, er juridisk vurderet at være i strid med statsstøttere reglerne i EU. Der kan således være behov for en mere generel ordning, der ikke alene er målrettet landbruget.

- **Lempeligere vilkår for ejerskifte med succession** vil alt andet lige reducere finansieringsbehovet ved ejerskifter og dermed øge muligheden for, at de kan gennemføres. Der kan f.eks. lempes på krav til ansættelsesperiode, til en bredere familiekræds, til bredere personkræds i det hele taget – eller den ultimative lempelse, hvor successionsreglerne generelt kan anvendes ved overdragelse af landbrug til en ung landmand, der nyetablerer sig på bedriften. Anciennitetskravet diskriminerer i realiteten mod succession i mindre bedrifter. En reduktion af anciennitetskravet i medarbejderkredsen, evt. suppleret af krav om kvalifikationer – f.eks. uddannelse eller stilling, kan lette finansiering af ejendomsoverdragelser.

Køber og sælger skal i den sammenhæng være opmærksom på, at hele værdien af de overtagne forpligtelser i al væsentlighed bør fragå i restkøbesummen, da den overtagne udskudte skat i fuldt omfang modregnes som gæld ved opgørelse af den korrigerede egenkapital efter Finanstilsynets model. Såfremt fordelene ved succession delvist tilfalder sælger, vil køber således efter denne model ofte få negativ egenkapital med deraf følgende konsekvenser for finansieringsmulighederne.

- **Ny YJ-ordning eller lignende etableringsordninger** vil alt andet lige reducere behovet for finansiering i pengeinstituttet og give øget mulighed for at få gennemført ejerskifter til unge landmand. En sådan ordning vil alt andet lige øge de unge landmands konkurrenceevne i forhold til etablerede landmand om købet af ejendommene, og dermed kunne være med til at opretholde (mælke)produktionsejendomme i drift. En ordning, hvor unge landmænd i en periode efter etablering får et særligt tilskud, vil have en lignende effekt på de unge landmænds konkurrencekraft til at købe ejendomme i forhold til de etablerede.
- **Afskaffe Bo- og gaveafgiften:** Boafgiften er en særskat, der bliver pålagt et bo ved skifte som følge af død. Hvis virksomheden overlades til børn, stedbørn eller adoptivbørn, er boafgiften på 15 pct. Hvis den overlades til tredjemand, er boafgiften på 15 pct. og herefter tillægsboafgift på 25 pct. af de resterende 85 pct., hvilket bliver 36,25 pct. af virksomhedens egenkapital. Der er tale om et stort kapitaldræn for virksomheder ved generationsskifte som følge af død. En afskaffelse af bo- og gaveafgiften vil fjerne kapitaldrænet. En afskaffelse vil betyde, at det ikke risikeres, at virksomheden skal belastes yderligere af gæld for at kunne betale afgiften.

Anbefaling 9

Miljøteknologistøtteordningen i indeværende landdistriktsprogram bør tilføres yderligere midler på 100 mio. kr.

Staldinventaret i mange kvægbedrifter har de senere år været under nedslidning. For at sikre en løbende nyinvestering, og hente de deraf følgende produktivtetsgevinster på ikke mindst miljø- og klimaområdet, bør der allerede i det indeværende landdistriktsprogram afsættes yderligere midler under løbende Miljøteknologistøtteordningen. Ordningen vil være åben for alle husdyrsektorer, men skal målrettes malkekvægs- og slagtekalveproduktionen.

Handling

Fødevareministeriet anmodes om snarest at afsætte 100 mio. kr. under Miljøteknologistøtteordningen i det indeværende landdistriktsprogram med henblik på at sikre nyinvesteringer i stalde til mælkekvæg og slagtekalve.

Anbefaling 10

Det kommende landdistriktsprogram bør indeholde mulighed for investeringstilskud til staldbyggeri med fokus på dyrevelfærd

I det kommende danske landdistriktsprogram bør det sikres, at der er mulighed for at yde en generel støtte til nyinvesteringer i staldbyggeri, herunder primært staldbyggeri, der fremmer dyrevelfærden. Støtten skal ydes til både nye staldanlæg samt til tilbygninger og renoveringer. Baggrunden er blandt andet Lov om hold af malkekvæg, der stiller høje krav til dyrevelfærd i nye staldanlæg. Her kan nævnes krav som ekstra arealkrav, kælvningsbokse, sygebokse, opsamlingsplads, gummibelægning på opsamlingspladsen, kobørster, ekstra vandingspladser, foderpladser og sengebåse. Ligeledes bør ordningen udvides med tilskud til etablering af stipladser til Dansk Kalv og lignende koncepter, hvor der stilles yderligere krav til dyrevelfærd som f.eks. ekstra pladskrav.

Handling

Fødevareministeriet anmodes om, at sikre, at det inden for rammerne af det kommende danske landdistriktsprogram bliver muligt at yde en generel investeringsstøtte til staldbyggeri, primært med henblik på at støtte en staldindretning, der fremmer dyrevelfærden.

Anbefaling 11

Indsats til fremme af billigere staldbyggeri

Det er dyrt at bygge nye kvægstalde. Dette skyldes ikke mindst en række lovgivningskrav, der vurderes at fordyre staldbyggeriet med 15 pct. Samtidig er det vurderingen fra Kvægbrugets Task Force, at byggefirmaerne bør opfordres til at arbejde med udviklingen af nye kvægstalde således, at prisen på nye stalde bringes ned.

Handling

Der bør foretages en gennemgang af alle regler og lovkrav i forbindelse med byggeri af kvægstalde med henblik på at eliminere unødvendige og fordyrende lovkrav og administrative omkostninger.

Erhvervet bør desuden iværksætte en konkurrence blandt byggefirmaerne om udvikling af en ny type billige kvægstalde, der naturligvis stadig overholder alle krav til dyrevelfærd, miljø osv.

Styrket international konkurrenceevne

Dansk kvægbrugs konkurrenceevne forringes af danske særregler og overimplementering af EU direktiver. Der er endvidere risiko for en landbrugsreform, der yderligere vil forringe kvægbrugets konkurrenceevne.

Anbefaling 12

Ændret regulering af husdyrvelfærd - Lov om hold af malkekvæg

Lov om hold af malkekvæg med tilhørende bekendtgørelse indeholder mange detaljer, og er dermed både kompliceret i forhold til regelefterlevelse og den deraf følgende kontrolpraksis. Loven er en dansk særregel med betydelige omkostninger for kvægbruget, som kan have en negativ indflydelse på danske mælkeproducenters konkurrenceevne.

Den globale regeldannelse med retningslinjer for dyrevelfærd i OIE og EU's dyrevelfærdsstrategi lægger entydigt op til, at den fremtidige regulering på dyrevelfærd sker på baggrund af den faktiske dyrevelfærd, hvor dyrevelfærden måles på specifikke dyrevelfærdsindikatorer i stedet for, at den reguleres på detaljerede krav bl.a. til indretning af stalde. Den nuværende danske lov er derfor ikke i overensstemmelse med fremtidens internationale regulering på området.

Desuden medfører Lov om hold af malkekvæg investeringer eller manglende indtjening i eksisterende staldanlæg (staldanlæg taget i brug før 1.7.2010 og før 1.7.2012) især i forbindelse med udløb af overgangsordninger for krav om antallet af sengebåse og antallet af ædepladser for nykælvare. Ved ophør af overgangsordningerne vil kvægbruget derfor stå med en nedsat produktion eller øgede omkostninger. Der bør findes en løsning omkring en forlængelse af overgangsordningerne – under hensyntagen til, at dyrevelfærden er i orden.

Det er beregnet, at opfyldelsen af de ekstra krav i loven i forbindelse med nybyggeri medfører en merudgift pr. staldplads på 2.000 kr. Sammenholdes dette beløb med reinvesteringsbehovet i nye staldpladser frem til 2020 samt investeringsbehovet til opfyldelse af vækstmålsætningerne i alt vurderet til 182.500 staldpladser, giver det en ekstraudgift for kvægbrugerne på 365 mio. kr.

Derudover skal de gamle stalde renoveres for at leve op til lovkravene. Der vil være tale om renovering af op til 450.000 staldpladser over en 15 års periode. I den økonomiske rapport udarbejdet i forbindelse med lovarbejdet peges på omkostninger i niveauet 10 mia. kr.

Handling

Der bør iværksættes et udvalgsarbejde med henblik på en ændring af de danske regler i Lov om hold af kvæg, så de på længere sigt er på linje med, at den internationale regeludvikling fokuserer på faktisk dyrevelfærd og sundhed og ikke på detaljerede krav til staldindretning mv. I den mellemliggende

periode indtil helt nye regler kan træde i kraft, bør de omkostningstunge overgangsordninger for eksisterende bygninger taget i brug før 1.7.2010 og før 1.7.2012 (sengebåse og ædepladser) forlænges. Forlængelsen af tidsfristen kan for den enkelte kvægproducent evt. gøres afhængig af dokumenterede dyrevelfærdskrav omkring antibiotikaforbrug og dødelighed, som et første skridt imod en outputbaseret lovgivning.

Anbefaling 13

Undersøge mulighederne for veterinær kontrol efter den hollandske model

Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi har i sin rammevilkårsanalyse vurderet, at der er 100.000 kr. i forskel på dyrlægeudgifter i Danmark og Holland på to ens casebedrifter. Forskellen vurderes at skyldes en lempeligere dyrlægekontrol af besætninger og medicinering i Holland sammenlignet med Danmark.

Det er en stor forskel alene på veterinærområdet, og derfor foreslås det, at det undersøges, hvordan de veterinære kontrolomkostninger på danske kvægbedrifter kan reduceres ved anvendelse af den hollandske model.

Desuden vil der kunne foretages en række lempelser i den

nuværende ordning, der medfører administrative lettelser for kvægbrugerne.

Handling

Der bør nedsættes et udvalg, der skal komme med anbefalinger til, hvordan det nuværende system efter hollandsk forbillede, kan ændres, så dyrlægeomkostningerne for kvægbrugere i Danmark bliver væsentligt lavere. Den nuværende ordning skal give kvægbruget administrative lettelser til en værdi af 30 mio. kr. årligt, hvorfor overflødig dokumentation bør elimineres. I den nuværende ordning skelnes mellem rådgivningsbesøg og statusbesøg. Der bør være et rådgivningsbesøg pr. måned og der ud over sikres fuld fleksibilitet til afvikling af statusbesøgene.

I den nuværende ordning bør der indføres en frivillig mulighed for, at flere besætninger med samme ejer kan indgå en fælles sundhedsrådgivningsaftale med dertil hørende fælles registrering af data for både medicin og dødelighed. Samtidig bør der indføres en frivillig mulighed for, at flere besætninger med samme ejer kan indgå i en samdrift, hvor der ikke registreres flytning af dyr mellem enhederne i samdriften. I den forbindelse er der et hensyn til det veterinære beredskab, som betyder, at der bør være en maksimal grænse for, hvor langt der kan være mellem besætninger med samme ejer, f.eks. 5 km.

Der bør endvidere oprettes en selvstændig kategori for slagtekalveproducenter i forhold til vurdering af medicinforbrug. Der er brug for en særskilt grænseværdi for medicinforbrug, da slagtekalveproduktionen adskiller sig væsentligt fra andre produktionsgrene. I dag sammenlignes medicinforbruget i slagtekalveproduktionen med bl.a. kvieopdræt. Dette er ikke rimeligt, da produktionsvilkårene er væsentligt forskellige. Den uundgåelige sammenblanding af dyr i slagtekalvebesætningerne øger risikoen for sygdom i disse besætninger markant.

Anbefaling 14

De negative konsekvenser for kvægbruget ved reformen af EU's Fælles Landbrugspolitik skal minimeres

Der er risiko for, at implementeringen af reformen af EU's fælles landbrugspolitik får store økonomiske konsekvenser for kvægbruget. Sker dette, vil det umuliggøre realiseringen af det potentiale for vækst og beskæftigelse, som Kvægbrugets Task Force peger på i denne rapport.

De politiske beslutningstagere i Danmark bør nøje overveje konsekvenserne for kvægbrugerne, hvis man gennemfører ændringer, der forringer deres økonomiske situation yderligere. Landbrugsstøtten er kapitaliseret mange år frem i tiden, og derfor kan store støttereduktioner få en ødelæggende effekt for mange.

Derfor skal de samfundsøkonomiske konsekvenser af øget modulation og intern udjævning af støtten undersøges grundigt, før der tages stilling hertil. Det gælder både for den afkoblede enkeltbetalingsstøtte og for de koblede ordninger, der i dag understøtter økonomien i dansk slagtekalveproduktion. Herudover skal man undgå, at nye grønne krav bliver fordyrende for landmanden.

Derfor bør der etableres nye koblede ordninger til understøttelsen af produktionen af handyr, stude og kvier til opfodning. Hermed styrkes den internationale konkurrenceevne, vækstmålsætningen om produktion af tyrekalve i Danmark understøttes og antallet af spædekcalve der eksporteres vil blive reduceret væsentligt. Hvis mælkeproducenterne overgår til de nye økonomisk attraktive krydsningsprogrammer, vil det resultere i et antal kødkvægekrydsningskvier, som skal opfedes. Disse krydsningskvier kan derudover være et element i naturpleje programmer. Endelig anbefales det, at der etableres en koblet præmie til stude, idet stude er velegnede til naturpleje.

Handling

Implementeringen af reformen bør sikre de danske mælke- og oksekødsproducenters internationale konkurrenceevne. Derudover bør det undgås, at den nuværende økonomiske balance mellem sektorerne, med baggrund i EU tilskuddet, forskydes.

Samtidig bør der arbejdes aktivt for udformningen af en ny koblet støtteordning til handyr, stude og kvier til opfodning.

Anbefaling 15

Hurtig implementering af en målrettet og differentieret miljøregulering

Kvægbrugets Task Force bakker op om Natur- og Landbrugs-

kommissionens forslag om en mere målrettet miljøregulering. Denne nye form for regulering bør implementeres hurtigst muligt, og på en sådan måde, at ingen landmænd rammes økonomisk ved den nye regulering. I områder, hvor der er behov for en yderligere indsats i forhold til i dag, skal der findes løsninger, så der fortsat kan produceres, og så ingen får forringet økonomien.

Handling

Den målrettede regulering skal indføres hurtigst muligt, så erhvervet kan producere under lige konkurrencemæssige vilkår i forhold til andre områder i EU. Som foreslået af Natur- og Landbrugskommissionen skal de økonomiske konsekvenser af de tiltag, som påvirker landbruget belyses.

- Målrettet regulering skal vedtages nu og indføres lokalt i takt med, at kortlægning af robusthed og virkemidler skrider frem
- Kortlægning af recipienters og arealers robusthed skal i gang nu og være afsluttet og omsat til ny regulering om senest to år. Erhvervet skal bidrage maksimalt til at tilvejebringe den nødvendige viden for, at dette kan lade sig gøre.
- Der skal allerede i vækståret 2013-14 åbnes op for at gød-ske økonomisk optimalt i de områder, hvor udvaskning af landbruget ikke har nogen mærkbar effekt i det kystnære havmiljø. Det vil være tilfældet i områder, hvor vandløb munder direkte ud i et åbent havmiljø med stor gennemstrømning.
- Generelle og omkostningstunge virkemidler med lav effekt, som randzoner og generelle efterafgrøder, skal afskaffes nu.
- Landmænd, der tager dokumenterede virkemidler i brug nu, skal have mulighed for at gød-ske økonomisk optimalt på de tilhørende arealer.
- Udbringning af gødning i det tidlige forår skal kunne ske efter godt landmandsskab, hvor landmanden har ansvaret for at det sker på forsvarlig vis uden risiko for forurening af søer og vandløb.
- Det skal også være muligt at så vinterhvede efter kløvergræs, hvilket kan skabe et merudbytte på 1.000-2.000 kr. pr. ha.
- Det er desuden vigtigt at kunne bevare 2,3 dyreenheder pr. hektar, svarende til 230 kg N i husdyrgødningen pr. hektar.

Anbefaling 16

Undgå overimplementering af EU-direktiver

Det medfører en betydelig svækkelse af danske kvægproducenters konkurrenceevne i forhold til deres udenlandske konkurrenter, når EU-direktiver bliver overimplementeret i Danmark. Blandt eksempler på skadelige overimplementeringer kan nævnes de danske regler, der implementerer vandrammedirektivet, habitatdirektivet, nitratdirektivet, VVM-direktivet og IE-direktivet.

Konsekvensen er en omkostningstung og rigid miljøregulering, der i flere tilfælde medfører, at enhver udvidelse af danske kvægbrug er udelukket, da miljøreglerne gør det umuligt at udvide bedrifterne. Herudover er reglerne unødvendigt komplekse, hvilket medfører særdeles lange sagsbehandlingstider.

Herudover er mange af de direktiver, der ligger til grund for krydsverensstemmelsesordningen også overimplementeret, hvilket medfører, at danske kvægbonde, udover at skulle overholde flere regler, også i højere grad end deres konkurrenter i andre EU-lande risikerer at blive trukket i landbrugsstøtte.

Handling

Der bør iværksættes en kortlægning af, hvor Danmark har overimplementeret EU-regler til skade for konkurrenceevnen. Herefter bør de danske regler ændres, så de ikke går videre end minimumskravene i direktiverne og danske kvægbonde ikke mødes med flere og mere vidtgående krav end nødvendigt. Dette vil styrke danske kvægbonde konkurrenceevne. Denne indsats bør ske i sammenhæng med introduktionen af en mere målrettet miljøregulering.

Anbefaling 17

Billigere, hurtigere og mindre rigid miljøgodkendelse

Det tager unødigt lang tid, og er unødigt dyrt at få en miljøgodkendelse, ligesom der kræves miljøgodkendelse ved mindre ubetydelige ændringer, som f.eks. at flytte kalve indenfor ejendommen. Der er tale om en klar overimplementering i forhold til EU's miljøgodkendelseskra (IE-direktivet) – specielt skal det bemærkes, at kvægbrug ikke er omfattet af IE-direktivet. Det er problematisk, at det danske godkendelsessystem er skruet sammen, så der reguleres på antallet af dyr fremfor miljøpåvirkning og desuden både medtager staldanlæg og udspretningsareal. Denne problemstilling har både Husdyrreguleringsudvalget og Natur- og Landbrugskommissionen peget på.

Nogle kvægbrugere har i dag miljøgodkendelse til flere dyr, end de har sengebåse til i stalden. De udnytter miljøgodkendelsen ved at have høj belægning i stalden. Vælger de at opfylde Lov om hold af malkekvæg ved at reducere besætningsstørrelsen, vil de miste miljøgodkendelsen til det antal dyr, de reducerer besætningen med. Det betyder, at hvis de senere hen ønsker at udvide stalden med ekstra sengepladser, er de tvunget til at søge om en ny miljøgodkendelse. Dette er både administrativt tungt og omkostningsfyldt, og derfor ønsker erhvervet en større grad af fleksibilitet på området forstået således, at landmanden ikke mister miljøgodkendelse til det antal dyr, han eventuelt måtte vælge at reducere besætningen med.

Der bør generelt fokuseres på, hvordan miljøgodkendelserne kan gøres mere enkel, hurtigere og mindre bureaukratisk, så miljøgodkendelserne ikke udgør en unødvendig barriere og forsinkelse af investering i udvikling af kvægbruget.

Derfor bør der være flere anmeldeordninger, der giver hurtig og nem tilladelse til ombygning af bedriften så længe miljøbelastningen ikke øges. Bagatellisten over ændringer, der ikke kræver anmeldelse og miljøgodkendelse, skal udvides.

Der er i dag ofte for lange sagsbehandlingstider for miljøgodkendelser. Derfor bør der indføres et loft på f.eks. 6 måneder for behandling af en miljøansøgning. I den sammenhæng bør der kun være én indgang til det kommunale system, så det ikke kræver flere kontakter i sagsbehandlingen.

Handling

Der bør snarest muligt iværksættes en indsats, der kan smidiggøre processerne omkring miljøgodkendelser og sikre en fleksibel godkendelse, så kvægbrugeren reguleres på udledninger fremfor antallet af dyr, og så der sker en adskillelse af reguleringen af stalde og arealer (jf. anbefaling 9 omkring regulering af arealer). Det kunne blandt andet ske ved en hurtig opfølgning på Husdyrreguleringsudvalget og Natur- og Landbrugskommissionens anbefaling herom, samt at man i lighed med en række andre lande indfører maksimale sagsbehandlingstider for, hvor lang tid en godkendelsesproces må tage.

Endvidere er der behov for en kraftig afbureaukratisering af regelsættet om miljøregulering af kvægbrug og for bagatelgrænser, så små og ubetydelige ændringer i produktionen ikke kræver fornyet godkendelse.

Det bør overvejes, om alle typer af kvægbrug hensigtsmæssigt kan reguleres via en miljøgodkendelse. Særligt bør der sikres en langt mere simpel godkendelsesproces i forbindelse med naturpleje, hvor der ikke er tale om faste anlæg.

Endelig bør Miljøstyrelsen en gang for alle få bragt husdyrgodkendelse.dk til at virke. IT-systemet er en afgørende komponent i en miljøgodkendelse og IT-systemet lider på 6. år af alvorlige systemfejl. Der bør derfor tilføres de nødvendige ressourcer til IT-systemet, så systemet bliver i stand til at håndtere den meget komplicerede lovgivning på området.

Anbefaling 18

Hurtigere og mindre bureaukratisk godkendelse af nye miljøteknologier

Nye teknologier, der giver økonomiske, dyrevelfærdsmæssige og/eller miljømæssige fordele, er lang tid om at få effekt, fordi godkendelsesprocedurerne er langstrakte bureaukratiske og i stor udstrækning ikke passer til den teknologi, der ønskes testet (f.eks. godkendelse af brugen af fiberfraktion fra kvæggylle som strøelse i sengebåse).

Effekten af denne langstrakte procedure er, at landmændene venter unødigt lang tid på at kunne tage nye teknologier i brug.

Samtidig sættes udviklingen af nye teknologier i stå, fordi de virksheder, der udvikler nye miljøvenlige teknologier, taber penge og markedsmuligheder på en lang og usikker godkendelsesproces og mister derfor også incitamentet til at udvikle nye teknologier. Det betyder igen, at landmanden får færre teknologier at vælge imellem, når bedriften skal udvides eller moderniseres.

Handling

Der skal findes en mere smidig og omkostningseffektiv godkendelsesprocedure for nye miljøteknologier. Det vil tjene miljøet, gavne udviklingen og eksporten af miljøteknologi og ikke mindst være en fordel for landmanden.

Desuden bør der afsættes yderligere offentlige midler til afprøvning og godkendelse af nye teknologier. Dette kunne eksempelvis finansieres gennem NaturErhvervstyrelsens miljøteknologiordning.

4. Kvægbrugets vækstpotentiale og samfundsbidrag

Kvægbrugets nationaløkonomiske betydning

Kvægbruget har stor økonomisk betydning i det danske samfund – både i forhold til eksportindtægter og ikke mindst for beskæftigelsen i yderområderne.

Kvægbruget yder et væsentligt bidrag til samfundsøkonomien i Danmark. Den samlede produktionsværdi udgør knap 83 mia. kr., hvilket svarer til 40 pct. af jordbrugets samlede produktionsværdi. Heraf genereres 20 mia. kr. i primærproduktionen, 25 mia. kr. i de afledte erhverv og ca. 38 mia. kr. i forarbejdningssektoren.

Tal om kvægbruget

- Kvægbrugets produktionsværdi var i 2010 på 82,9 mia. kr.
- Kvægbrugets bruttofaktorindkomst i 2010 udgjorde 22,2 mia. kr.
- Direkte og indirekte beskæftigelse i kvægbruget lå i 2010 på 49.100 personer.
- Værdien af eksporten af mejeriprodukter er mere end fordoblet de seneste 25 år og udgjorde i 2012 en værdi på 16,3 mia. kr. Eksporten af oksekød udgjorde i 2012 3,2 mia. kr.
- Kvægbestanden er i dag på 1,6 mio. stk. kvæg
- Der produceres årligt knap 5 mia. kg mælk.

Kvægbrugets bruttofaktorindkomst, som er et udtryk for den samlede værditilvækst, var i 2010 på 22,2 mia. kr. Cirka halvdelen af denne værdi ligger i de afledte erhverv. Kvægbrugets bruttofaktorindkomst svarer til 36 pct. af jordbrugets samlede bruttofaktorindkomst.

Kvægbruget bidrager samlet set med mere end 12,6 mia. kr. til handelsbalancen. Det er hovedsageligt eksporten af mejeriprodukter, der medvirker til overskuddet. Eksporten af mejeriprodukter er mere end fordoblet de seneste 25 år og udgjorde i 2012 en værdi på 16,3 mia. kr. Heraf udgør ost omkring halvdelen, mens mælkepulver er den næststørste varegruppe med en andel på ca. 27 pct.

Fra 2005 til 2009 skete der yderligere en markant stigning i mængden af eksporterede mejeriprodukter. Det førte i disse år til en forøget positiv effekt af kvægbruget på handelsbalancen.

Eksporten af oksekød udgjorde en værdi på 3,2 mia. kr. i 2012, hvilket nogenlunde svarer til eksporten i 1988. De ferske udskæringer udgør lidt over 70 pct. af den samlede eksport, mens de frosne udskæringer har fået mindre betydning.

Oksekødseksporten er, modsat eksporten af mejeriprodukter, faldet i de seneste otte år. Eksportværdien af oksekød har i løbende priser været konstant i 25 år, mens mængderne er faldet med en tredjedel. I samme periode er importen af udenlandsk kød steget med 450 pct. i værdi og knap 300 pct. i mængde. Navnlig fra 2004 og frem skete et hop i importen. Importen af oksekød steg fra 2003 til 2004 med ca. 20 pct. i løbende priser og repræsenterede i 2012 en værdi på ca. 3,8 mia. kr., hvilket er 0,6 mia. kr. mere end eksporten.

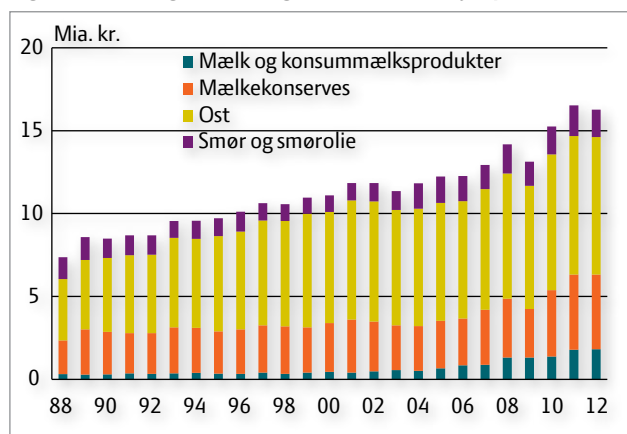
Den stigende import af oksekød, fra ikke mindst Tyskland, dækker også over en stigende transport af danskopdrættet kød, der opskæres i udlandet – primært Tyskland. Andelen af dansk kød, der opskåret eller på anden måde i bearbejdet form reeksporteres til Danmark, er dog ukendt.

Beskæftigelse

Kvægbruget beskæftiger direkte og indirekte 49.100 fuldtidsansatte. 17.900 personer er beskæftiget direkte i primærproduktionen, mens 12.000 er beskæftiget i forarbejdningssektoren. Endelig er 19.300 personer beskæftiget i forsyningssektoren, der indebærer jordbrugsservice, handel, transport, finansiering o. lign. Samlet set udgør beskæftigelsen i kvægbruget 37 pct. af den samlede beskæftigelse i jordbruget.

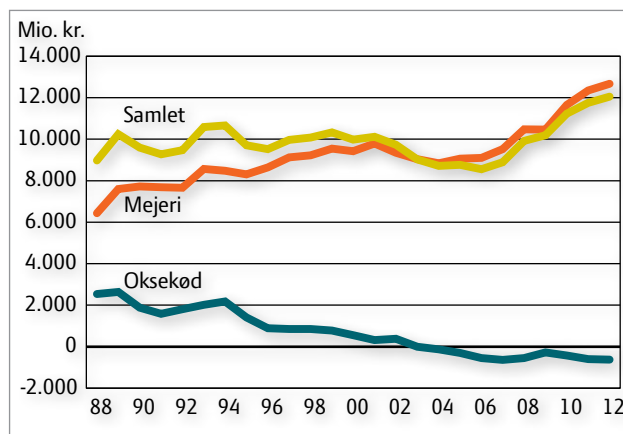
Sker der en vækst i produktionen, må det forventes at sikre beskæftigelsen. Disse virkninger forstærkes uden tvivl af, at kvægholdet og de tilknyttede forarbejdnings- og forsyningsled fortrinsvis er lokaliseret i udkantsområder, og at arbejdsløsheden i disse områder er større end i landet som helhed.¹

Figur 4: Udviklingen i udenrigshandlen med mejeriprodukter

Kilde: Danmarks Statistik og Landbrug & Fødevarer

Figur 5: Handelsbalancen for kvægbruget (værdi)

Anm: Løbende priser.

Kilde: Danmarks Statistik og Landbrug & Fødevarer

Tabel 2: Kvægbrugets beskæftigelse i 2010

	Primær- prod. i alt	Kvæg (inkl. grov- foder)	Kvægs andel af primær- produktion
	1.000 fuldtidspersoner		Pct.
Primærproduktion ¹	56,0	17,9	32
Forarbejdningssektorer ²	28,5	12,0	42
Forsyningssektorer (= afledt)	49,4	19,3	39
I alt	133,9	49,1	37

Anm.1: Primærproduktionen er angivet som landbrug + gartneri.

Anm.2: I nærværende opgørelse omfatter forarbejdningssektorer udelukkende slagterier, mejerier og sukkerfabrikker – dvs. sektorer med en snæver sammenhæng med det primære jordbrug.

Kilde: Andersen, Johnny M., Lars-Bo Jacobsen og Kim Martin Lind. Udvikling og status for dansk Jordbrugs produktion og økonomi. FØI Udredning, 2012/9.

Når det gælder anvendelsen af landbrugsjorden, skal det bemærkes, at produktionen og beskæftigelsen pr. hektar er langt større fra kvæghold og grovfoder med tilknyttede aktiviteter end fra salgsafgrøder med tilknyttede sektorer.

Konklusionen er derfor, at vækst i kvægsektoren vil kunne bidrage til at øge den samlede beskæftigelse i den aktuelle situation med betydelig arbejdsløshed, mens nedgang i sektoren vil have den modsatte effekt.²

¹ Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi, kvægbrugets samfundsøkonomiske betydning

² Ibid.

Færre og større bedrifter

Antallet af mælkebedrifter og slagtekalveproducenter har været faldende i de seneste mange år og samtidig er den gennemsnitlige produktion pr. bedrift steget.

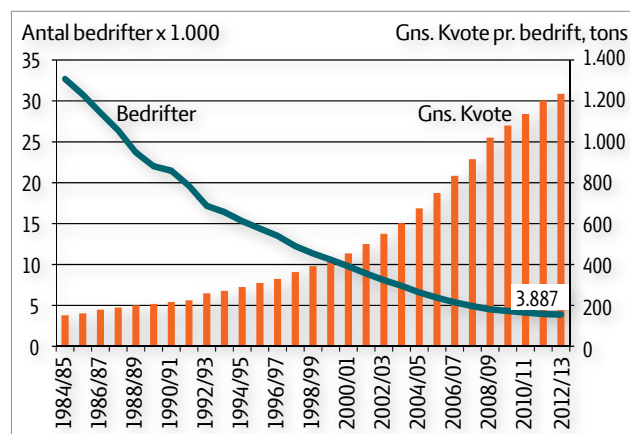
I figur 6 illustreres denne udvikling for mælkeproducenterne, hvor der i 1984 var over 30.000 med en mælkeproduktion på gennemsnitlig 150.000 kg mælk til 2013, hvor der var knap 3.900 bedrifter med en gennemsnitlig produktion på omkring 1,2 mio. kg mælk.

Udviklingen er et tegn på den stigende professionalisering af mælkeproduktionen, hvor en typisk mælkeproduktion i dag har flere ansatte udover ejeren.

Sammenlignes der med andre lande er det tydeligt, at dansk mælkeproduktion er blandt de mest effektive i verden. Det kan blandt andet ses på den gennemsnitlige mælkeydelse,

hvor det danske gennemsnit på over 9.000 kg mælk pr. ko ligger helt i toppen.

Figur 6: Færre og større bedrifter med mælkeproduktion

Kilde: Mælkeudvalget

Kvægbrugets styrkeområder og potentialer

Ressourceeffektivitet

Det er godt for klimaet, at mælken produceres i Danmark

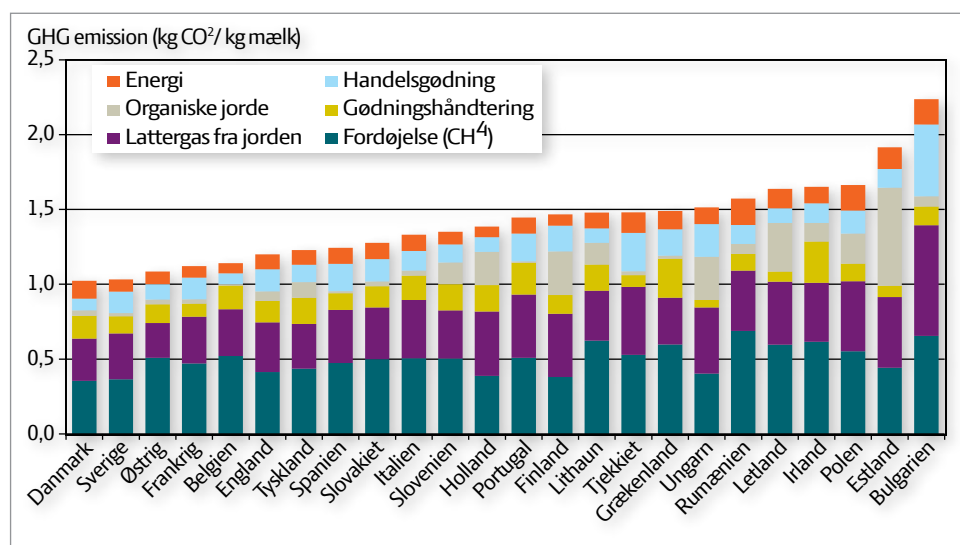
CO₂-udledningen fra mælkeproduktionen i Danmark er blandt de laveste i verden. Derfor vil en reduktion af mælkeproduktionen herhjemme betyde, at produktionen bliver flyttet til områder med større klimapåvirkning pr. kg mælk. Omvendt vil en øget produktion af mælk, som resultat af en øget efterspørgsel, kunne produceres mest klimavenligt i Danmark.

Klimagas-udledningen³ ved mælkeproduktionen stammer især fra metandannelse, når køerne fordøjer foderet samt fra gødningsoptagningen. Desuden udledes CO₂ fra energiforbrug ved dyrkning af marken.

Den høje mælkeydelse pr. ko i Danmark betyder imidlertid, at der skal færre køer til at producere samme mængde mælk. Der udledes altså mindre metan pr. liter mælk end i andre lande.

Men det er ikke kun ydelsesniveauet, som har indflydelse på

Figur 7: Dansk mælk er blandt det mest klimavenlige i verden

Kilde: J.P. Lesschen et al. / Animal Feed Science and Technology 166-167 (2011) 16-28

³ Klimagasser består bl.a. af metan, lattergas og CO₂, men omregnes til CO₂-ekvivalenter.

mængden af metan pr. liter mælk. Også foderrationen har betydning. Traditionelt bruger vi i Danmark mere foderfedt end de fleste andre sammenlignelige lande. Og da fedt reducerer metandannelsen, bidrager det til et lavere CO₂-niveau. Sukkerrige rationer giver mere metan end stivelsesrige. I Danmark er de sukkerrige roer næsten forsvundet, mens stivelsesrig majs dominerer rationen.

De meget restriktive krav, der er i Danmark til forbrug af N (ca. 16 pct. undergødskning i forhold til økonomisk optimalt N-niveau) og til mængde af efterafgrøder og ikke mindst de restriktive regler for udbringningstidspunkt mm. for husdyrgødning, betyder også, at vi i Danmark har en lavere lattergasbelastning end i sammenlignelige lande.

Et øget forbrug af mælk vil altså mest klimavenligt kunne imødekommes ved produktion i Danmark.

Lav miljø- og klimapåvirkning

Mælkeproduktionen er steget svagt i de seneste 20 år, men miljøbelastningen er reduceret

Siden midten af 1980'erne har landbruget arbejdet ihærdigt for at reducere belastningen af miljø og natur. Kvælstofoverskuddet er således faldet med 54 pct. og fosforoverskuddet med 105 pct. siden 1985. Der fjernes altså i dag mere fosfor ved høst end der tilføres med gødning.

Desuden har kvægbruget i perioden næsten udfaset brugen af mineralsk foderfosfat, som er en meget begrænset ressource. I samme periode er landbrugsproduktionen steget med 30 pct.

Også tabet af ammoniak til den omgivende natur er faldet voldsomt. Siden 1985 er ammoniaktabet fra kvæg faldet med 47 pct. Dels er malkekobestanden faldet fra næsten 900.000 malkekøer i 1985 til omkring 575.000 malkekøer i 2011. Dels har avlsarbejde, foderoptimering, bedre sorter, forbedret dyrkningsteknik, herunder en forbedret gyllehåndtering medført en lavere miljøpåvirkning pr. produceret enhed fra husdyrgødningen og reduceret den samlede miljøpåvirkning.

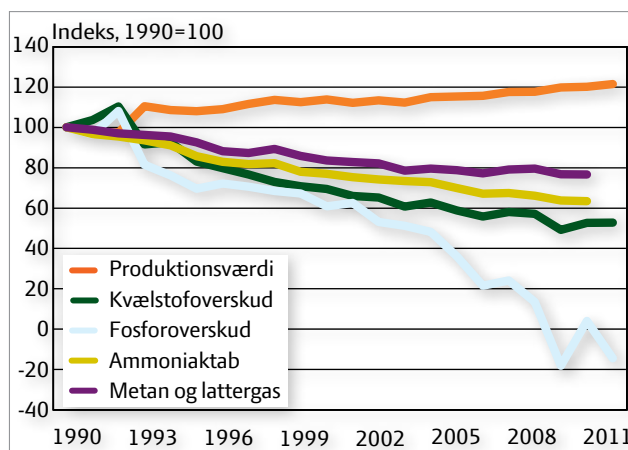
Hver gang en ny stald tages i brug, og hver gang en stald ombygges, skal indretningen af stalden tage udgangspunkt i den bedst tilgængelige teknologi med langt lavere udledning af kvælstof. Det betyder, at danske kvægstalde år for år reducerer udledningen af kvælstof til omgivelserne.

Øget anvendelse af gødning til biogas

Der er et stort uudnyttet potentiale i bioenergi fra kvæggødning

Det største potentiale for udnyttelse af bioenergi fra kvæggødning vurderes at være gennem afsætning til biogasanlæg. Afbrænding af husdyrgødning eller fiberfraktionen fra husdyrgødning kan i tilfælde være relevante alternativer især i de

Figur 8: Øget produktionsværdi og reduceret miljøbelastning fra landbruget

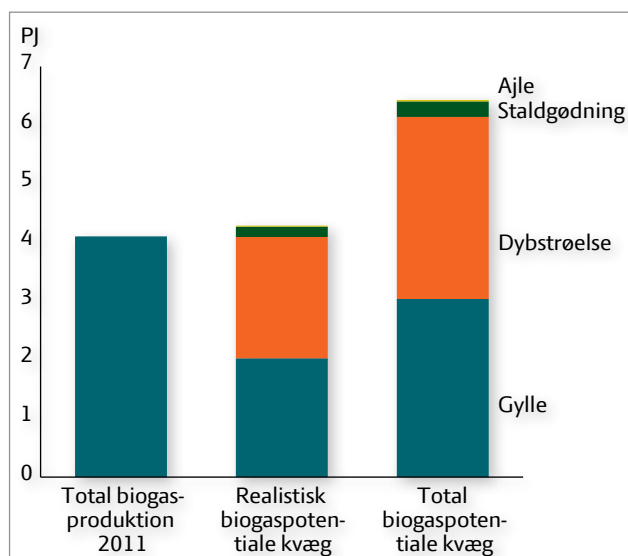
Note: Værdien er opgjort i faste priser.

Kilder: 'Landovervågningsplanen 2010', 'Landbrug 2010' og 'Nationalregnskabet'.

områder, hvor afsætning til biogasanlæg af forskellige årsager ikke er en reel mulighed, men på trods af adskillige positive politiske tilkendegivelser er der fortsat lovgivningsmæssige barrierer for denne anvendelse. Det er derfor vanskeligt at give en reel vurdering af potentialet herfor.

I forhold til biogas har AgroTech i en ny rapport for Biogas Task Force (nedsat under Energistyrelsen) opgjort de samlede biogaspotentialer baseret på tilgængelige biomasser⁴. Det samlede bioenergi-potentiale fra kvægbruget opgøres her til 6,4 PJ fordelt på gylle, dybstrøelse, staldgødning og ajle. Gylle og dybstrøelse udgør langt det største potentiale, mens potentialet fra ajle er tæt på nul. AgroTechs skøn af biogaspotentialet fremgår af figur 9.

Figur 9: Biogaspotentiale fra kvægbruget

Kilde: Landbrug & Fødevarers bearbejdning efter Birkmose, Hjort-Gregersen & Stefanek (2013).

⁴ Birkmose, Hjort-Gregersen & Stefanek (2013): Biomasser til biogasanlæg i Danmark – på kort og langlangt sigt.

Det skønnes, at ca. 2/3 af den opsamlede mængde husdyrgødning i dag reelt kan være tilgængelig for biogasanlæg, og at andelen vil være højere i 2020. Ved fuld udnyttelse af det realistiske biogaspotentiale kan derfor produceres 4,3 petajoule fra kvæggødning, hvilket er en lille smule større end den nuværende samlede biogasproduktion i Danmark. I praksis vil kvæggødning typisk suppleres med andet biomasse materiale, hvorfor kvæggødning indgår i et samlet bioenergi-potentiale, der er væsentligt større end angivet ovenfor. Til sammenligning svarer 4,3 PJ til ca. 0,7 pct. af Danmarks samlede endelige energiforbrug.

Dyrevelfærd og fødevarer sikkerhed i topklasse

Dansk kvægproduktion ligger helt i toppen omkring dyrevelfærd og fødevarer sikkerhed

Dyrevelfærd og fødevarer sikkerhed kan gøres op på mange måder. Men uanset opgørelsesmetoden er det tydeligt, at det er områder, som prioriteres højt af de danske kvægbrugere og forarbejdningsvirksomhederne. Unikt for dansk kvægbrug er da også, at der foretages et meget stort antal registreringer, der bruges aktivt til at bekæmpe forskellige sygdomme og til at fremme fødevarer sikkerheden.

Nedenfor er samlet en række opgørelser, baseret på disse registreringer, som giver et aktuelt overblik over udviklingen i dyrevelfærden på danske kvægbedrifter.

Ko- og kalvedødelighed på rette vej

Dødeligheden i besætningen er i de fleste tilfælde tæt forbundet med dyrevelfærd, og derfor giver udviklingen på landsplan et godt billede af udviklingen i velfærden.

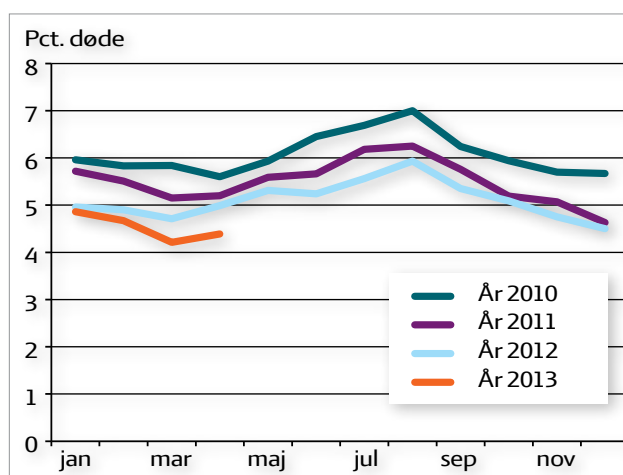
Efter en længere årrække med stigende dødelighed blandt køerne er udviklingen nu vendt. Udviklingen med faldende kodødelighed fremgår af figur 10, hvor kodødeligheden er afbilledet måned for måned for årene 2011, 2012 og 2013. Kodødeligheden for 2012 blev på 5,1 pct. Det er et fald på 17,7 pct. i forhold til perioden 2007 - 2009, hvor kodødeligheden lå på 6,2 pct.

En lignende udvikling gør sig gældende for kalvedødeligheden, hvor andelen af dødfødte kalve i 2012 var på det laveste niveau siden 1999.

Klovsundhed

God klovsundhed er et af de vigtigste elementer i at opnå god dyrevelfærd i kvægbesætningerne. Videncentret for Landbrug, Kvæg har derfor, sammen med mælkeproducenterne, i flere år arbejdet intensivt på at forbedre klovsundheden.

Figur 10: Udviklingen i kodødeligheden måned for måned i 2010, 2011, 2012 og 2013

Kilde: Videncentret for Landbrug, Kvæg

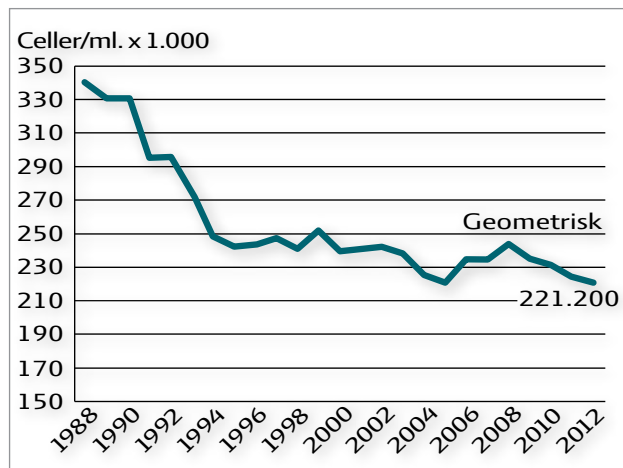
Mere end 40 pct. af landets malkekvægsbesætninger foretager nu elektronisk klovregistrering, og der er registreret over 1,1 mio. klovbeskæringer. Registreringerne er afgørende for, at man har mulighed for at bekæmpe klovlidelser som f.eks. digital dermatitis, såleblødning og sålesår. Der ventes derfor i de nærmeste år en mærkbar forbedring af klovsundheden og deraf en endnu bedre dyrevelfærd.

Fald i antibiotikaforbruget

Det samlede forbrug af antibiotika til kvæg faldt med 3 pct. fra 2011 til 2010 og yderligere næsten 5 pct. fra 2011 til 2012. Ser man alene på de typer af antibiotika, som udgør den største risiko for resistensudvikling – de såkaldte 3. og 4. generations cefalosporiner – er der i de seneste år sket et drastisk fald på hele 66 pct. i kvægbruget.

Størstedelen af den mængde antibiotika, der anvendes til kvæg, bliver brugt til behandling af yverbetændelse hos køer. Kvægbrugets kampagne 'Vores mælk – En ren fornøjelse' fokuserer netop på at reducere antallet af antibiotikabehandlinger.

Figur 11: Udviklingen i det geometriske tankcelletal fra 1988 til 2012

Kilde: Videncentret for Landbrug, Kvæg

Fald i tankcelletallet

Tankcelletallet er et af de bedste og samtidig lettest tilgængelige mål for yversundheden. I figur 11 er illustreret udviklingen i tankcelletallet. I 2011 var tankcelletallet det næstlaveste i 25 år. Siden juli 2012 har der været et markant lavere tankcelletal som udtryk for sunde yvere og sundere køer.

Stærk integreret værdikæde er fundamentet for fremtidens afsætning

Den stærke værdikæde udgør en styrkeposition i forhold til udenlandske konkurrenter

En dansk styrkeposition på vækstmarkederne er vores sammenhængende værdikæde fra jord til bord.

For Arla Foods vedkommende repræsenteret ved et stærkt kvalitetsprogram Arlagården og det samme gør sig gældende

for de øvrige danske mejerier. Mejerierne er afhængige af, at mælkeproducenten opfylder kvalitetskrav til både mælk og dyrevelfærd. Med de fødevareskandaler, der har ramt Kina, er den kinesiske forbruger meget skeptisk overfor lokalt produceret mælk og mange, der har økonomisk mulighed, vælger et europæisk produkt i stedet, hvor man har tillid til kvaliteten. Mælken skal så at sige være sikker, så mit barn ikke dør af at drikke den.

For de europæiske forbrugere er værdikædebetragtninger også meget vigtige, men her er det i højere grad kriterier for bæredygtighed, der har fokus. Bliver mælken produceret med så lav en klimabelastning som muligt? Har køerne det godt? Udnytter vi affaldsstrømmene optimalt? Hvordan bidrager selskabet til samfundet?

Her er den sammenhængende værdikæde, som andelsselskaberne repræsenterer, en forudsætning for at gribe disse problemstillinger an på en nuanceret måde, som tilfredsstiller både producent og forbruger, og som i sidste ende skal føre til yderligere værdiskabelse.

Samtidig medfører andelstankegangen, at landmændene har et stort engagement og loyalitet, fordi det er deres eget selskab, og den profit, selskaberne genererer, kommer landmændene til gode.

Forskning og innovation i verdensklasse

Ny forskning og innovation får hurtigt effekt hos kvægbrugerne

Forskning, udvikling og demonstration i kvægsektorens kæde af viden fra jord til bord er et centralt element i at fastholde og videreudvikle en rentabel, effektiv og bæredygtig mælke- og kødproduktion under globale markedsvilkår. Derfor er *Strategi for kvægforskning i Danmark 2018* udarbejdet i et samarbejde med flere universiteter og kvægbrugserhvervet.

I de senere år er der opnået nye landvindinger inden for en række forskningsdiscipliner på kvægområdet. Det drejer sig bl.a. om genomisk selektion, optimal ernæring og foderudnyttelse, sensor- og robotteknologier – ligesom der er opnået ny viden om en lang række biologiske parametre, som kan forbedre dyrenes produktivitet og sundhed, dyrevelfærd samt reducere miljøpåvirkningen. Denne forskningsindsats skal fortsætte.

Men der er også behov for en endnu mere systematiseret indsats på grundlagsskabende, strategisk og anvendelsesorien-

teret forskning. Anvendelse af ny viden i primærproduktionen vil kunne øge produktivitet, effektivitet, forbedre husdyrenes velfærd og sundhed og dermed give en bedre produktion med lavt antibiotikaforbrug, mindre klima- og miljøbelastning og endelig højne produkternes kvalitet og egnethed til forarbejdning. Dette vil øge mulighederne for salg til højværdimarkeder på baggrund af en bæredygtig husdyrproduktion.

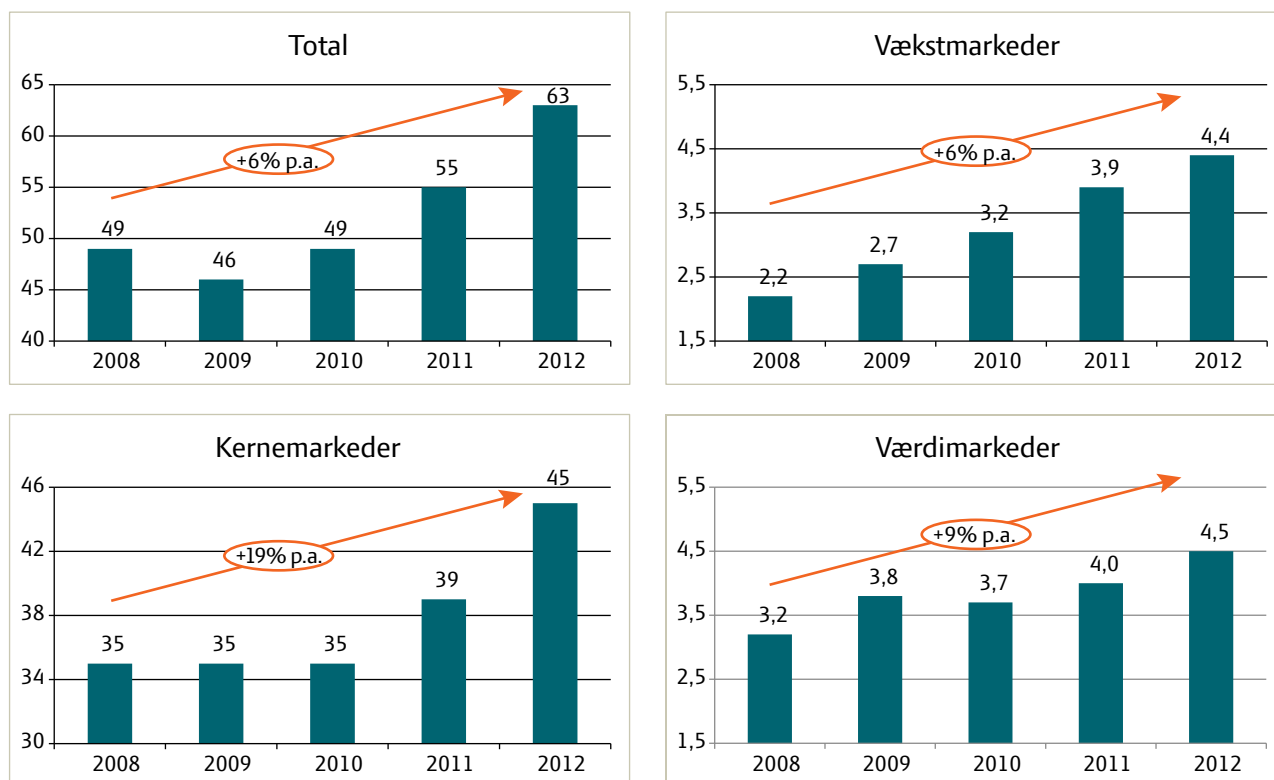
Forskning og innovation på kvægområdet skal fortsat foregå i et tæt integreret samspil mellem erhvervet, universiteterne og følgeindustri. Nedenfor beskrives nogle aktuelle og meget centrale forskningsprojekter i relation til kvægbruget, der fremadrettet forventes at kunne have stor erhvervs- og samfundsmæssig gevinst.

Projekteksempel 1

Veje mod mere bæredygtig mælkeproduktion i de nordiske lande gennem forbedret fodereffektivitet og reduceret miljøpåvirkning. Feed Efficiency

Samler og udnytter ekspertise og forsøgsmæssige ressourcer på tværs af fire nordiske lande for at øge fodereffektiviteten og mindske miljøpåvirkningen fra mælkeproduktion. Perspektiver: For hvert procentpoint øget fodereffektivitet spares gennemsnitligt 14.500 kr./bedrift pr. år. Det svarer til 57 mio. kr. årligt for hele erhvervet. Samtidigt bidrager øget fodereffektivitet til en reduceret klimapåvirkning.

Figur 12: Markedsvækst i Arla Foods. Arla Foods er en virksomhed præget af vækst på tværs af alle markeder. Omsætning i mia. DKK

Kilde: Arla Foods

Projekteksempel 2

Genomisk selektion – effektiv anvendelse i det praktiske avlsarbejde

Resultater i en betydelig produktivitetsudvikling via en større avlsmæssig fremgang på en række vigtige produktionsparametre. Genomisk selektion gør den avlsmæssige fremgang mere 'balanceret', således at en større del af fremgangen kommer fra egenskaber som frugtbarhed, sundhed og fodereffektivitet.

Projekteksempel 3

Fastlæggelse af værdien af krydsning på basis af danske data og danske forudsætninger

Det økonomiske potentiale for anvendelsen systematiske krydsningsprogrammer er stort. Men udnyttelse af potentialet er betinget af mere viden og information. Hvis 30-50 pct. flere kvægbrugere anvender Kombi-Kryds programmet vil den samlede indtjening for kvægbruget kunne øges med op til 200 mio. kr. årligt.

Forskningstemaer af stor betydning for bæredygtighed og konkurrenceevne i kvægbruget
Strukturudviklingen i kvægbruget har medført langt flere store besætninger. Der er derfor behov for udvikling af nye managementværktøjer baseret på fysiologiske og adfærdsmæssige biomarkører og for nytænkning omkring indretning af stalde

'Den sunde klimako' er et nyt offentligt – privat forsknings- og innovationspartnerskab. Nyere forskning viser, at automatisk registrering af en række biomarkører samt adfærd har stor potentiale som værktøj til måling af fysiologisk status og tidlig identifikation af køer med produktionssygdomme. En målrettet indsats med fokus på den enkelte kows fysiologiske status og adfærd kan sikre tidlig identifikation sundheds- og produktionsmæssige udfordringer. Dette vil forbedre landmandens økonomi, dyrevelfærden og reducere miljø- og klimabelastningen. Der er behov for en kombination af en række metoder og værktøjer, så fodring og management af den enkelte ko kan optimeres. Det forventes, at fodereffektiviteten kan øges med mindst 5 pct. En sådan forbedring vil alene reducere næringsstofbelastningen med 7-8 pct. og klimabelastningen fra ko og gødning reduceres med ca. 6 pct. Biologiske løsninger til reduktion af metanudskillelsen fra malkekøer, kan over 10 år give en reduktion på op til 40 pct. De avlsmæssige aspekter ligger i en reduktion af metanudskillelsen på 0,4 – 0,5 pct. pr. år.

I de store besætninger er der nye muligheder for at udnytte potentialet i holdinddeling af dyrene. Forskning bør klarlægge de positive effekter af holdinddeling, der skal vægtes mod ulemper i form af en øget arbejdsindsats, hver gang en ko skal skifte hold, og den stress et holdskifte medfører.

Frem mod 2020 skal der bygges et stort antal nye staldpladser til køer. Der er behov for nytænkning, hvor eksperter fra forskellige discipliner i fællesskab anvender den eksisterende viden på hver deres ekspertområde til at lave en vidensyntese, der fremmer udviklingen af nye rationelle og billige produktionssystemer. De udviklede produktionssystemer bør indgå i et byggeforsknings-

projekt, der tester de anvendte anbefalinger, og undersøger de nye produktionssystemer biologisk, teknisk og økonomisk.

Potentiale for vækst på et voksende verdensmarked

Verdensmarkedet for oksekød og mælkeprodukter er i vækst. Dansk kvægbrug kan og vil udnytte potentialet

Verdensøkonomien udvikler sig i to spor – vækstmarkederne med betydelige økonomiske vækstrater og de vestlige markeder, som er gået i stå.

Der er en stærk sammenhæng mellem økonomisk udvikling og forbrug af fødevarer. Ser man på indkomstudviklingen og forbrug af mejeriprodukter pr. indbygger i eksempelvis Kina og Rusland, er det tydeligt, at forbruget følger den økonomiske vækst.

Jo mere velstående indbyggerne bliver, jo mere efterspørges mejeriprodukter og andre mere forædlede fødevarer. Et klart eksempel er indenfor mælkepulver, hvor forbruget bevæger sig fra standard sødmælkspulver til højt specialiserede babyernæringsprodukter, jo større ens indkomst er. Forbrugerne i vækstmarkederne er villige til at bruge en høj andel af deres indkomst på sikre og sunde fødevarer til deres børn – bl.a. i mistillid til den lokale fødevareindustri.

I år 2050 vil der være ca. 2,4 mia. flere mennesker i verden, og i år 2030 vil der være ca. 3 mia. flere mennesker i mellemindkomstgruppen. Efterspørgslen på mejerivarer vil således stige markant.

Den stigende efterspørgsel på mejerivarer i vækstmarkederne vil blive dækket af de nuværende eksporterende områder: EU, USA, New Zealand, Argentina og Australien. Den ekstra mælk, der vil blive produceret i disse områder, vil blive eksporteret som mælkepulver til Kina, Venezuela og flere andre – og i form af ost til Rusland og Japan. Udfordringen bliver at kunne producere nok til at opfylde behovet i disse hurtigt voksende lande.

Stærke afsætningskanaler på vækstmarkeder

Arla Foods har et stærkt fodfæste på vækstmarkederne og ruster sig til øget salg

Arla Foods har, som Danmarks største mejeri, en stor betydning for afsætningen af danske mælkeprodukter på eksportmarkederne. I dag kommer ca. 10 pct. af Arla Foods omsætning fra vækstmarkederne (Kina, Rusland, Mellemøsten og Afrika). Målet er at fordoble denne andel til 20 pct. i år 2017, fordi vækstraterne og købekraften i denne del af verden bliver afgørende for, om Arla Foods fortsat kan levere en konkurrencedygtig pris til sine andelshavere.

Øget produktionsmulighed ved mælkekvoternes ophør

Mælkeproducenterne er klar til at udnytte deres vækstpotentiale, når mælkekvoterne ophæves i 2015.

På grund af mælkekvoterne har de danske mælkeproducenter ikke mulighed for at drage nytte af den øgede efterspørgsel på verdensmarkedet for mejeriprodukter. Men produktionstallene fra de seneste år viser tydeligt, at der er potentiale for at øge mælkeproduktionen i Danmark. Det står klart, fordi mælkekvoten er blevet fuldt udnyttet i alle årene, siden de blev indført i 1984 – og mange år er der også blevet produceret over kvoten. Samlet set har de danske mælkeproducenter betalt strafafgift for overskridelse af mælkekvoten i 23 år ud af de 29 år, mælkekvoten har eksisteret. Det betyder, at den totale strafafgift siden 1984 udgør 1,1 mia. kr.

Med mælkekvotens ophør i 2015 får de danske mælkeproducenter bedre mulighed for at udnytte det fulde potentiale på deres bedrifter – uden hensyn til en kunstig begrænsning af deres konkurrenceevne. Dette vil styrke råvaregrundlaget i Danmark og vil medvirke til en øget eksport af mejeriprodukter.

Forudsætningen for denne vækst er dog, at det er rentabelt for mælkeproducenterne at øge produktionen, samt at der står nye unge landmænd klar til at tage over i takt med, at den ældre generation indstiller produktionen, og de ældre anlæg tages ud af drift.

Økologisk drivkraft i Europa

Dansk kvægbrug er i front med økologien

Dansk økologisk kvægbrug er frontløber i Europa. Kun Tyskland har en større økologisk mælkeproduktion end Danmark.

Regeringen har som mål, at det økologiske areal skal fordobles frem mod 2020, og en væsentlig forudsætning for at dette lykkes er, at der sker en positiv udvikling i den økologiske mælkeproduktion.

Der er i dag knap 400 økologiske mælkeproducenter i Danmark, svarende til 11 pct. af alle mælkeproducenter. Derudover er mellem 100-125 mælkeproducenter interesserede i at lægge om til økologi. I 2012 blev der indvejet 481 mio. kg økologisk mælk, svarende til 9,7 pct. af den samlede mælkeindvejning. Foruden mælkeproducenterne er der mellem 150-200 økologiske kødkvægsproducenter i Danmark.

Danmark har et stærkt hjemmemarked med verdens højeste økologiske markedsandel i detailhandlen (7,6 pct.). Danskere er ligeledes det folk, som forbruger størst andel økologiske mejeriprodukter. Økologisk konsummælk udgjorde knap 30 pct. af det samlede salg af konsummælk i 2012.

I den seneste femårs periode er det økologiske mejerisalg i detailhandlen steget fra 1,6 mia. kr. i 2008 til 1,8 mia. kr. i 2012. Trods den finansielle krise har de danske forbrugere således udvist stor loyalitet mod de økologiske mejeriprodukter.

Eksporten af økologiske mejeriprodukter er næsten fordoblet de seneste fem år – fra 295 mio. kr. i 2008 til anslået 575 mio. kr. i 2012.

Det forventes, at primært eksporten i de kommende år skal være drivkraften for udviklingen i den økologiske mejerisektor. Med mejeriernes tilstedeværelse på nærmarkeder i EU og fjernmarkeder som bl.a. Kina er der potentiale for fortsat gunstig udvikling i eksporten og dermed også i mælkeproduktionen på hjemmemarkedet. I tabel 3 er der forudsat en stigning i eksportværdien på 10-15 pct. pr. år (inkl. inflation).

Vækst uden merbelastning

Produktionen kan øges uden øget belastning af miljø og klima

Der er et uudnyttet potentiale for miljø- og klimaforbedringer i den danske kvægproduktion. Et potentiale, som giver mulighed for at øge produktionen uden at øge belastningen på miljøet. Via effektiviseringstiltag kan både næringsstofbelastningen og klimabelastningen reduceres væsentligt.

På kort sigt, hvor produktionen øges umiddelbart efter kvoteophøret i 2015, vil miljø- og klimabelastningen vokse proportionalt med produktionsstigningen. Men belastningen vil gradvis reduceres i takt med at nye produktionsanlæg tages i drift og erstatter ældre anlæg og med, at forsknings- og innovationsindsatsen implementeres i praksis.

Der er en stigende, global efterspørgsel på forarbejdede mælke- og kødprodukter, og dansk kvægbrug har potentiale til

Tabel 3: Økologisk mælkeproduktion og eksport samt mål for udvikling

	Mio. kg	Eksport, mio. kr.
2008	432	295
2009	453	369
2010	478	416
2011	478	500
2012	481	575
2013	500	660
2015	525	825
2017	560	1.000
2020	630	1.350

Kilde: Mejeriforeningen og Danmarks Statistik. Tal i *kursiv* er måltal.

en væsentlig større produktion og dermed eksport af kvalitetsfødevarer af høj værdi. En forudsætning for vækst er dog bedre konkurrenceevne i form af øget produktivitet, effektivitet og produktkvalitet.

Væksten skal endvidere være bæredygtig, så dyrenes sundhed og velfærd øges, og så klima- og miljøbelastningen på lang sigt ikke øges. Det kan opnås ved at udnytte eksisterende viden bedre – og via en koordineret forsknings- og innovationsindsats i et samarbejde mellem erhverv og universitet med fokus på at skabe ny viden og teknologisk udvikling. Dermed ligger vækstperspektiverne ikke kun i produktion og eksport af mælk og kød men også i øget eksport fra virksomheder, der udvikler teknologi og udstyr til primærproduktionen.

Danske kød- og mælkeproducenter er allerede i front på klimamrådet og er blandt de producenter i verden, som udleder mindst drivhusgas pr. liter mælk og pr. kg kød. Potentialet er imidlertid langt fra udnyttet. Jo højere effektivitet der kan opnås for den enkelte ko, jo mindre miljø- og klimabelastning opnår man generelt.

En målrettet forsknings- og innovationsindsats med fokus på biologiske og teknologiske løsninger, der kan styre fodringen af den enkelte ko ud fra koens fysiologiske og sundhedsmæssige status, kan reducere fodereffektiviteten med op til 5 pct. En sådan forbedring vil reducere næringsstofbelastningen med ca. 7-8 pct. Klimabelastningen fra ko og gødning kan reduceres med ca. 6 pct.

Biologiske løsninger til reduktion af metanudskillelsen fra malkekøer forventes over en tiårig periode at give en reduktion på op til 40 pct. Endvidere er der potentiale ved større ressourceeffektivitet hos kvierne og bedre sundhed og holdbarhed hos køerne.

Derfor er der brug for billig og pålidelig teknologi (hardware og IKT) til overvågning af dyrenes sundhed og velfærd, der samtidig kan give information om dyrenes fysiologiske og sundhedsmæssige status. Disse informationer kan anvendes i biologiske/økonomiske optimerings- og styringsværktøjer til sikring af effektiv udnyttelse af f.eks. foder samt minimering af sygdomsrisiko og miljøbelastning.

5. Den økonomiske udfordring

Mange kvægbrug har økonomiske udfordringer

En stor andel af kvægbrugene i Danmark oplever økonomiske vanskeligheder. Det udfordrer sektorens vækststrategi.

Som nævnt er der et stort vækspotentiale i kvægsektoren, som kan frigøres, når mælkekvoterne ophører i 2015. Produktionsvækst i kvægsektoren har en positiv samfundsøkonomisk effekt og medvirker til øget eksport og opretholdelse af arbejdspladser i yderområderne.

Men i disse år er mange kvægbrug økonomisk presset, og det kan udfordre sektorens vækststrategi.

I tabel 4 er de danske malkekvægsbedrifter opdelt efter gældsprocent og lønningsevne (et mål for evnen til at skabe indtjening på bedriften). 46 pct. har en høj lønningsevne, mens 18 pct. har en lav lønningsevne.

De vandrette rækker er opdelt efter gældsprocenten. 41 pct. af malkekvægsbedrifterne har en gæld på over 80 pct. Halvdelen af disse brug evner alligevel at fastholde en god lønningsevne. Det er blandt denne gruppe, at mange af fremtidens kvægbedrifter ligger.

Den høje gæld skyldes typisk, at producenterne i de seneste år har investeret i deres mælkeproduktion og derefter er blevet

Tabel 4: Oversigt over gældsprocent og lønningsevne for danske malkekvægsbedrifter

Gældspct.	Danmark , malkekvæg, heltidsbedrifter			
Over 100	Driftsresultat (1.000)	-141	-853	-2.703
	Res. primær drift (1.000)	1.432	598	-1.022
	Normtimer	7.014	6.809	6.992
	Lønningsevne	142	-12	-295
	Alder	39	41	44
	Andel	4,7 %	3,9 %	2,6 %
80 - 100	Driftsresultat (1.000)	422	-144	-791
	Res. primær drift (1.000)	1.319	664	-56
	Normtimer	6.561	6.271	4.803
	Lønningsevne	127	-6	-168
	Alder	44	45	46
	Andel	14,7 %	9,6 %	5,1 %
60 - 80	Driftsresultat (1.000)	699	125	-285
	Res. primær drift (1.000)	1.095	459	66
	Normtimer	5.502	4.644	4.323
	Lønningsevne	123	-5	-153
	Alder	47	49	50
	Andel	12,9 %	10,2 %	5,6 %
0 - 60	Driftsresultat (1.000)	852	321	23
	Res. primær drift (1.000)	828	340	43
	Normtimer	4.028	3.466	3.156
	Lønningsevne	132	-3	-138
	Alder	50	53	54
	Andel	13,8 %	11,8 %	5,1 %
Lønningsevne		Høj	Middel	Lav

Kilde: Videncentret for Landbrug, Kvæg

ramt af den økonomiske afmatning i samfundet. Det har betydet, at værdien af deres aktiver er faldet, så gældsprocenten er vokset til et højt niveau.

– En forudsætning for, at vækstmålsætningen for mælkeproduktionen i Danmark kan lykkes, er, at de effektive landmænd med høj lønningsevne, som er havnet i en svær økonomisk situation, får muligheder og vilkår, der gør det muligt for dem at opretholde produktionen.

– Den anden halvdel af de gældsbelastede kvægbrug er udfordret af den høje gæld og må løfte indtjeningsniveauet. Hvis de ikke formår dette, er salg af bedriften eneste mulighed.

Skal produktionen videreføres på disse brug, skal den enten overtages af en ung landmand eller sammenlægges med et etableret kvægbrug.

Det kræver bedre finansieringsmuligheder, herunder især bedre etableringsmuligheder for unge landmænd.

Tabel 5: Resultater fra mælkeproducenter 2011 sorteret efter driftsresultat

	Top 10 %	Gns. alle	Bund 10 %
Alder	42	47	46
Lønningsevne (kr./normtime)	202	41	-106
Antal årskøer	234	151	251
Leveret mælk pr. årsko	9.145	8.730	8.475
Dyrket areal	208	137	194
Heraf ejet	137	96	130
Antal fuldtidsbeskæftigede inkl. ejeren	4,5	3,1	4,6
Kapacitetsgrad (DB/kapacitetsomk.)	1,7	1,4	1,0
Beløb i 1.000 kr.			
Bruttoomsætning	8.790	5.224	8.104
EU-støtte	686	456	625
Driftsresultat	1.639	191	-1.899
Afskrivninger	755	520	887
Likviditet (efter regulering og privat)	1.498	405	-972
Aktiver i alt	42.610	28.977	46.156
Gæld	29.593	22.027	45.340
Egenkapital	10.544	5.234	51
Nettoinvesteringer	336	37	-223

Kilde: Videncentret for Landbrug, Kvæg

Forskelle i mælkeproducenternes resultater

Forskellene i resultaterne hos de danske mælkeproducenter kan også illustreres ved en opdeling på baggrund af driftsresultatet. Hermed opnås et overblik over forskelle og ligheder i produktionsforhold og økonomi på de danske bedrifter med mælkeproduktion.

I tabel 5 er vist resultater for top 10 %, gennemsnit og laveste 10 % af mælkeproducenterne sorteret på det opnåede driftsresultat i 2011.

Med udgangspunkt i gennemsnitssøjlen illustreres potentialet op til de 10 % af bedrifterne, der opnår de højeste driftsresultater og afstanden ned til de 10 % af bedrifterne med de laveste driftsresultater.

Der er ikke tydelige forskelle i bedrifternes størrelse og produktionsform, som kan give en forklaring på forskellene på bedrifterne. På alle de strukturelle parametre i tabellen er der en stor spredning i tallene. Derfor skal man se nærmere på de produktions- og økonomimæssige nøgletal, for at finde de væsentligste forskelle.

Ser man på mælkeydelsen i kg EKM pr. årsko, er der en tydelig tendens til, at bedrifterne i bund 10 % er overrepræsenteret i grupperne med lav mælkeydelse pr. ko, mens bedrifterne i top 10 % er overrepræsenteret i grupperne med høj ydelse pr. ko.

Det er også i regnskabstallene tydeligt, at det ikke alene er høj gæld, der kan forklare udfordringerne for de nederste 10 pct.

Kapacitetsgraden, der udtrykker driftens evne til at dække finansieringsomkostningerne, viser, at de ringeste bedrifter med en kapacitetsgrad på 1,0 kun har EU-støtten til servicere gælden. Modsat har de bedste 10 pct. med en kapacitetsgrad på 1,7 stadig 70 % af dækningsbidraget og EU-støtten til at dække finansieringsomkostningerne.

Et lidt nærmere blik på produktionen hos de dygtigste producenter viser, at de formår at have både højere indtægter pr. ko og lavere omkostninger. Ifølge Business check 2012 havde toplandmændene over 2.500 kr. i højere indtægter pr. ko end gennemsnittet og mere end 2.900 kr. i lavere omkostninger. Forskellen til bunden er væsentligt større, og det understreger, at der er et stort driftsoptimeringspotentiale.

I tabel 6 opdeles indtægter og omkostninger i grupper, og her er det tydeligt, at de 5 dygtigste landmænd i opgørelsen får mere ud af mindre. De bruger færre penge på foder, dyrlæge, arbejdsomkostninger mv., men formår alligevel at tjene mere på mælken pr. ko. Samtidig viser de større indtægter på dyreomsætning, at der sendes dyr til slagting af en bedre kvalitet, men det må også ventes, at det er et tegn på en lavere dødelighed. Forskellen i arbejdsomkostninger skiller sig særligt ud i denne opgørelse, hvor de bedste bruger 1.155 kr. færre pr. ko end gennemsnittet. Dette indikerer, at der kan hentes store besparelser på en stor gruppe bedrifter ved at øge effektiviteten.

Sammenfattende har de øverste 10 pct. gode regnskabsresultater og har evnen til at investere yderligere samtidig med, at de betaler af på deres eksisterende gæld. Det modsatte gør sig gældende for de nederste 10 pct., der kæmper med høj gæld samtidigt med, at de ikke evner at skabe gode nok resultater

Tabel 6: Forskelle i indtægter og omkostninger mellem top 5 og gennemsnittet (pr. ko)

	Top 5	Gns.	Forskel
Indtægter i alt	28.967	26.437	2.530
Dyreomsætning	4.291	3.460	831
Mælkeindtægter	24.676	22.978	1.698
Omkostninger i alt	23.560	26.483	-2.923
Renteomkostninger	1.378	2.079	-701
Afskrivninger	1.981	2.503	-522
Øvr. kapacitetsomkostninger	2.488	2.871	-383
Arbejdsomkostninger	2.975	4.130	-1.155
Dyrlæge & diverse	1.457	1.521	-64
Foder	13.281	13.380	-99

Kilde: Business Check Kvæg 2012 (konventionel, stor race), i alt 256 bedrifter

i deres produktion til at afdrage på gælden. Det ser desuden ud til, at toplandmændene er bedre på alle parametre, men særligt omkostninger til arbejdskraft samt foder i relation til mælkeindtægterne har stort forbedringspotentiale.

Investeringskapaciteten i malkekvægs-sektoren

Der er fortsat kvægbrug med evne og vilje til at investere i udvidelser og modernisering

Efter en årrække med lave investeringer i kvægbruget er der et akkumuleret behov for både at gennemføre ejerskifter og investeringer. En kritisk faktor for sektorens videre udvikling i positiv retning er derfor, at det skal lykkes at gennemføre ejerskifter og helt nødvendige nyinvesteringer. En sådan positiv udvikling vil medføre store samfundsmæssige gevinster. Her tænkes der både på gevinster af miljø-, produktivitets- og beskæftigelsesmæssig karakter samt ikke mindst afledte effekter i forarbejdningsleddet med heraf stigende eksportindtægter til Danmark.

Investeringskapaciteten for de økonomisk set mest robuste danske kvægbrug er belyst ved at se på likviditetsoverskuddet blandt dem og deres kapacitet i forhold til optagelse af lån under forskellige grader af belåning.

Hvis aktiver og gæld forøges, til gældsprocenten når henholdsvis 70 eller 80 og lægges sammen med likviditetsoverskuddet over en periode på fem år, får man et indtryk af den bedste tredjedel af bedrifternes mulighed for investeringer over en femårig periode, hvis de kan og vil optage lån til gennemførelse af investeringerne.

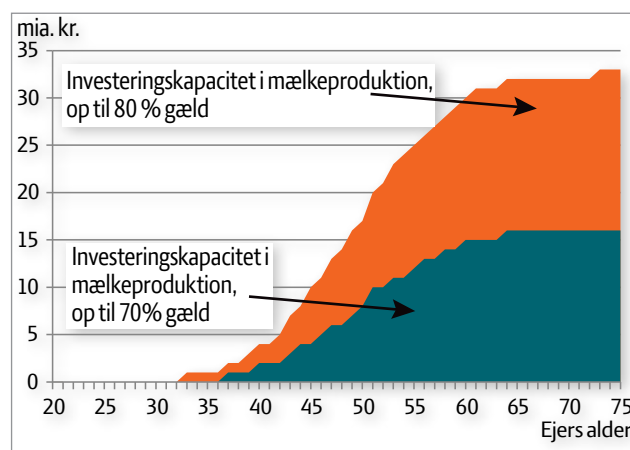
En af de faktorer, der kan påvirke viljen til at foretage investeringer, er alder. Ældre landmænd, der måske overvejer tilbagetrækning fra erhvervet, kan være mere tilbageholdne med hensyn til investeringer end yngre kræfter. Omvendt viser forskningsresultater, at landmænd med en vis erfaring har lavere indkøringstab mv. i forbindelse med store investeringer.

Ældre landmænd kan også være motiverede for investeringer i tilfælde, hvor der planlægges generationsskifte inden for familien, og ældre landmand kan være i en finansiell position, hvor de, på trods af ønske om hel eller delvis tilbagetrækning fra erhvervet, kan finde det attraktivt at købe landbrugsjord med henblik på bortforpagtning eller lignende.

Selv om alder således ikke er nogen hindring for investeringer i landbruget, vil det formenligt for mange reducere viljen til at foretage nye investeringer. Figur 13 viser den akkumulerede investeringskapacitet for de bedste mælkeproducenter i forhold til alder.

Inden for gruppen af de økonomisk set mest robuste mælkeproducenter er der en investeringskapacitet ved belåning op til 70 pct. på ca. 8 mia. kr. for bedrifter med driftsledere under 50 år. Ved en belåningsgrænse på op til 80 pct. er investeringskapaciteten på ca. 30 mia. kr. for bedrifter med driftsledere under 60 år.

Figur 13: Investeringskapacitet hos gruppe af de mest robuste mælkeproducenter, akkumuleret i forhold til alder

Kilde: Videncentret for Landbrug, Kvæg

Et væsentligt skridt på vejen ud af krisen vil være en øget investeringsvilje blandt den mere økonomisk robuste del af dansk kvægbrug. Investeringsviljen og finansieringsevnen er to størrelser, der er tæt forbundne i et gensidigt afhængighedsforhold.

Store udsving i priser og værdier

Faldende jordpriser reducerer egenkapitalen og øger gældsprocenten

Der er en række ydre faktorer, som i de senest år har vanskeliggjort situationen for kvægbrugere. For det første har der siden 2007 været mere svingende priser, end man har været vant til. Det øger usikkerheden i den enkelte kvægbrugers indtjening. Den øgede variation i priserne er i sig selv en stor økonomisk udfordring og tvinger kvægbrugere til at styrke risikostyringen i deres virksomhed.

For det andet har det store fald i prisen på landbrugsjord, som følge af den finansielle krise, reduceret kvægbrugets egenkapital voldsomt. Det gør finansiering af investeringer dyrere og mere vanskelig.

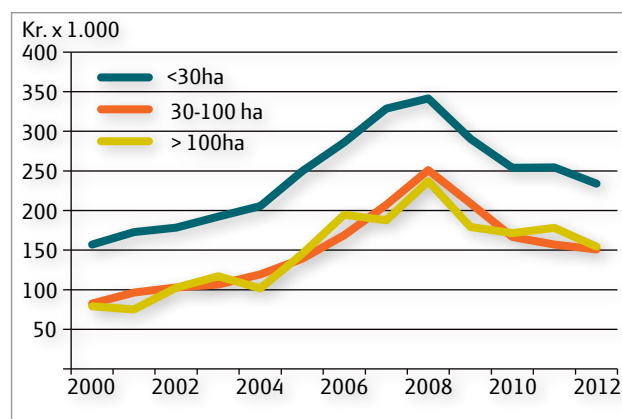
Den globale finansielle krise har også betydet, at muligheden for at låne penge til køb af fast ejendom er blevet forringet. Det havde den afledte effekt, at efterspørgslen på landbrugsejendomme er reduceret, hvilket har presset jordprisen yderligere nedad. Figur 14 illustrerer udviklingen i priser på landbrugsejendomme pr. ha. Som det ses, er priserne på landbrugsejendomme faldet med ca. 40 pct.

Vanskelig finansieringssituation

Højere gældsprocent betyder, at færre har mulighed for at investere i udvikling af bedriften

Det store fald i prisen på landbrugsaktiver betyder, at gældsprocenten øges for mange landmænd. Dermed er der blevet flere kvægbrug med en høj gældsprocent, som desuden har oplevet en stigende bidragssats, og at banklån fylder mere i den samlede finansiering.

Figur 14: Store fald i priserne på landbrugsejendomme som følge af finanskrisen

Kilde: DST og SKAT

Den øgede gældsprocent pga. faldet i aktivernes værdi betyder, at mange bedrifter har en væsentlig højere gældsprocent end ønsket. Det nødvendiggør øget fokus på at afdrage gæld og betyder derfor, at færre investerer i udviklingen af bedriften.

En yderligere faktor, der har påvirket mange kvægbrugeres økonomi negativt i de seneste år, er tab på finansielle forretninger i form af eksempelvis valutaswaps i Schweizerfranc og såkaldte fastrenteswaps. I 2010 udgjorde disse tab i gennemsnit over 300.000 kr. pr. bedrift, og i 2011 var tabet på over 140.000 kr. pr. bedrift. Variationen er dog stor, og i 2010 stod 295 bedrifter for over halvdelen af det samlede tab. Det er et udtryk for en meget skæv fordeling, hvor få bedrifter oplever særdeles store tab, og mange bedrifter har små eller ingen tab. Antallet af bedrifter, der har haft et tab større end 1 mio. kr., var i 2010 på 383. I 2011 faldt dette antal til 124.

Tab på finansielle forretninger har haft stor negativ indflydelse på de berørte bedrifters driftsresultat i 2009-2011. Men spredningen er stor, og de største tab er koncentreret på få bedrifter. Det vurderes derfor, at tab på finansielle forretninger kun spiller en beskeden rolle i de økonomiske udfordringer, som mange malkekvægsbesætninger oplever.

Eksporten af spædkalve stiger

Svært at få økonomi i opfodning af kalve

Det er vanskeligt for de danske slagtekalveproducenter at få økonomien til at hænge sammen. En stigende eksport af spædkalve presser produktionen og dermed beskæftigelsen i Danmark.

De fleste slagtekalveproducenter i Danmark har et positivt dækningsbidrag, men lønningsevnen er svag og i mange tilfælde negativ. Det vidner om en produktion, der har vanskeligt ved at skabe et tilstrækkeligt overskud, og derfor har den koblede handyrpræmie stor betydning for opretholdelse af produktionen.

På længere sigt er opretholdelse af dansk handyrproduktion betinget af, at produktionen er profitabel i større slagtekalvebesætninger. Hvis større slagtekalveproducenter ikke opnår fuld

dækning for alle omkostninger, og producenterne samtidig mister troen på, at de økonomiske vilkår bliver bedre, vil produktionen falde i takt med produktionsapparatets nedslidning.

En væsentlig del af den danske produktion af slagtekalve og ungtyre finder sted i forholdsvis store handyrbesætninger. I 2011 var der ca. 240 bedrifter med produktion af over 200 handyr fra malkekohold. Disse ca. 240 bedrifter producerede omkring 530 handyr i gennemsnit og tegnede sig for ca. 60 pct. af den samlede produktion af handyr fra malkekoholdet.

Hollandsk slagtekalveproduktion er overordentlig konkurrencedygtig og består for en stor del af såkaldt 'hvidt kalvekød' eller 'sødmælkskalv', som ikke er tilladt i Danmark. Hollandske producenter er i stand til at købe danske tyrekalve i konkurrence med danske producenter til trods for transportomkostninger mv. forbundet med import af kalve fra Danmark.

Dansk eksport af tyrekalve toppede med knap 60.000 stk. om året omkring år 2000. Herefter faldt eksporten til ca. 3.800 i 2007, mens det siden da er steget til ca. 37.400 stk. i 2012.

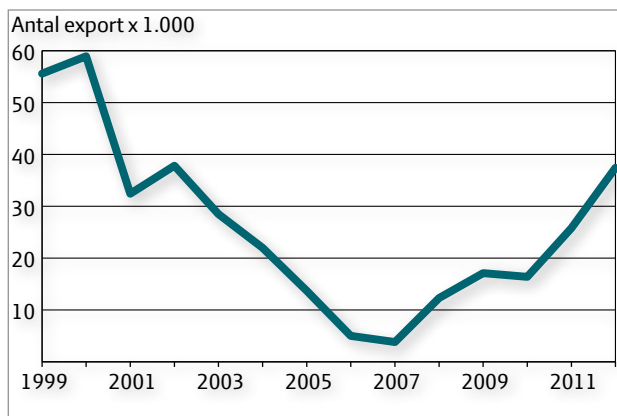
Den danske handyrpræmie blev afkoblet med udgangen af 2011, hvorefter den for årene 2012, 2013 og 2014 afløstes af tilskud under artikel 68, svarende til 40 pct. af den indtil da gældende handyrpræmie. Med mindre andet vedtages afkobles præmien fra og med 2015.

De koblede præmier til handyr har været med til at reducere aflivningen af tyrekalve umiddelbart efter fødslen her i landet gennem de senere år. Samtidig har de medvirket til at begrænse den danske eksport af spædkalve.

Økonomien i dansk produktion af handyr fra malkekoholdet vil blive væsentligt negativt påvirket, hvis handyrpræmien afkobles fra og med 2015, hvorfor produktionen i så fald forventes at falde betragteligt. Det forudses, at besætninger med over 400 producerede handyr vil opnå en gennemsnitlig lønningsevne på minus 17 kr. pr. arbejdstime, hvis præmien afkobles. Fortsat præmie på samme niveau som i 2012-2014 vil derimod bringe den gennemsnitlige lønningsevne op på 128 kr. pr. time.

Erhvervet har gennem de seneste år haft fokus på forskning og innovation indenfor oksekødsproduktion for at fremme rentabilitet i produktionen. Det har resulteret i et veldokumenteret nyt koncept, hvor mælkeproducenten anvender kønssorteret sæd på de bedste køer, således at disse får kvier. De øvrige

Figur 15: Udviklingen i eksport af spædkalve (1.000 stk.)

Kilde: Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi (2013)

køer insemineres med sæd fra kødkvæg. Desværre er teknologien endnu ikke udviklet, således at der kan insemineres med kønssorteret kødkvægsæd. Afkommet er således halvt kødkvæg, og da det ikke er muligt at anvende kønssorteret sæd fra kødkvæg, er halvdelen af kalvene kvier og halvdelen tyre. Tyrene er særdeles velegnede at fede op og rentabiliteten er bedre end ved opfødning af tyre fra rene malkeracer. Rentabiliteten i opfødning af kvierne er på niveau med opfødning af tyre fra rene malkeracer. For at udnytte merværdien i dette nye koncept, er det afgørende, at der tildeles en koblet præmie til såvel krydsningstyre som krydsningskvier. Der ligger yderligere et potentiale i, at anvende krydsningskvierne til naturpleje. Der er et økonomisk potentiale på op mod 400 kr. pr. produceret kødkvægkrydsningstyrekalv. Men uden koblet præmie til kvierne vil der være et tab på 300 kr. pr. produceret krydsningskviekalv i forhold til en opfødning af en tyrekalv af ren malkerace.

Om nedgangen i produktion af ungtyre og slagtekalve primært resulterer i større eksport af tyrekalve til Holland, eller primært fører til flere aflivninger af kalvene, er vanskeligt at vurdere, men uanset hvad, betyder det, at slagtekalveproduktionen vil falde.

Både eksport og aflivning af tyrekalve indebærer tab af arbejdspladser – ikke kun i det primære jordbrug, men også i de tilknyttede forsynings- og forarbejdningsled. Samlet set er beskæftigelsen i handyrproduktionen i 2010 opgjort til at udgøre 2.680 fuldtidsbeskæftigede.

En vanskelig situation for alle

Kvægbrugets bytteforhold under pres

Bytteforholdet er et udtryk for udviklingen i mælkeproducenternes salgspriser og købspriser. Siden årtusindskiftet er bytteforholdet gradvist forringet.

Salgspriserne på mælk var i januar 2013 steget med 15 pct. i forhold til salgspriserne i januar 2000.

I samme periode er købsprisen på de samlede rå- og hjælpestoffer, dvs. input til den faktiske produktion, steget med

55 pct. I 2007 steg både købs- og salgspriserne. Men modsat salgspriserne faldt købspriserne kun delvist tilbage til et lavere leje.

Stigende produktionsomkostninger, i forhold til den markedspris, som varerne afsættes til, har forringet bytteforholdet i perioden. Både købs- og salgspriser handles på markeder, hvor de enkelte markedsaktører ikke kan påvirke prisen op eller ned. Den eneste mulighed for at imødekomme denne udfordring er øget effektivitet, hvilket kan udtrykkes ved de løbende produktivitetsforbedringer på kvægbedrifterne.

Danmarks dyre førerposition

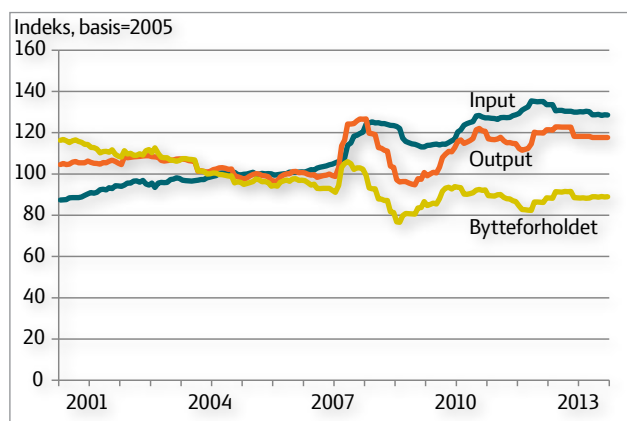
Miljø- og dyrevelfærdsreguleringen i Danmark er i meget vid udstrækning funderet på EU-regler. Der har på både miljø- og dyrevelfærdsområdet imidlertid været en tradition for at gå længere end EU-reguleringen med deraf følgende konsekvenser for kvægbruget såvel som følgeindustrien.

Der foreligger ikke rammevilkårsanalyser af kvægbruget i forhold til andre europæiske lande, som inddrager alle de væsentligste rammevilkår på miljø- og dyrevelfærdsområdet. Fødevareøkonomisk Institut har imidlertid foretaget en sammenligning af rammevilkårene for en casebedrift med mælkeproduktion med de tilsvarende rammevilkår i Holland. I tabel 7 er en række forskelle i rammevilkår på den valgte casebedrift med mælkeproduktion identificeret.

Det fremgår klart, at reguleringen i Danmark går videre end reguleringen i Holland.

På det veterinære område vurderes det, at den danske casebedrift har en årlig meromkostning på 100.000 kr. i forhold til hollandske casebedrift. Årsagen er mindre krav til dyrlægekontrol og færre restriktioner på medicinforbrug.

Figur 16: Udviklingen i bytteforholdet for mælkeproducenterne (2005 = indeks 100)

Anm.: Salgspriser i forhold til købspriser (output indeks/input indeks). Realiserede priser fra januar 2000 til januar 2013, prognose priser fra februar 2012 til december 2014.

Kilde: FarmtaOnline og LandbrugsInfo

Dyrevelfærdskravene er ifølge Institut for Fødevare- og Resourceøkonomi også strengere i Danmark, hvor der f.eks. er krav om fast drænet gulv, hvilket ikke er tilfældet i Holland.

Lov om hold af malkekvæg, som blev vedtaget i 2010, er en dansk national lovgivning, som indeholder krav til indretning af stalde til malkekvæg og deres afkom. Loven trådte i kraft ved nybyggeri 1/7 2010 og de første krav til stalde etableret før 1/7 2010 træder i kraft 2014. Meromkostningerne ved nybyggeri forbundet med at indrette en stald efter loven i forhold til danske anbefalinger er ca. 2.000 kr. pr. ko. Set i lyset af en forventning om ca. 182.500 nye staldpladser i perioden frem til 2020 svarer det til en meromkostning på 365 mio. kr.

Derudover skal de gamle stalde renoveres for at leve op til lovkravene. Der vil være tale om renovering af op til 450.000 staldpladser over en 15 års periode. I den økonomiske rapport udarbejdet i forbindelse med lovarbejdet peges på omkostninger i niveauet 10 mia. kr.

På miljøområdet er der en række direktiver, som har stor betydning for miljøreguleringen i Danmark. Blandt disse er:

- Habitatdirektivet
- VVM-direktivet
- IE-direktivet
- Nitratdirektivet
- Vandrammedirektivet

For så vidt angår habitatdirektivet, har Danmark anlagt en meget restriktiv praksis, hvorefter enhver påvirkning eller risiko for påvirkning af et habitatområde bliver anset for væsentlig. Det giver sig blandt andet til udtryk ved, at der generelt stilles meget skrappe krav til emissioner i forbindelse med miljøgodkendelser.

I forbindelse med ansøgninger om udvidelser af eksisterende husdyrbrug har man i Danmark fortolket meget videre end direktivet, idet ikke kun udvidelsen, men hele husdyrbruget skal godkendes. Med den danske fortolkning og implementering af habitatdirektivet er det særdeles vanskeligt for bedrifter i nærheden af habitatområdet at etablere eller udvide produktionen.

VVM-direktivet er i Danmark implementeret i en række love, blandt andet planloven og husdyrgodkendelsesloven. Trods to afgørelser ved EU-domstolen, der fastslår, at tilladelser til virksomheder i drift alene skal underlægges VVM-reglerne, når der sker ændringer af anlæggets fysiske karakter, har man i Danmark valgt, at en udvidelse med et par dyr udløser krav om en VVM-vurdering. Det giver store administrative og økonomiske belastninger.

Den danske implementering af IE-direktivet går klart videre end IE-direktivet og implementering i de øvrige EU-lande. Danmark har blandt andet ladet betydelig flere virksomheder og husdyrbrug omfattet af en miljøgodkendelsesordning end IE-direktivet kræver, herunder kvægbrug. For husdyrbrug er emissionskrav og krav til BAT væsentligt strengere i Danmark end i det øvrige EU. Dertil kommer, at man i Danmark kræver,

Tabel 7: Identificerede forskelle i rammevilkår på den valgte casebedrift med malkekvæg

Rammevilkår	Danmark	Holland	Økon. betydn.
Efterafgrøder	Regler vedr. efterafgrøder og etablering af grønne marker	Tilsvarende regler om efterafgrøder – men lempeligere end Danmark	0
N-normer/kvoter	Under økonomisk optimum	Lidt højere N-normer/anbefalinger i Holland	+
Kalvedirektivet	Kalve skal kunne se og røre hinanden	Samme EU-direktiv – men lempeligere fortolkning – ikke noget krav om at kalve skal kunne se og røre hinanden	+
Udbringning og opbevaring af husdyrgødning	Regler vedr. udbringningstidspunkt og opbevaring (overdækning og flydelag)	Regler vedr. udbringningstidspunkt – mindre behov for lagerkapacitet sammenlignet med Danmark	+
Harmoniregler	Grundregel 1,7 DE/ha, men i DK 2,3 DE/ha, hvis 70 pct. græsafrøder	I Holland op til 2,5 DE/ha	+
Krav til ammoniakfordampning i stalde	F.eks. krav om reduktion af ammoniakfordampning		0
Kontrol af kryds-overensstemmelse	Udmøntning og kontrol af regler for dyrevelfærd og miljøregler. Konsekvenser ved overtrædelse af regler og praksis omkring støttereduktion	Tilsvarende regler i Holland, men praksis fortolkes ofte anderledes	+
Miljøgodkendelse	Miljøgodkendelse ved udvidelse af driftsbygninger og løbende godkendelse hvert 8. år. Udgift: ca. 100.000-200.000 kr. pr. gang til miljømyndigheder og rådgiver. Miljøgodkendelse ved udvidelse tager ofte 1-2 år. Afhængig af kommune.	Regler skønnes at være lempeligere i Holland	+
Dyrlægebesøg	Ugentlige	Mindst 4 gange årligt – men bedriften kan også tilknyttes en løbende kontrol	+
Salg af medicin	Sælges gennem apotek	Dyrlæger må selv sælge medicin	0
Medicinforbrug	Gul kortordning i DK ved overforbrug	Gul kort praktiseres ikke i Holland – men nye regler er på vej	+
Prisen på energi	Refundering af energiafgifter	Energiafgifter refunderes ikke – degressiv rateafgift på el	+
Køb af foderstof	Relativt få aktører på markedet	Mange aktører på markedet ca. 80	+
Afsætning af gylle	Landmand udbringer normalt gratis	Ofte skal landmanden betale for at komme af med gyllen – hertil kan der være transportomkostninger	+
Nedfældning ved gylle-udbringning	Regler vedr. nedfældning af gylle	Krav om nedfældning	0

Note: 0= lille betydning, + = mindre betydning. Der er udelukkende tale om skøn.

Kilde: Fødevareøkonomisk Institut: 'Rammevilkårsanalyse af dansk landbrug og fødevareindustri – baseret på international benchmarking' (2011)

at en miljøgodkendelse også omfatter udspretningsarealer for husdyrgødning – direktivet kræver kun miljøgodkendelse af produktionsanlæg og gødningsopbevaring. Endelig stilles der betydeligt større krav til, hvilke oplysninger der skal indleveres, end i for eksempel Holland og Tyskland. Implementeringen i Danmark gør det meget dyrere at etablere og udvide end i de lande, som vi normalt sammenligner os med, ligesom sagsbehandlingstiden er betydelig længere i Danmark.

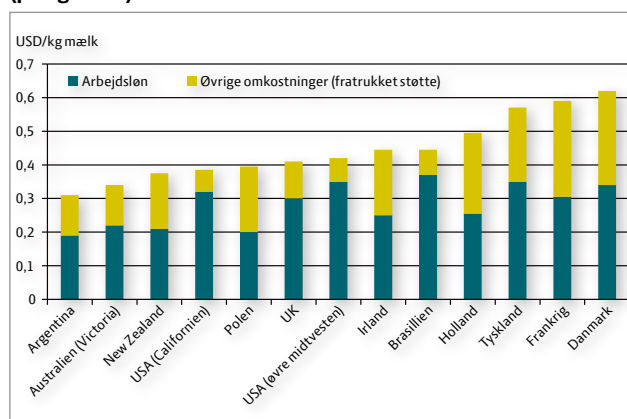
Ved implementering af nitratdirektivet i Danmark er man også gået videre end direktivet og de lande, som vi normalt sammenligner os med. Udbringningsregler, kvælstofnormer under økonomisk optimum og krav om efterafgrøder, samt restriktioner i sædskiftet, herunder ulovliggørelse af at så vinterhvede efter græs og kløvergræs, er blandt de mere restriktive regler, som forringer konkurrenceevnen betydeligt.

Den danske stat er med vandrammedirektivets implementering også gået langt videre, end direktivet foreskriver med deraf følgende meget vidtrækkende konsekvenser for landbruget, herunder kvægbruget.

For miljøområdet samlet set er det uomtvisteligt, at Danmark har en regulering, der går længere end reguleringen i de EU-lande, som vi almindeligvis sammenligner os med. Denne overimplementering i forhold til EU-direktiverne og strengere regulering end i andre lande har ingen eller meget begrænset betydning for miljøet, men har vidtrækkende konsekvenser for kvægbruget.

Dels i form af en langt dyrere, besværlig og langtrukken sagsbehandling, dels i form af øgede omkostninger i forbindelse med investeringer og drift.

Figur 17: Gennemsnitlige omkostninger ved mælkeproduktion (pr. kg mælk)

Kilde: Mark Voorbergen, Landbrug & Fødevarer, KvægKongres 2013

Note: Det er svært at sammenligne omkostningsniveauer på tværs af lande på grund af forskellige opgørelsesmetoder. Derfor er tallene i figuren kun vejledende.

Højt omkostningsniveau

Danske mælkeproducenter kæmper med høje produktionsomkostninger

Internationale sammenligninger af produktionsomkostningerne ved mælkeproduktionen underbygger, hvorfor det er dyrt at være i en førerposition på en række områder. Det er ganske enkelt dyrere for danske mælkeproducenter at producere mælk, end det er tilfældet i de fleste andre lande. Det er særligt de faste omkostninger forbundet med produktionsanlægget, der trækker omkostningerne op, mens arbejdslønnen er nogenlunde konkurrencedygtig. Det hænger sammen med, at dansk mælkeproduktion er effektiv, men at investeringerne forbundet med opfyldelse af en række krav bringer omkostningsniveauet op.

Udfordringen er i den forbindelse også, at merprisen, det koster at producere mælk med bedre dyrevelfærd, lavere miljø- og klimabelastning osv., kun i begrænset omfang giver en bedre afregning til landmanden.

Derfor er det af stor vigtighed for landmændenes internationale konkurrenceevne, at nye krav ikke medfører nye fordyrende investeringer eller arbejdsprocesser, der gør det endnu dyrere at producere mælk i Danmark.

Skærpede miljøkrav stiller krav om nye investeringer

Branchens ønske om at producere mere, samtidig med, at miljøkravene skærpes, vil på den korte bane være en udfordring. Natur & Landbrugskommissionen anbefalinger om øget målrettet regulering sigter mod at opfylde kravene i vandrammedirektivet gennem en nytænkning af reguleringsmetoden. Krav og virkemidler vil fremover sigte mod at opfylde specifikke miljø- og naturmål.

Reguleringen vil derfor blive baseret på emissionerne og miljøbelastningen i stedet for at sætte et loft over produktionen. Det vil stille krav til nye stalde og nye emissionsbegrænsende teknologier.

Hvis erhvervet skal udnytte de nye muligheder i en emissionsbaseret regulering, vil det stille helt nye krav til udvikling og implementering af ny teknologi. Natur- og Landbrugskommissionen anbefaler, at teknologi- og udviklingspuljer skal opprioritere projekter til udvikling og afprøvning af teknologier, der understøtter gennemførelsen af en målrettet og differentieret arealregulering og en emissionsbaseret regulering af produktionsanlæg. Der vil fortsat være behov for udvikling af emissionsbegrænsende teknologier, men fremover vil der også være fokus på udvikling af udstyr til registrering og logning af emissioner fra det enkelte husdyrbrug.

Det er vigtigt, at indsatsen sker i hele produktionskæden fra fodring over stalde til gødningsopbevaring og -anvendelse.

En emissionsbaseret regulering vil være et vigtigt incitament til fremme af ny teknologi, da landmanden kan øge produktionen, hvis blot emissionerne holdes inden for den tilladte ramme.

Men der er også en række barrierer for indførelse af ny teknologi. Bl.a. er det væsentligt, at det er sikkert at investere i ny miljøteknologi. Derfor skal teknologiernes miljøeffekt og driftssikkerhed være testet og veldokumenteret. I forbindelse med miljøgodkendelser vil myndighederne stille krav om dokumentation for teknologiernes miljøeffekt, og det er vigtigt, at dokumentationskrav ikke i sig selv kommer til at udgøre en ny barriere for teknologiudviklingen ved at være for dyre eller for administrativt besværlige. Det er vigtigt, at der er en troværdig dialog mellem myndigheder, teknologiudviklere og erhvervet om beskrivelsen af test og dokumentationskrav til miljøteknologi, så der sikres en balance mellem parternes interesser.

6. Sådan oplever kvægbrugerne situationen

Mælkeproducent Christian Jensens historie

– Hvis vi får gode rammevilkår, har vi kanongode muligheder

Med en høj effektivitet og lav gæld er mælkeproducent Christian Jensen* godt tilfreds med tilværelsen. Men han ærgrer sig over det store uudnyttede potentiale, der ligger i kvægbruget.

Den 1. januar 2013 fik Christian Jensen miljøgodkendelse til at udvide bedriften til 350 køer. Tegningerne og budgettet ligger klar til en ny stald, men finansieringen mangler. Banken har set både bedrift og budget, og synes, det ser rigtigt fornuftigt ud.

"De vil gerne bakke op. Men de ved ikke, om de tør. Nu venter vi på kreditforeningen. Men banken har Finanstilsynet i nakken – de skal stille garanti, hvis de skal udvide deres forretning. Jeg har kun en kassekredit på 1 mio. kr. Det vil sige ingen gæld – udover realkredit", forklarer Christian, der ser vækstkaution som en fuldstændig udelukket mulighed.

"Jeg har en bedrift, jeg kan leve af. Og hvis kapital skal koste 10 – 12 pct. i renter, vil jeg hellere køre med den bedrift, jeg har nu, i 4 - 5 år, og så sælge køerne. Jeg vil ikke have en ringere tilværelse

end nu."

Hvis Christian ikke kan skaffe finansieringen, forsvinder både mælkeproduktion og tre arbejdspladser.

Andelsselskaberne må træde til

Christian kan godt se, at bankerne har et problem, og han har tænkt i nye muligheder.

"I mange år har vi sponseret vores andelsselskaber. Nu må de sponser os, når banken ikke kan eller vil. Det er også nødvendigt, hvis de vil have nogle råvarer", mener han og foreslår, at det for eksempel kunne være i form af obligationer, hvor landmanden kunne låne til 5 pct. i rente. Eller det kunne være i form af lånegaranti.

Aktieselskab er vejen ud og ind

Når Christian bliver 50 år, vil han begynde at tænke på generati-onsskifte.

"Som 60 årig vil jeg ikke sidde med en ret stor andel af bedrif-

ten. Derfor vil jeg lave det om til et A/S. Jeg har en meget dygtig mand i sigte, som skal køres ind. Med et A/S kan jeg stadig have 10 - 20 pct. af bedriften uden at være hovedansvarlig. Jeg oplever alt for mange omkring de 70, som ikke kan sælge bedriften. A/S er samtidig en måde at få de unge ind i landbruget på, hvilket ellers er en stor udfordring. Med A/S kan den oprindelige ejer blive med noget kapital i bedriften (eller en ny). Så er det lettere for den unge at komme ind. Peter, som skal ind i min bedrift, køber formentlig en 10 pct. andel fra start. Han skal dermed ikke investere så meget. Så om fem år skal han måske købe 20 pct. mere – eller han finder ud af, at han vil ud af det. Så kan det også lade sig gøre.”

Optimist

Overordnet er Christian Jensen optimist på vegne af erhvervet.

”Jeg tror, det bliver godt at være landmand. Verdens befolkning stiger og dermed efterspørgslen på mælk- og mejeriprodukter. Hvis vi får gode rammevilkår, har vi kanongode muligheder. Vi kan bare trykke på speederen. Men vi vil også kunne tjene penge på det.”

Fakta om gården

Christian Jensen er 46 år gammel, har en samlever og to børn. Sammen med en fuldtidsansat og en elev driver han gården.

Besætning: 190 Dansk Holstein
Jord: Ejer 100 ha, lejer 150 ha
Ansatte: Én fuldtidsansat til marken og én elev
Ydelse: 10.000 kg mælk pr. ko
DB 1,35/ kg EKM.

*Mælkeproducenten i artiklen har ønsket at være anonym. Christian Jensen er derfor ikke producentens rigtige navn. Det rigtige navn er Videncentret for Landbrug, Kvæg bekendt.

Mælkeproducent Peter og Gitte Kristensens historie

– Det er en ond spiral

Peter og Gitte Kristensen* er superdygtige og har en høj effektivitet. Men en høj gæld, som skyldes faldende jordpriser og uheld med swaplån, tvinger dem i knæ.

Peter og Gitte er 36 og 38 år. De er gift og har tre børn på 2, 6 og 8 år. De købte gården i Nordjylland i 2006. I 2008 byggede de ny stald og udvidede besætningen, som i dag tæller 320 køer. Peter og Gitte er dygtige og har et flot resultat af primærdriften, men deres gældsprocent overstiger 100. Blandt andet på grund af swaplån og faldet i jordprisen.

”Vi har en ok indtjening, men en høj gæld. Hvis vi kommer i en kategori, hvor vi skal betale mere i bidrag, og renten bliver højere (er pt. 6,75 pct.), vil det blive meget kritisk. Det er en ond spiral,” forklarer Gitte.

Efter rådgivning fra driftsøkonom er jorden i det seneste regnskab sat til den værdi, som finanilsynet har meldt ud. Det betyder, at egenkapitalen er helt væk.

”Vi har haft et møde med Nordea for at få set på det hele og taget økonomien op til revision. Men det, at egenkapitalen var helt væk, var en bombe for de to bankfolk. Det var ikke så positivt et møde, som jeg havde håbet på,” fortæller Peter og fortsætter:

”Vores drøm er at have mulighed for at udvikle og udvide bedriften med et rimeligt udkomme. Og at være i en situation, hvor vi ikke skal have dårlig samvittighed over at spørge om fornuftige ting – som f.eks. et nyt tag.”

Ekstern finansiering

Peter og Gitte nævner begge, at de godt kunne godt bruge

ekstern finansiering til at få hele produktionsselskabet over i et aktieselskab og så udvide til flere køer samt købe større jordtillæg. En udvidelse med flere køer vil være med til at hæve rentabiliteten på bedriften, idet malkestaldens kapacitet ikke er udnyttet med det nuværende antal køer.

”Løsningen på vores problemer og andres i samme situation er eksterne finansieringskilder og eksterne partnere. Det er nødvendigt med de store summer, der er tale om. Også når nye folk skal ind i erhvervet,” forklarer Peter.

Fakta om gården

Både Peter og Gitte arbejder fuldtid på bedriften. Desuden har de to fuldtidsmedhjælpere og én på trekvart tid.

Økologisk mælkeproduktion

Besætning: 320 køer
Jord: Ejer 200 ha
Ansatte: To fuldtidsansatte og én trekvart ansat
Ydelse: 9.700 kg EKM pr. årsko
DB i alt: 13.000 kr. pr. årsko
Fremstillingspris: 2,90 kr. pr. kg mælk
Resultat før regulering: 434.000 kr.

Økologien er en udfordring

Peter og Gittes produktion er økologisk, og det har lagt yderligere pres på deres økonomi.

Parret overvejer at blive konventionelle, men heller ikke det er noget, man bare lige gør.

"Politikerne siger, at vi skal hæve økologiproduktionen. Men vi mærker ikke andet end stramninger i den økologiske produktion," lyder det fra Gitte.

"Ja – økotilskuddet burde sættes op, så det bliver mere favorabelt at være økolog, så længe afsætningen ikke er bedre," supplerer Peter. "Det kunne være godt med en form for statsfinansiering."

*Parret i artiklen har ønsket at være anonyme. Peter og Gitte Kristensen er derfor ikke producenternes rigtige navne. De rigtige navne er Videncentret for Landbrug, Kvæg bekendt.

Mælkeproducent Lars Pedersens historie

– Vi skal tænke forretning i alle led

Der er behov for et mentalitetsskifte i hele værdikæden mod en mere forretningsorienteret tankegang. Det mener mælkeproducent med ti fuldtidsansatte, Lars Pedersen.

"I nullerne har kvægbrugerne stort set ikke tjent penge på deres kvæg. Vi har kørt på konjunkturerne. Det er en helt anden måde, vi skal tænke på i dag. Vi skal frem til at tænke forretning - i hele værdikæden."

Sådan lyder det fra mælkeproducent Lars Pedersen. Han driver bedriften Klovborg ved Brønderslev med 1.100 jerseykøer og 10 fuldtidsansatte.

"Mit mål er, at vi her på bedriften skal løfte det hele – kagen skal simpelthen være større. Det skal vi gøre ved at få større udbytte i både mark og stald. Køerne skal malke 1.000 kg mere. Og vi skal have fokus på bedre management," forklarer han.

Lars Pedersen satte ni malkeroboter ind i 2008, hvor det var svært at skaffe arbejdskraft. De koster ham nu 4,7 mio. kr. i afskrivninger om året. Samtidig har han swaplån, som årligt koster ham 2,5 mio. kr. i renteomkostninger. Han sidder med andre ord nu med en høj gæld, men har også en høj effektivitet. Hans effektivitet ligger primært i at holde de variable omkostninger meget lave.

Væksten skal være organisk

Lars' vision er at gå over til en mere enkel produktion med ét samlet malkecenter modsat i dag, hvor produktionen er

fordelt på fem ejendomme med malkning på de tre, og så vil han indføre Lean.

"I det nye anlæg, hvor vi samler aktiverne og forenkler produktionen, kan vi producere mælken 30-40 øre billigere pr. liter mælk i forhold til i dag. Jeg håber, at det står klar i 2015-16," fortæller han. Til finansiering satser Lars på vækstfonden. Vækstlån er dyre, men han ser ingen alternativer.

"Jeg tror ikke på eksterne investorer. I så fald skulle det være i form af andre landmænd, der har kapital. Eksterne investorer vil jo have 10 pct. i forrentning – og det kan vi ikke honorere. Måske er pensionskasserne en mulighed, hvis de putter noget mere kapital ind i kreditforeningerne, så kreditforeningernes egenkapital hæves".

For at få balance vil Lars sælge nogle ejendomme og desuden omdanne bedriften til et A/S.

"Det skal være en butik det her – en forretning, som vi kan tjene penge på. Og den nye generation skal ikke overtage vores gamle fejltagelser i form af for mange bygninger, som ikke skal bruges til noget. Min vision er at vækste med 10 pct. om året. Men det skal ikke være købt vækst. Væksten skal være organisk i form af flere liter mælk pr. ko".

Hele værdikæden skal tænke mere i forretning

Mere fokus på at hæve omsætningen gælder ifølge Lars i hele værdikæden.

"Vi skal ikke være tilfredse med mælkeprisen. Arlas sælgere skal presses og være bedre sælgere. De er for lidt forretningsfolk. Og så skal vi stille krav til Arlas bestyrelse. I strategien står der, at mælkeprisen kan hæves 25 øre pr. kg mælk ved intern rationalisering. Men det går for langsomt. Hvis der ligger 2,5 mia. kr. og venter, så er det da om at få hentet dem," mener Lars.

"Jeg tror, at man skulle have nogle flere 'ikke landmænd' ind i bestyrelsen. Nogle, som i højere grad tænker forretning, og som kan sparre direktionen på den front. Man er nødt til at have inspiration fra andre".

Fakta om Klovborg

Lars Pedersens effektivitet ligger ikke i høj ydelse, men i meget lave, variable omkostninger.

Besætning: 1.100 jerseykøer fordelt på fem ejendomme, hvoraf der malkes på de tre

Jord: 1.000 ha

Ansatte: Ti fuldtidsansatte

Ydelse: 8.000 kg EKM pr. årsko

DB/kg EKM: 11.227 pr. årsko

DB/kg EKM: 1,44

Slagtekalveproducent Kim Nielsens historie

– Giv os mere elastik til at drive godt landmandskab

Slagtekalveproducent Kim Nielsen vil gerne bidrage til høj dyrevelfærd og godt miljø. Han mener, at restriktioner er i orden. Men de skal give mening og levne respekt for landmanden og hans faglighed. Og så må politikerne erkende, at det koster ekstra at drive landbrug til UG i Danmark.

Kim Nielsen er 36 år og driver sammen med sin kone Janni en slagtekalveproduktion lidt uden for Ribe. Parret startede i 1999 med at forpagte ejendommen og dyrke jorden. På det tidspunkt havde de begge fuldtidsarbejde, så de kunne spare op. I 2004 købte de ejendommen og startede slagtekalveproduktion. I 2008 rev de det gamle staldanlæg ned og byggede nyt.

"Jeg synes ikke, at vi skal jamre over vores gæld i kvægbruget. Vi har selv stiftet den, og så må vi også servicere den," mener Kim. Han mener imidlertid også, at der er en række væsentlige hindringer, der gør det svært at optimere bedriften og dermed overskuddet.

"Jeg vil rigtig gerne bidrage til et godt miljø, og jeg har det godt med, at vores dyr bliver passet godt i Danmark. Det skal vi holde fast i - det er bl.a. der, vi adskiller os fra andre. Men politikerne skal være klar over, at når vi driver vores landbrug til UG – så tager det også længere tid og bliver en dyrere produktion. Men de mange restriktioner, der er lavet over de seneste 10 år, har konsekvenser, der gør ondt nu. For eksempel det, at vi mangler kvælstof, skal dyrke efter faste datoer, skal udtage randzoner osv. Og som jeg ser det, får vi ikke altid mere miljø for pengene."

Faste datoer bremser for godt landmandskab

For Kim kører produktionen i stalden rigtig godt. Han mener, at det er i marken, han kunne optimere og rykke på bundlinjen.

"Men de restriktioner, der er kommet på jorden og den måde, vi driver den på, tager ikke hensyn til, at jordene er meget forskellige rundt omkring i landet. Vi kunne hente væsentligt flere penge i marken, hvis vi ikke var så fastlåste på nogle bestemte datoer og ved at have en mere målrettet regulering. På et tidspunkt var marken for eksempel fin at køre gylle ud på, men da måtte jeg ikke. Da jeg så måtte, i forhold til datoen – så var der frost," forklarer Kim og fortsætter:

"Jeg vil også gerne have efterafgrøder – men det er svært, når der er en fast dato for, hvornår vi skal være færdige med at så. I år kom vi bagud – og så fik vi ikke sået efterafgrøder. Vi mangler simpelthen elastik, så vi kan drive jorden efter godt landmandskab. Jeg har også tidligere avlet meget hvede. Men det har vi opgivet på grund af datoer. Med vores jord kan vi ikke plove derude fra november. Jeg kunne virkelig godt tænke mig, at politikerne havde lidt mere tillid til os landmænd."

Fakta om Enderup Vestergård

Producerer 1.000 kalve årligt

Jord: 110 ha

Ansatte: Tre fuldtidsansatte inklusiv Kim og Janni

Tilvækst: 1.260 g daglig (har ligget højere, men er faldet på grund af mycoplasma)

DB: 6,5 kr. pr. kalv pr. dag

Positiv bundlinje

Gæld: 22 mio. kr.

Visionen er at udvide bedriften, så de fast kan være fire fuldtidsansatte.

Kim er dog ikke i tvivl om, at det er randzonerne, der rammer bedriften hårdest. Han har regnet ud, at de 10 ha, som han skal udlægge, minimum vil koste ham 42.000 kr. netto om året.

Mange ekstra omkostninger

"I det hele taget mener han, at der over de seneste 10 år er kommet mange små ekstraomkostninger, som tilsammen betyder meget for bundlinjen.

"Miljøgodkendelsen til at komme i gang kostede omkring 150.000 kr. Det er ok. Men hver gang vi ændrer i forpagtningen – f.eks. ved at frasige et stykke jord for at få et andet, så koster det 25.000 kr. for et tillæg til miljøansøgningen. Det er jo mange penge, hvis det bare drejer sig om 10 ha. Og vi har ændret nogle gange, siden vi gik i gang," forklarer Kim.

Miljø- og dyrevelfærdskontroller skal der også betales for.

"Miljøkontrol har vi haft fem gange nu", fortæller Kim. Grundlæggende har han dog ikke har noget imod kontroller.

"Kontrollerne er i orden – men det ville være fint, hvis det var vejledende kontrol, så man ikke straffes første gang, der er en forseelse. Som det er nu, lever vi i frygten for at have gjort et eller andet galt. Det var bedre at have en faglig dialog." Overordnet er Kim dog glad for sit erhverv.

"Vi har en dejlig livsstil – det skal vi huske. Men det er de mange ekstra omkostninger på gårdene, hvor der hele tiden kommer nye til, vi skal passe på. Alle de små, dumme ting, som generer og gør det dyrere for hver enkelt af os – uden at de nødvendigvis gavner fællesskabet. Det er dem, vi skal have fokus på."

Kvægbrugets **TASK FORCE**

RAPPORT OG ANBEFALINGER

Kvægbrugets Task Force

Et kvægbrug i vækst
til gavn for Danmark

Medlemmer af Kvægbrugets Task Force

Søren Gade
Landbrug & Fødevarer

Peder Tuborg
Arla Foods

Kjeld Johannesen
Danish Crown

Karsten Knudsen
Nykredit

Henrik Zobbe
Institut for Fødevare-
og Ressourceøkonomi

Søren Porsbjerg
Nordea

Jan Mousing
Videncentret for Landbrug

Opgaven for Kvægbrugets Task Force

- Udrede årsager til konventionelle og økologiske kvægbedrifters trængte økonomi
- Forslag til tiltag, der kan bidrage til realisering af vækstpotentialet i dansk kvægbrug
- Pege på muligheder for truede bedrifter

Vision og målsætninger

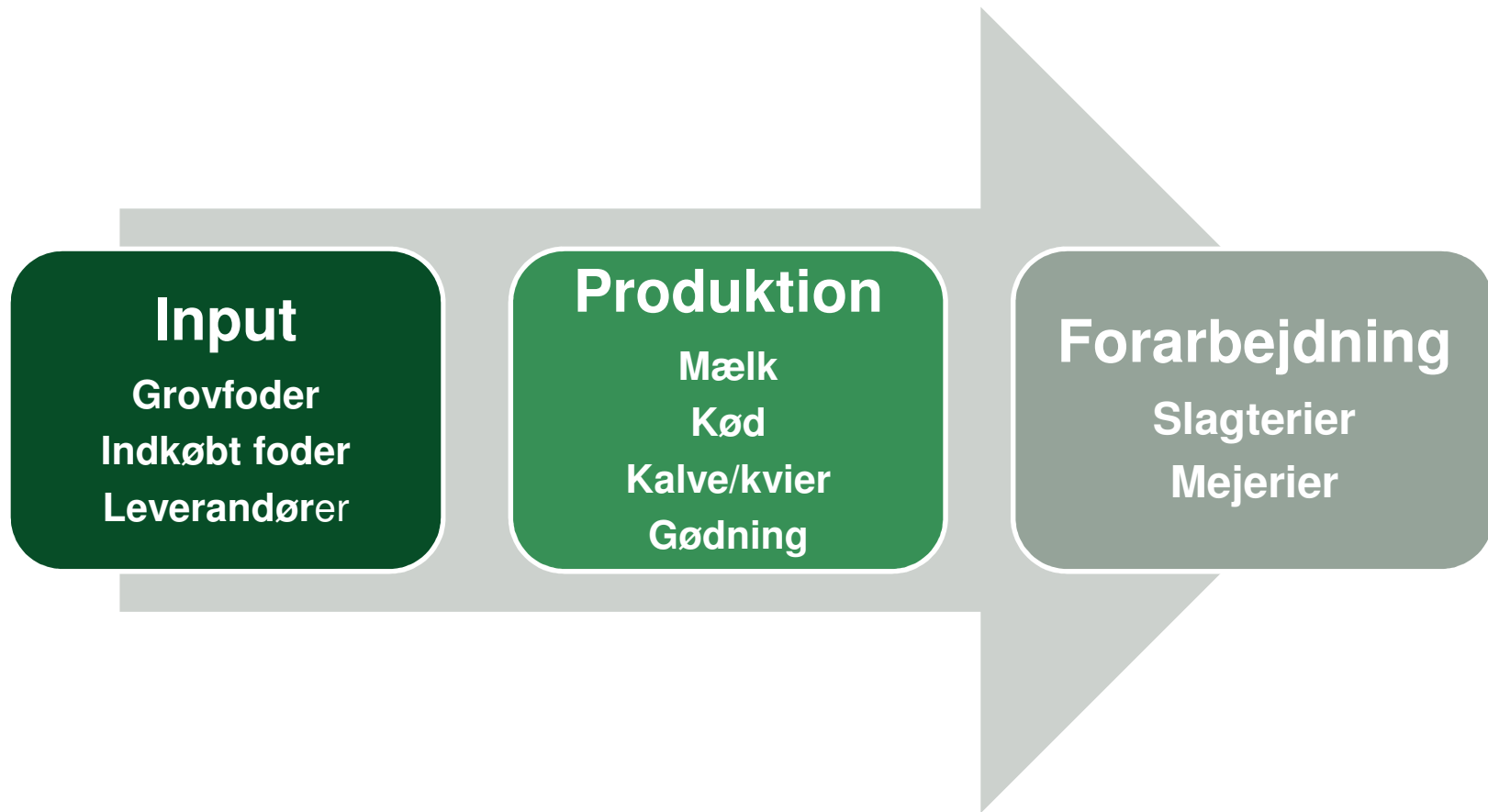
Emne	Vision / målsætning
Vision	Skabe konkurrenceevne og bæredygtig vækst i mælke- og slagtekalveproduktionen i Danmark.
Mælk	Der produceres mindst 1 mia. kg mere mælk i Danmark i 2020.
Slagtekalve	Der opfedes og slagtes mindst 65.000 flere kalve i Danmark 2020.
Indtjening	Den øgede produktion sker på bedrifter, der genererer positivt økonomisk resultat efter ejeraflønning. Samtidig genererer væksten øget indtjening for virksomheder og samfundet.
Eksport	Den øgede produktion af mælk og kalvekød styrker den danske handelsbalance med mindst 4,5 mia. kr.
Beskæftigelse	Den øgede mælke- og slagtekalveproduktion sikrer mindst 5.500 arbejdspladser – primært i yderområderne.
Bæredygtighed	Udviklingen med at begrænse miljø- og klimabelastning fra kvægbruget skal fortsætte. Det vil sige, at en øget mælke- og kødproduktion på sigt ikke vil betyde en øget klima- og miljøbelastning.
Økologi	Danmark er i 2020 førende i verden i økologisk kvægproduktion og har fordoblet eksporten af økologiske mejeriprodukter i forhold til i 2013.

Samfundsgevinst ved 1 mia. kg mælk og ekstra 65.000 slagtekalve

- Sikring af 5.500 arbejdspladser – primært i yderområderne
- Styrkelse af handelsbalancen med 4,5 mia. kr.
- Vækst uden merbelastning af miljø og klima

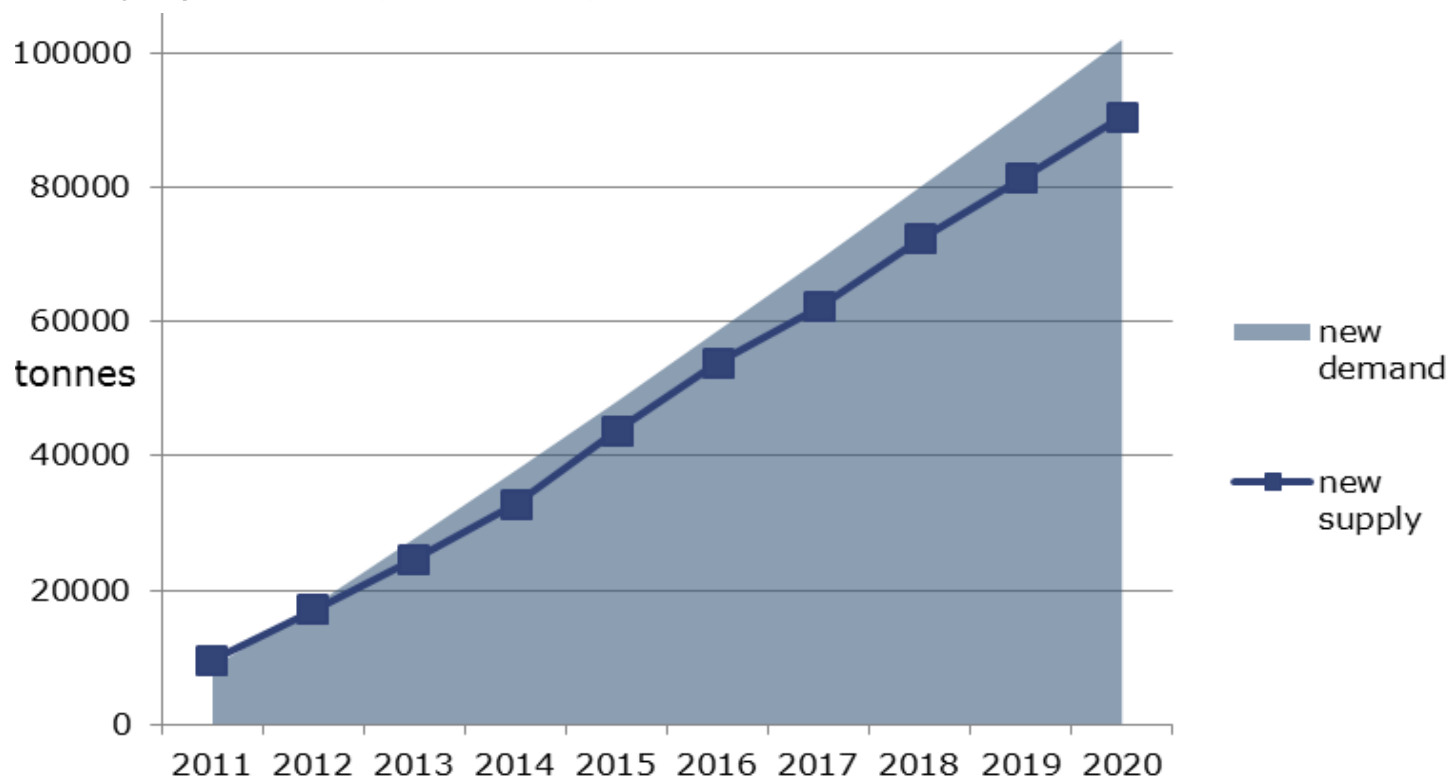

Hele værdikæden skal levere resultater

Øget efterspørgsel fra en voksende middelklasse

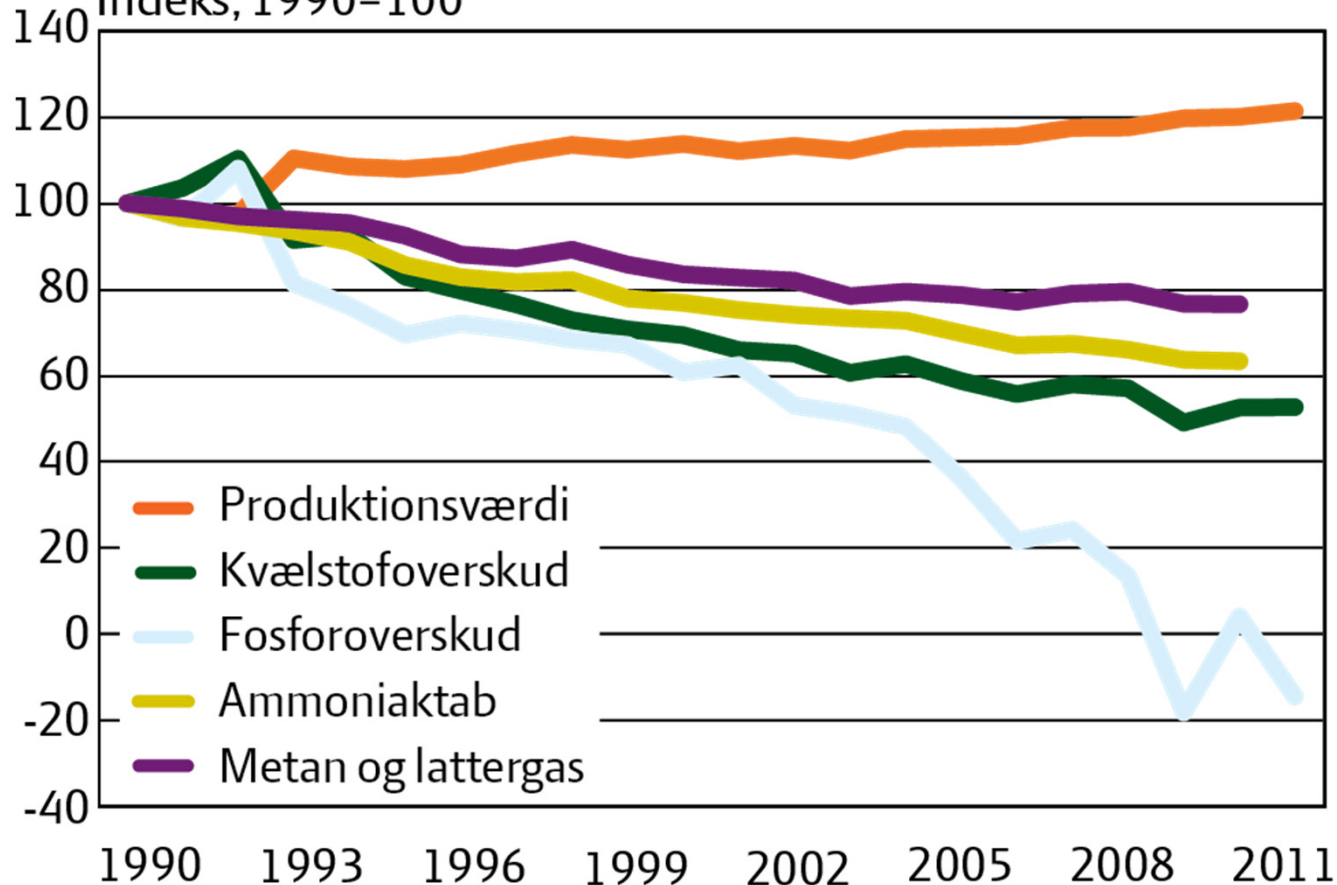
Ventet udvikling i udbud og efterspørgsel på verdensmarkedet for mejeriprodukter (2011-2020)

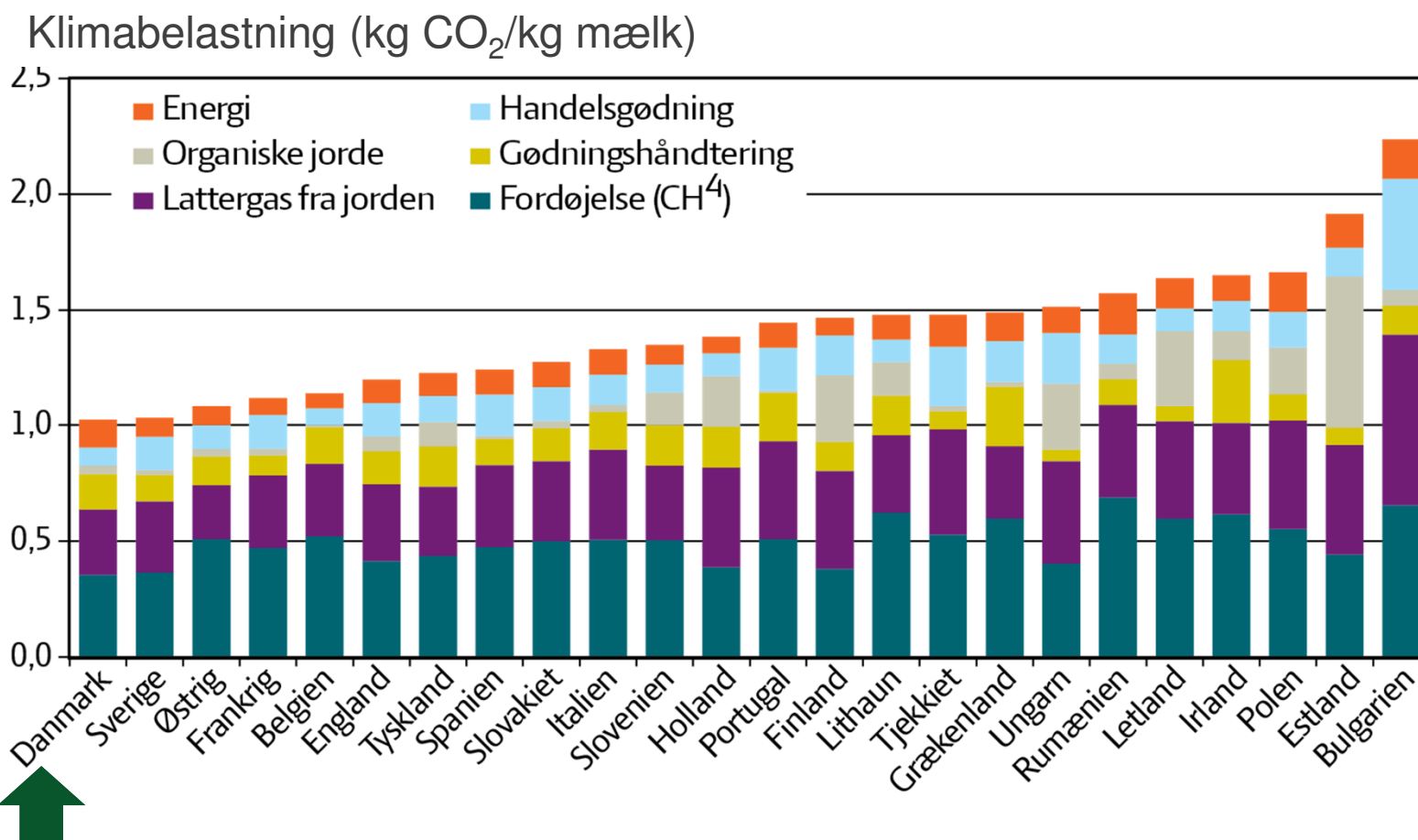
Vækst på et bæredygtigt grundlag

Stigende produktionsværdi fra landbruget og lavere miljøbelastning

Indeks, 1990=100

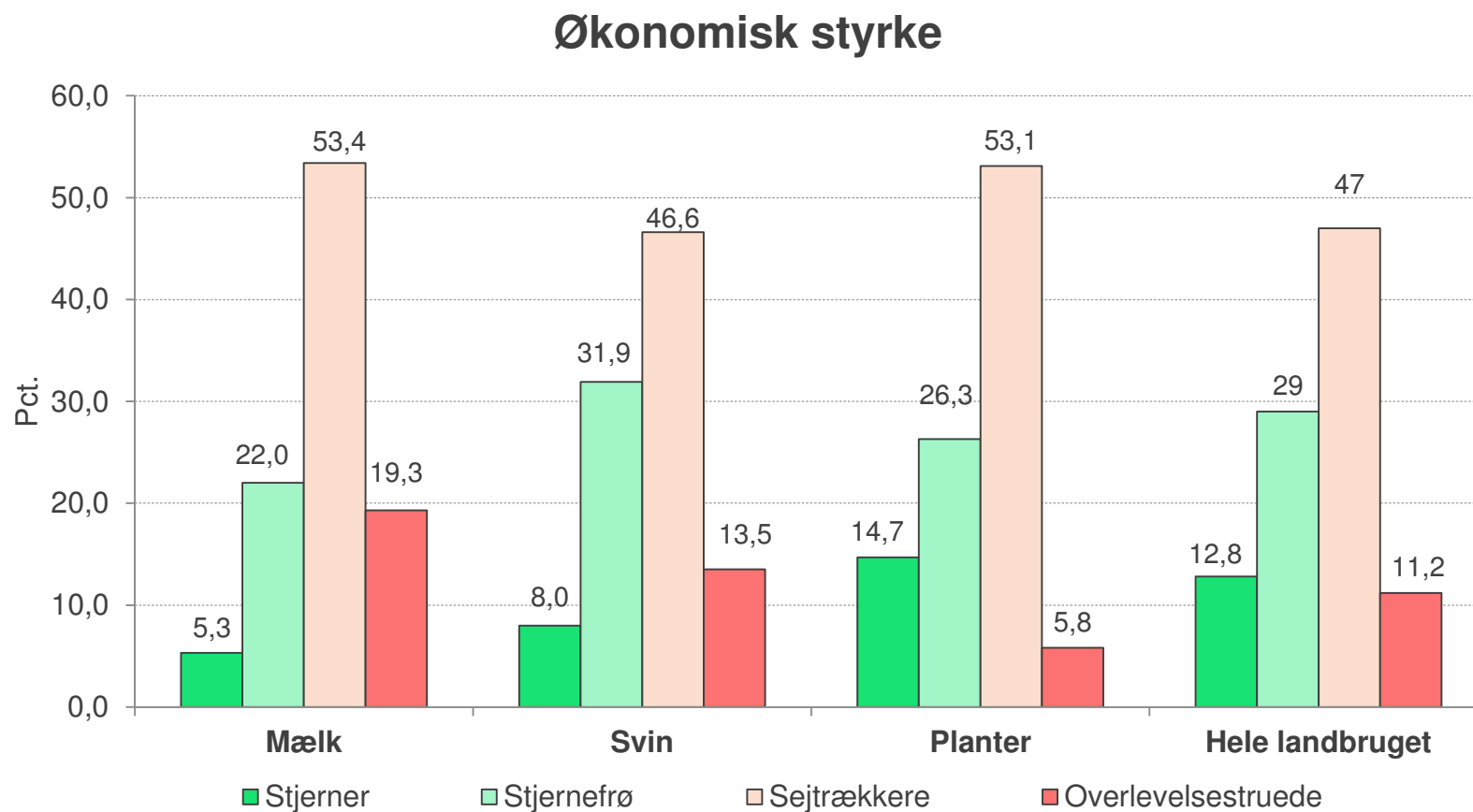
Dansk mælk er den mest klimavenlige i verden

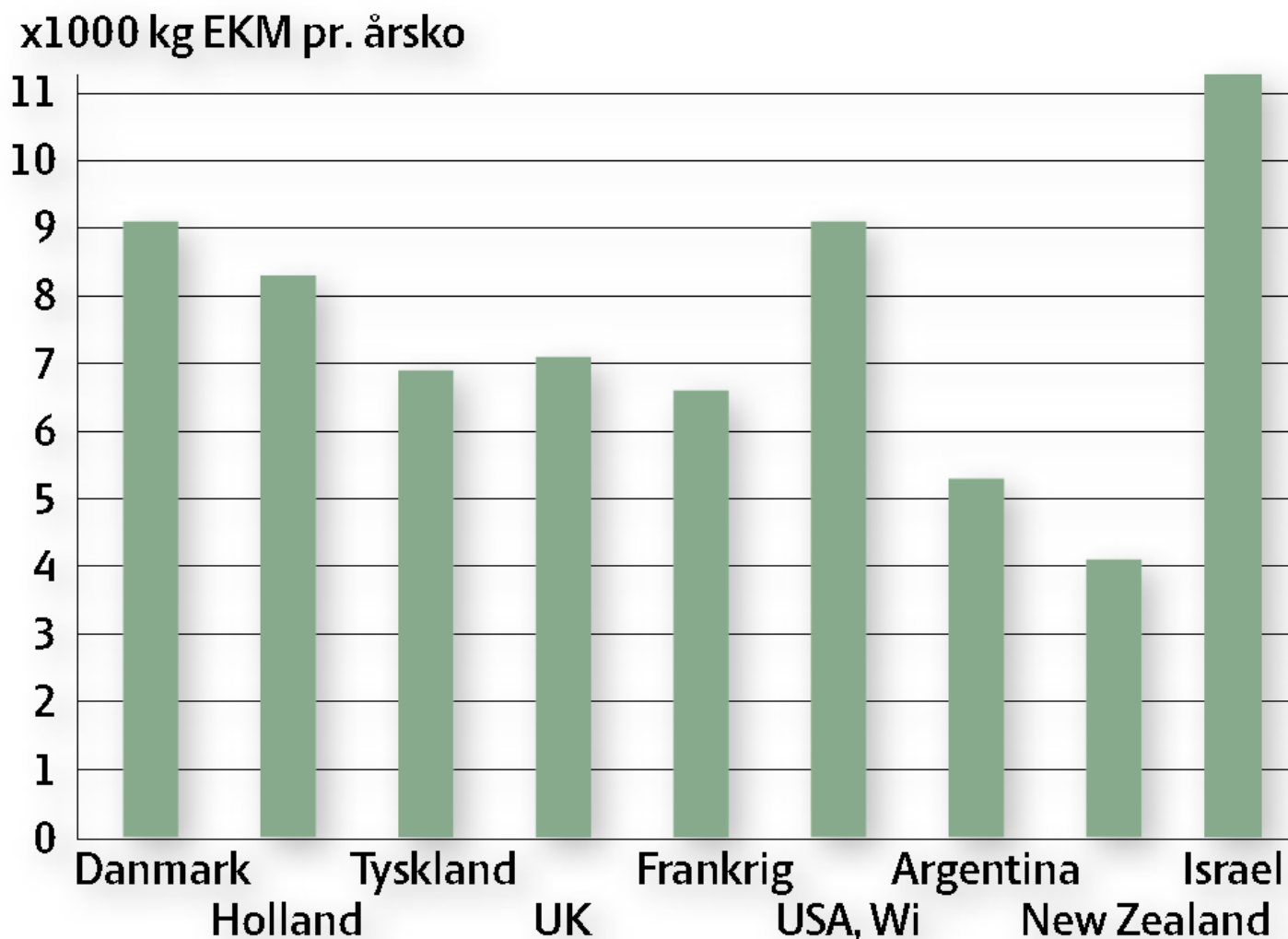
Erhvervets tre største udfordringer

- Utilfredsstillende indtjening hos op mod 50 pct. af bedrifterne.
- Fastlåst finansiel situation på mange bedrifter som hindrer udvikling og vækst i erhvervet.
- Forringet international konkurrenceevne på baggrund af danske særregler og overimplementering af EU-regler.

Utilfredsstillende indtjening på mange kvægbedrifter

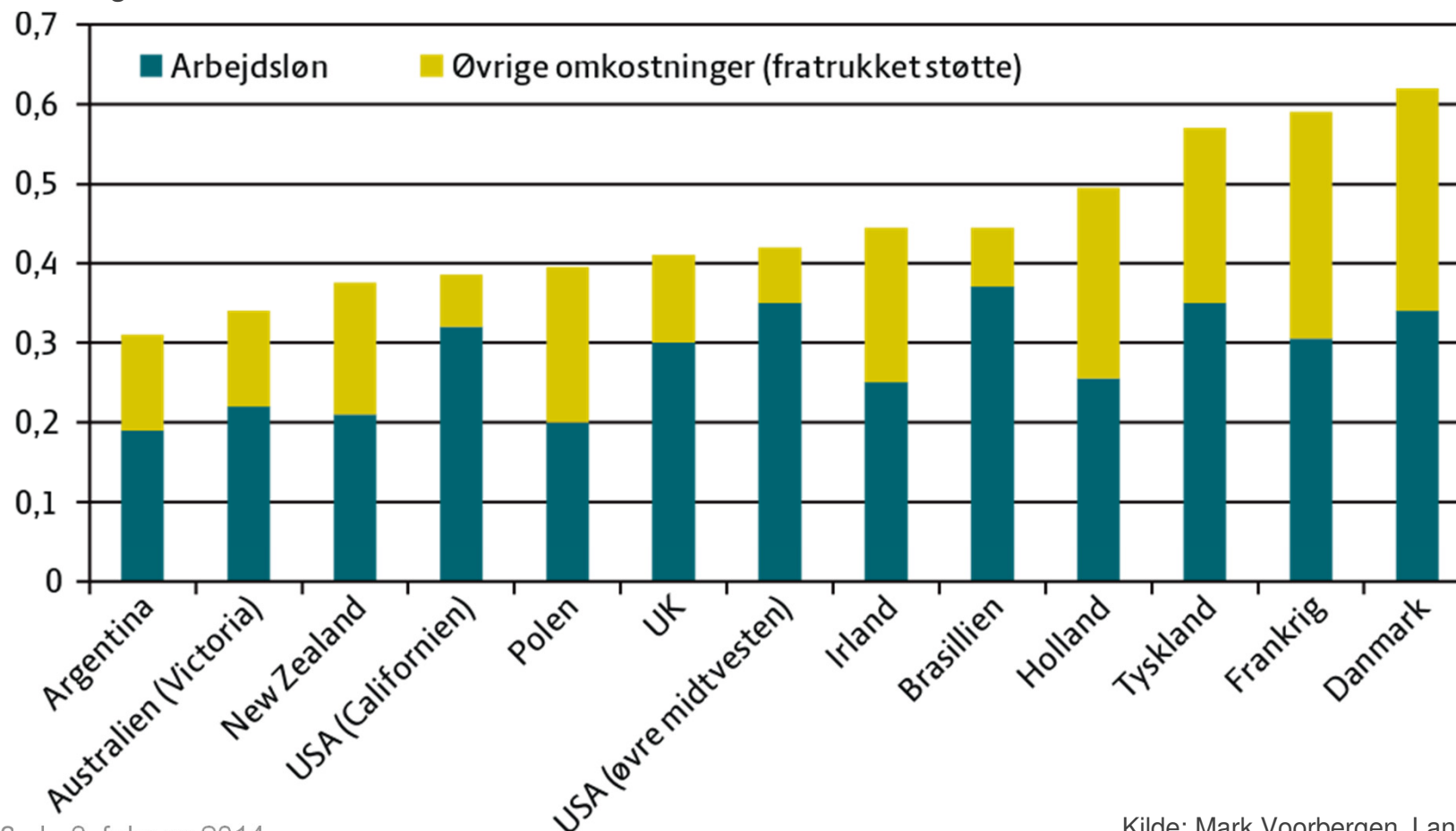

Mælkeydelse i verdenseliten

Høje omkostninger i dansk mælkeproduktion

USD/kg mælk

Stort potentiale for at forbedre indtjeningen på kort sigt

- Bedre effektivitet kan give 1.500 kr. ekstra pr. ko på halvdelen af mælkebedrifterne
- Potentiale på 200.000 kr. pr. bedrift
- Brug af krydsningskalve kan øge indtjeningen med 60.000 kr. på slagtekalvebedrifterne

Anbefalinger der kan styrke indtjeningen

- Mælkeafregning der tilskynder til øget produktion.
- Et omfattende mentorordningsprogram og et særligt elitenetværk for kvægbrugere
- Styrket forsknings- og innovationsindsats til gavn for landmændenes økonomi, dyrevelfærd og minimal miljø- og klimapåvirkning.

Svært at finansiere udvidelser af produktionen

Skal råvaregrundlaget udvides, kræver det bedre muligheder for finansiering af fremtidens kvægbrug

Generationsskifte på standby

Utilstrækkelig egenkapital er en udfordring for unge dygtige landmænd, der ønsker at overtage og videreudvikle en kvægbedrift.

Anbefalinger der kan sikre finansieringen af den nødvendige udvikling

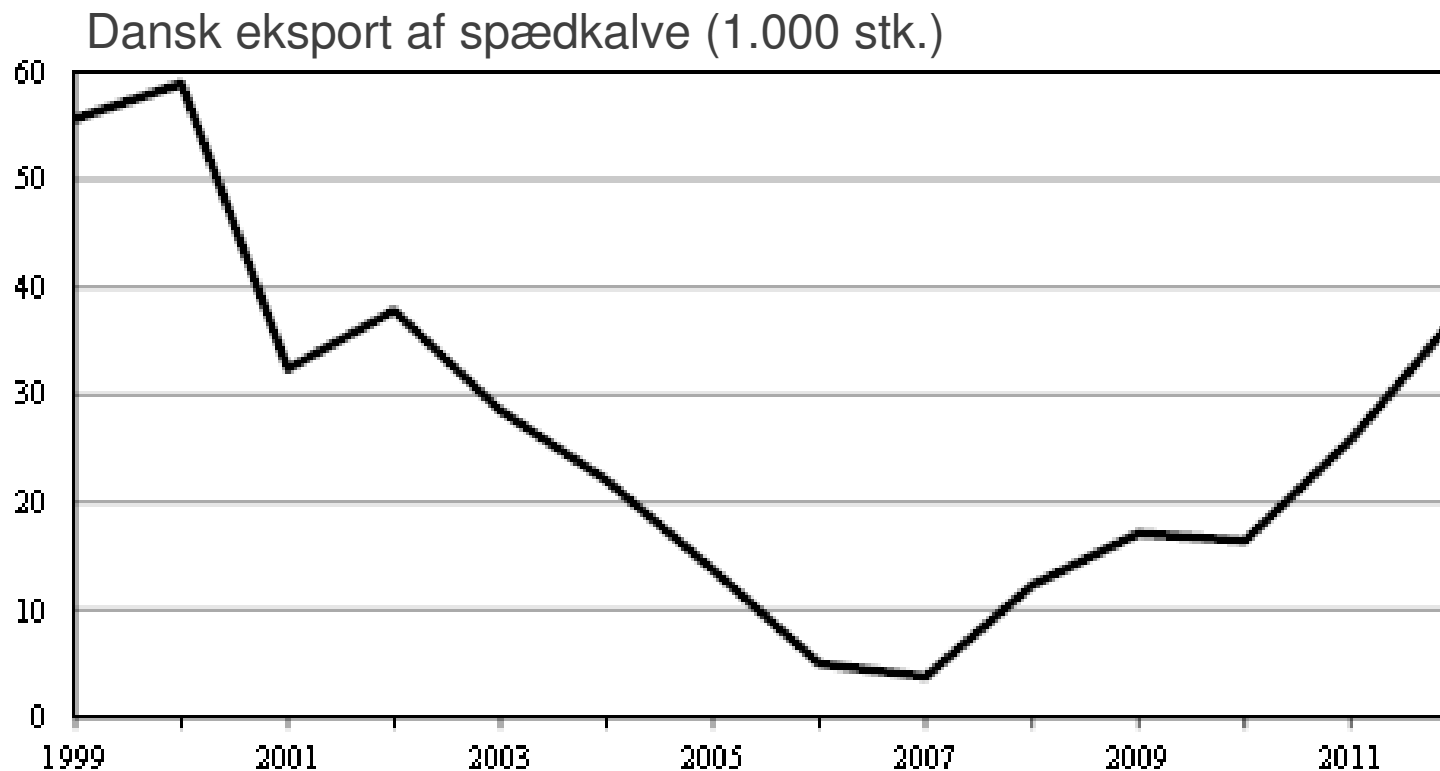
- Åbne op for nye ejerformer og alternative forretningsmodeller i landbruget
- At støtte via landdistriktsmidler udvides til at omfatte dyrevelfærd
- At lette adgang til finansiering gennem:
 - Målrettet indsats for gældsbelastede, men veldrevne kvægbrug
 - Ejerskiftepakke: finansiering af driftskreditter og nødvendige investeringer gennem LFB, lempeligere vilkår ved succession og en ny Y/J-lignende ordning.

Forringet international konkurrenceevne på grund af danske rammevilkår

- Overimplementering af EU-direktiver
- Dansk særlovgivning
- Risiko for forringelse i forbindelse med landbrugsreformen (CAP2013)

Svært at få økonomi i slagtekalve produktionen og stigende eksport af spædkalve

Anbefalinger der kan styrke konkurrenceevnen

- Mere intelligent og målrettet lovgivning omkring dyrevelfærd og dyresundhed:
 - Revidering af målene i "Lov om Hold af Malkekvæg", så der fokuseres på output
 - Reducere dyrlægeomkostningerne
- Hurtig og velovervejet implementering af en målrettet og differentieret miljøregulering
- Landbrugsreformen (CAP2013)
 - Samfundsøkonomisk analyse af tiltag før iværksættelse.
 - Udligning af de internationale konkurrencevilkår via en koblet præmie til handyr, slagtekvier og stude.

De konkrete anbefalinger: **Styrket indtjening**

- Anbefaling 1. Mælkeafregning der tilskynder til øget produktion
- Anbefaling 2. Udvikling og organisering af mentorordninger
- Anbefaling 3. Kompetenceløft via masterclasses
- Anbefaling 4. En styrket rådgivningsindsats tilpasset strukturudviklingen
- Anbefaling 5. Bedre udnyttelse af husdyrgødning til biogas
- Anbefaling 6. Styrket erhvervsforskningsindsats og fokus på innovationspartnerskaber

Den videre proces

- Præsentation for fødevareministeren
- Politisk behandling i Kvægs bestyrelse og Primærbestyrelsen
- Møder med centrale politikere og interessenter
- Formidling i landsdækkende medier
- Intern opfølgning på de konkrete anbefalinger
- Videre politisk arbejde med udgangspunkt i anbefalingerne

De konkrete anbefalinger: Bedre mulighed for finansiering og ejerskifte

- Anbefaling 7. Lettere adgang til finansiering og kapital
- Anbefaling 8. Bedre muligheder for ejerskifte
- Anbefaling 9. Miljøteknologistøtteordningen i indeværende landdistriktsprogram
- bør tilføres yderligere midler på 100 mio. kr
- Anbefaling 10. Det kommende landdistriktsprogram bør indeholde mulighed for investeringstilskud til staldbyggeri med fokus på dyrevelfærd
- Anbefaling 11. Indsats til fremme af billigere staldbyggeri

De konkrete anbefalinger: **Styrket international konkurrenceevne**

- Anbefaling 12. Ændret regulering af husdyrvelfærd – Lov om hold af malkekvæg
- Anbefaling 13. Undersøge mulighederne for veterinær kontrol efter den hollandske model
- Anbefaling 14. De negative konsekvenser for kvægbruget ved reformen af EU's fælles landbrugspolitik skal minimeres
- Anbefaling 15. Hurtig implementering af en målrettet og differentieret miljøregulering
- Anbefaling 16. Undgå overimplementering af EU-direktiver
- Anbefaling 17. Billigere, hurtigere og mindre rigid miljøgodkendelse
- Anbefaling 18. Hurtigere og mindre bureaukratisk godkendelse af nye miljøteknologier

KvægKong
2013 res **Velkommer**

A close-up photograph of two snowdrop plants (Galanthus nivalis) emerging from a mound of white, crystalline snow. The plants have long, green, blade-like leaves and small, white, bell-shaped flowers with yellow-green centers. The background is a soft-focus green field, suggesting a grassy area. The text 'FORÅRET ER PÅ VEJ' is overlaid in white, sans-serif capital letters on the right side of the image.

FORÅRET
ER PÅ VEJ

Foto: AP/Jacquelyn Martin

IMF: Verdens finansmarkeder stadig sårbare

På trods af den hårde krise og en stribe nye finansielle markeder stadigt udsatte

Kreditbegrænsning ikke problemet

Pengeinstitutternes bestræbelser på at øge udlånet strander. Ikke på grund af strammere regler, men fordi efterspørgsten mangler. Erhvervslivets investeringslyst er forsvundet

Læser man de mindre og mellemstore institutters regnskaber fra det seneste år, er det da heller ikke ordet kredittilløb, der springer i øjnene. "Fortsat lav kundetterspørgsel", "erhvervslivets manglende lyst til "erhvervsinvesteringer" og "tilbagebetaling af lån" er nogle af de forklaringer, der kan læses i situationen.

Forsøg på at øge udlånet
Så sent som 14. januar kunne man læse en nyhedsartikel, hvor flere mindre og mellemstore pengeinstitutter bekræftede deres forsøg på at øge udlånet.

Penge haves. Vælegne kunder søges. Reguleringen af banksektoren styrkes betydeligt, men der sker også temmelig meget, bl.a. for så vidt angår udlånsaktivitet. Den manglende efterspørgsel er det største problem for sektoren. Pressefoto: Danmarks Nationalbank

Det er bl.a. derfor, at vi i modsætning til for eksempel de svenske og norske finanssystemer støttes en gradvis med mere skattemæssig indtægt. Seriet har vi med i Folketinget indført en opsigelse af institutterne.

Det synes vi får lig temmelig stor "stør", hvor Ely...

14 / MANDAG 4. FEBRUAR 2013

Ulfborg

ULFBORG
MANDAG DEN 4. FEBRUAR

18.00: Cafetællen. Sted: Ulfborg Aktiv Center

19.00: Lav din egen jagtkniv. Husdyr, Staby og Ulfborg Jagtforening afholder knivkursus. Sted: sløjdsalen på Staby Efterskole

Af Olek Nørgaard, Århus, Penalt/Opzet

Følger man debatten om de sidste kredittilløb, er det da heller ikke ordet kredittilløb, der springer i øjnene. "Fortsat lav kundetterspørgsel", "erhvervslivets manglende lyst til "erhvervsinvesteringer" og "tilbagebetaling af lån" er nogle af de forklaringer, der kan læses i situationen.

Krise. 1000 mælkebønder risikerer at gå konkurs. En kæmpe gæld tynger erhvervet.

 Af Michael Sand Andersen
mian@bergsite.dk

HOLSTEBRO: Krisen for danske mælkebønder er alvorlig. I sidste uge kom det frem, at

oparbejdet en stor gæld. De har været nødsaget til at opkøbe dyre mælkekvoter, nogle har opkøbt dyrt jord, og der er bygget nye stalde, hvor der er investeret store beløb i dyrevelfærd og miljøteknologi.

"Det har givet en stor gæld, der nu er højere, end mange er i stand til at betale af," siger Kristian Gade og forklarer, at udløfterne de seneste par år er steget, uden at mælkeprisen og priserne på kød er fulgt med.

Det foder, som han betalte 1,70 kroner for sidste år, koster

Banken siger nej tak til nye arbejdspladser

Når ikke engang en af de dygtigste og bedst økonomisk stillede landmænd kan få lov af banken til at udvide produktionen, hvem skal så få os ud af krisen, lyder spørgsmålet fra formanden for Landh...

6 ERHVERV

Tirsdag den 2. oktober 2012

Banker presser mælkebønder ud af erhvervet

KONKURSER: Bankerne presser stadig flere mælkeproducenter ud af konkurs eller sendt på konkurs. 32 af Arlas danske andelshavere er gået konkurs eller sendt på konkurs.

Presset på de danske mælkeproducenter vokser. Stigende foderpriser og faldende mælkepriser har ført til økonomiske problemer for mange mælkeproducenter. Mange af dem har været nødsaget til at opkøbe dyre mælkekvoter, nogle har opkøbt dyrt jord, og der er bygget nye stalde, hvor der er investeret store beløb i dyrevelfærd og miljøteknologi.

Foreløbige regnskabsresultater

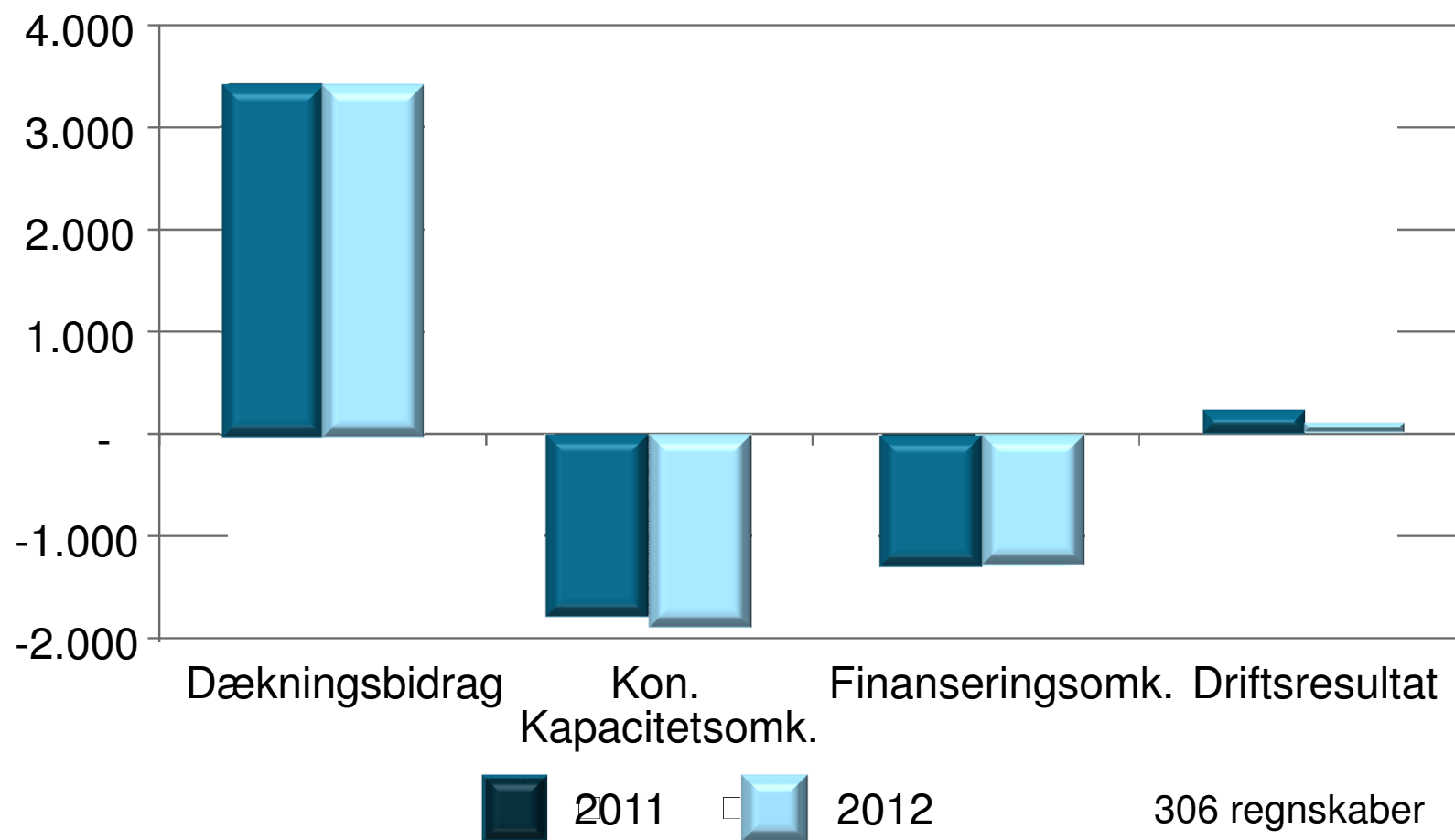
Datagrundlag

Konventionelle bedrifter (306 stk.)

	2011	2012	Ændring	Ændring, pct.
Årskøer	186	195	9	4,8%
Landbrugsareal, ha	168	172	4	2,4%
Mælkeydelse pr. ko	9.073	9.257	184	2,0%
Mælkeleverance, kg	1.691.860	1.800.802	108.942	6,4%
Mælkepris, kr. pr. kg	2,63	2,55	-0,08	-3,04%

Foreløbige regnskabsresultater

Resultat i 1000 kr.

Økologi – udfordringer og nye muligheder

- Indvejning øget med ca. 1%
 - Fortsat venteliste hos Arla, Thise og Naturmælk
- Salget af drikkemælk faldt 10% i 2012
 - Dels på grund af priskrigen, der betød stor prisforskel på konventionel og økologisk mælk
- Gode eksporttal til nærmarkedene
- Stigende interesse fra Kina

50% af omsætningen sker på
bedrifter med mere end 80% gæld

Ca. 40% af bedrifterne

- Yngre
- Større bedrifter

50% af gruppen har meget høj effektivitet

Fastlås finansier
situation

Danmark som foregangsland – tro på mulighederne

- Investeret i perioden 2003 – 2009
 - Gode markedsudsigter
 - Optimisme
 - Let finansiering
 - Høj pris på
 - Kvote
 - Bygninger
 - Jord – harmoni
 - Miljøtiltag

Europas mest moderne produktionsanlæg - højt kompetenceniveau

Dyrevelfærd

- Mest dyrevenlige staldanlæg
- Celletallet er faldet til under 220.000
- Antibiotikaforbruget er faldet yderlig 5,7%
- Kodødeligheden er faldet til 5,1%
- Salmonella Dublin findes nu kun på 8,5% af malkekvægsbedrifterne

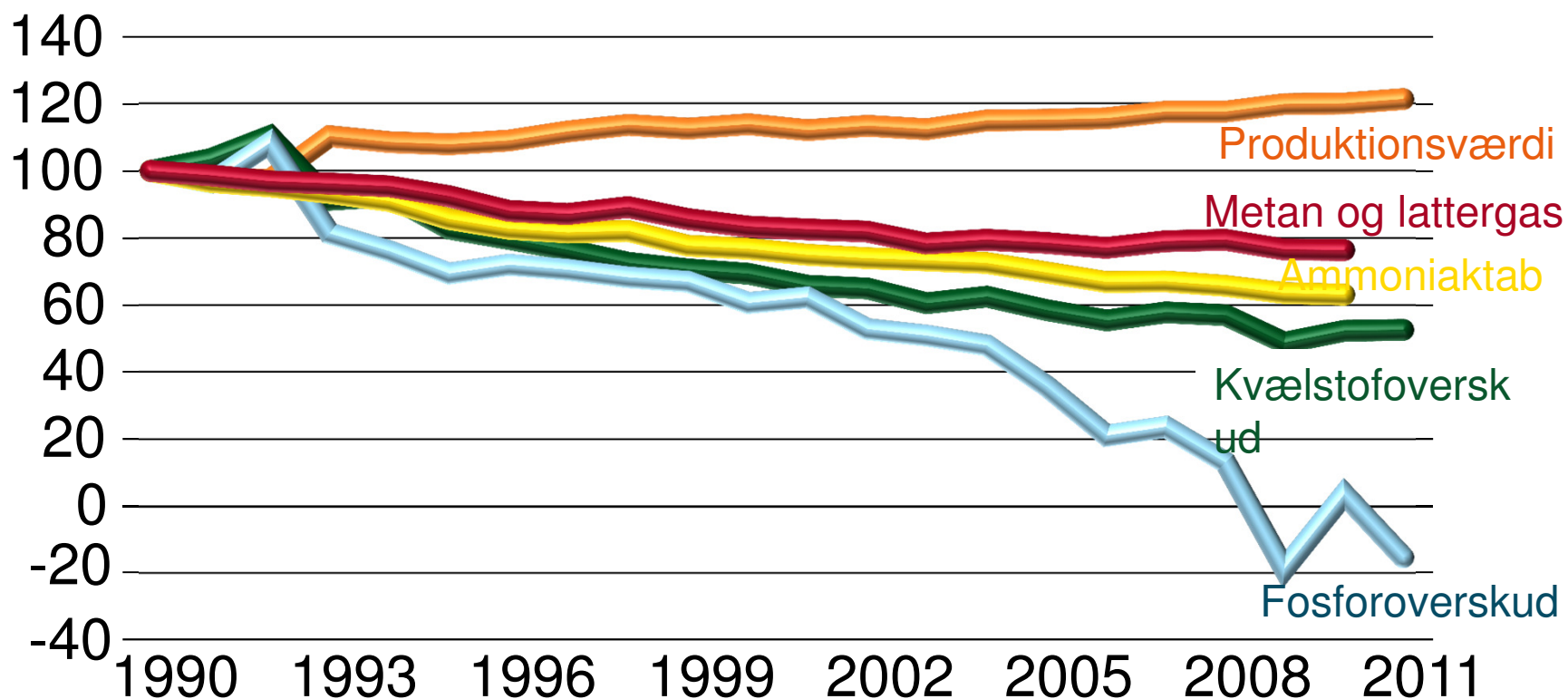
Lever op til strengere miljøkrav end resten af EU

Den grønne omstilling er en realitet

- mere med mindre

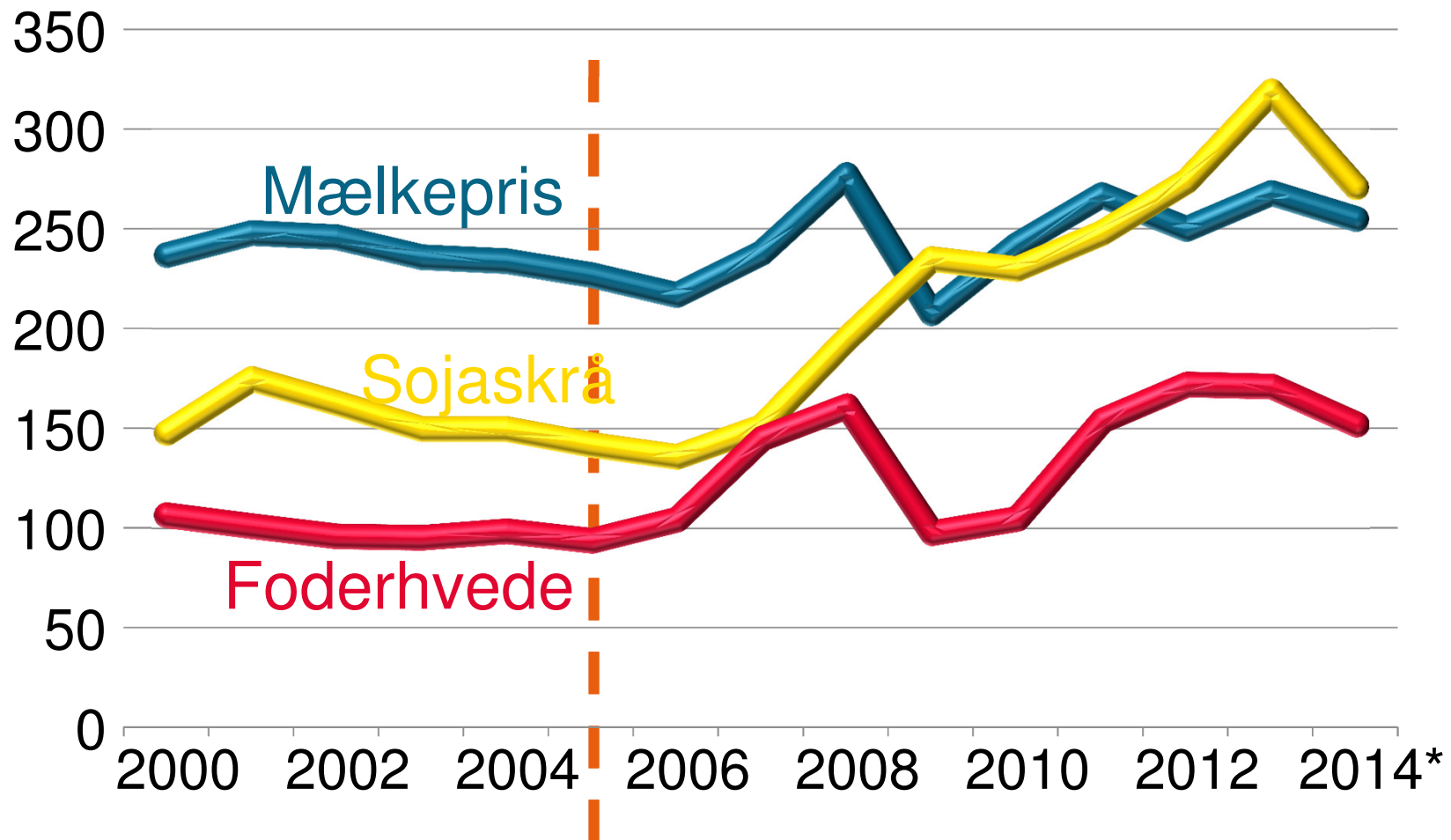
Landbrugsproduktionen stiger - miljøbelastningerne falder

Indeks, 1990=100

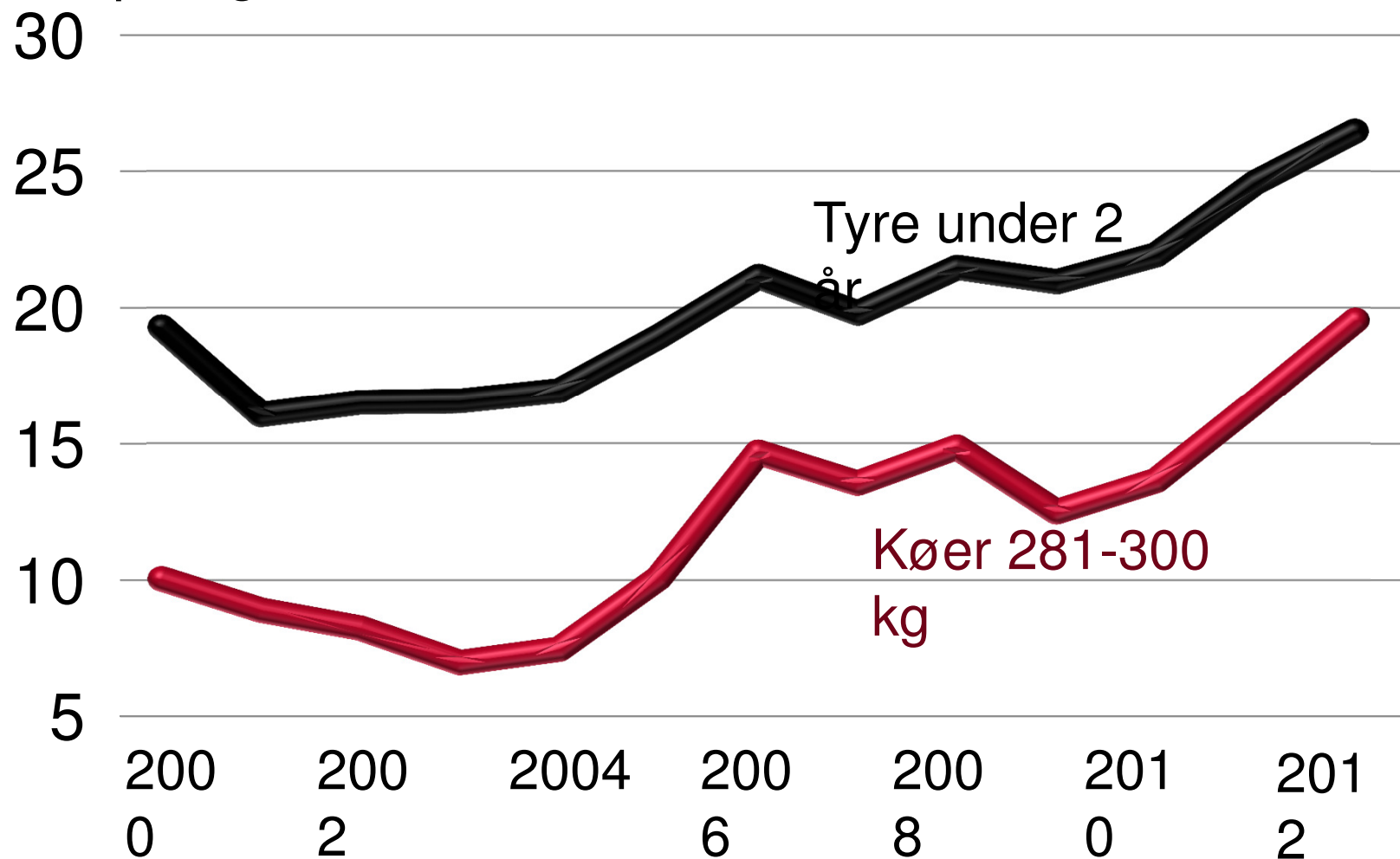
Prisudvikling mælk, foderhvede og sojaskrå

øre pr. kg mælk/kr. pr hkg

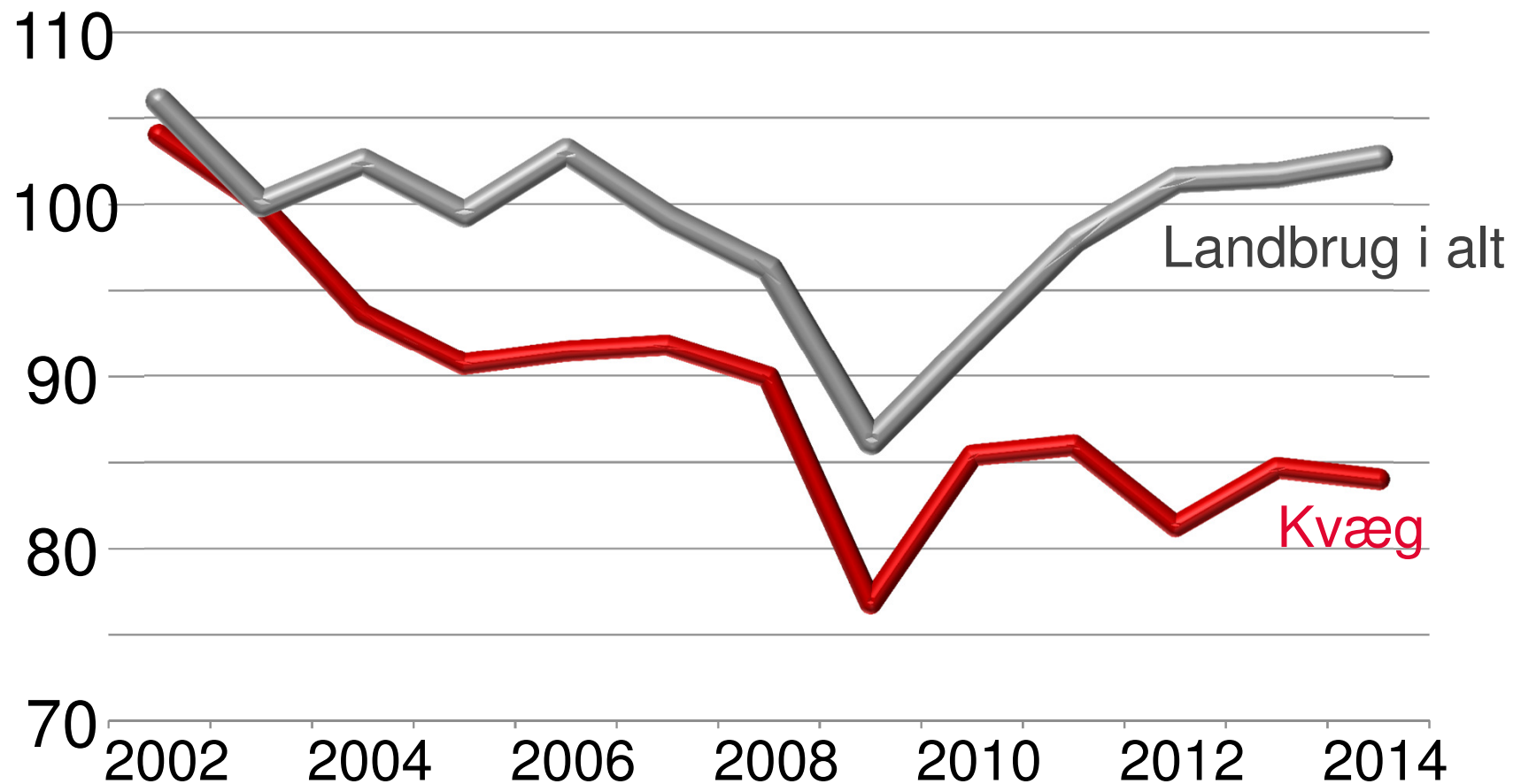
Priser for slagtekvæg

Kr. pr. kg

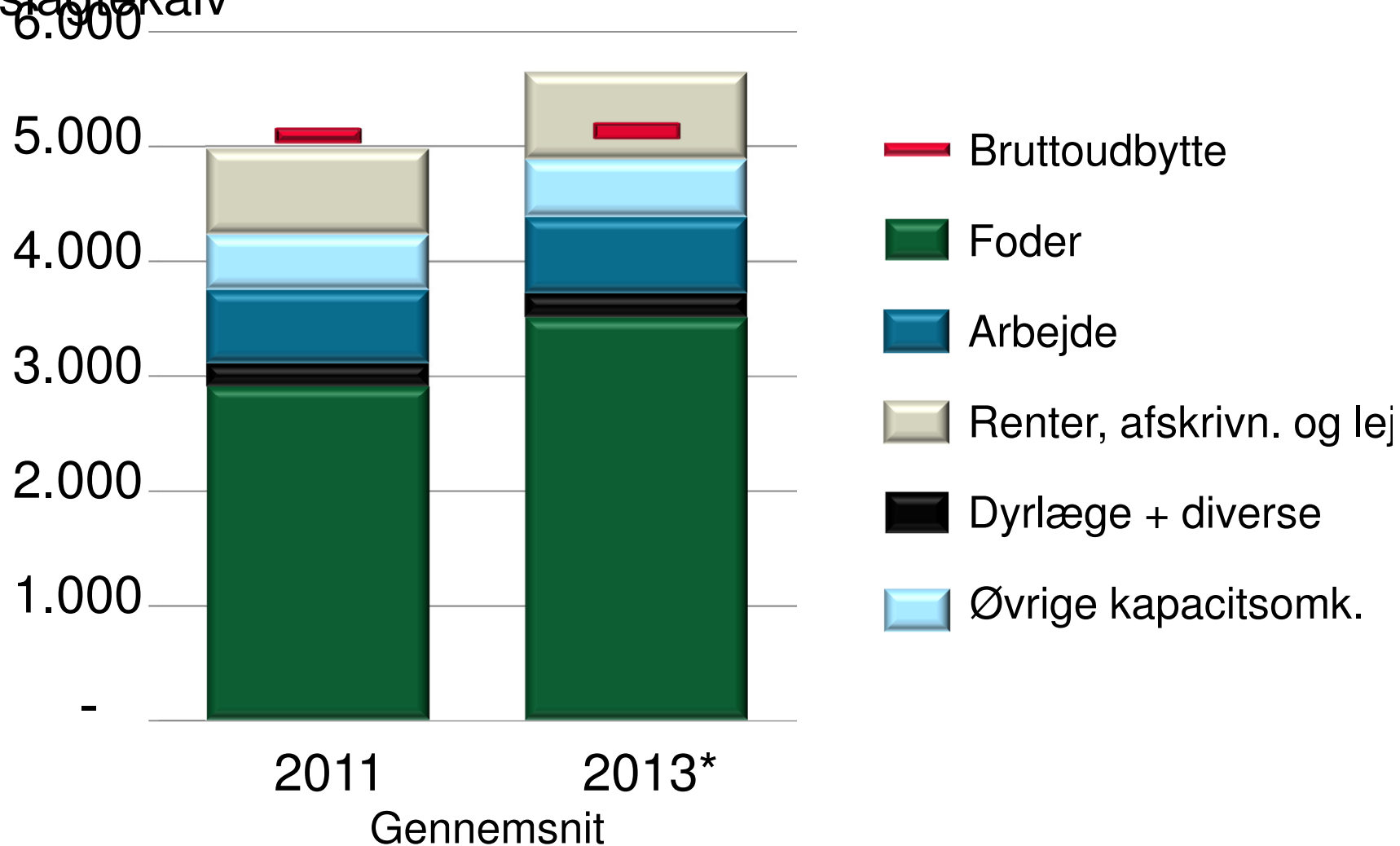
Kvægs bytteforhold udvikler sig negativt

Indeks 2003 = 100

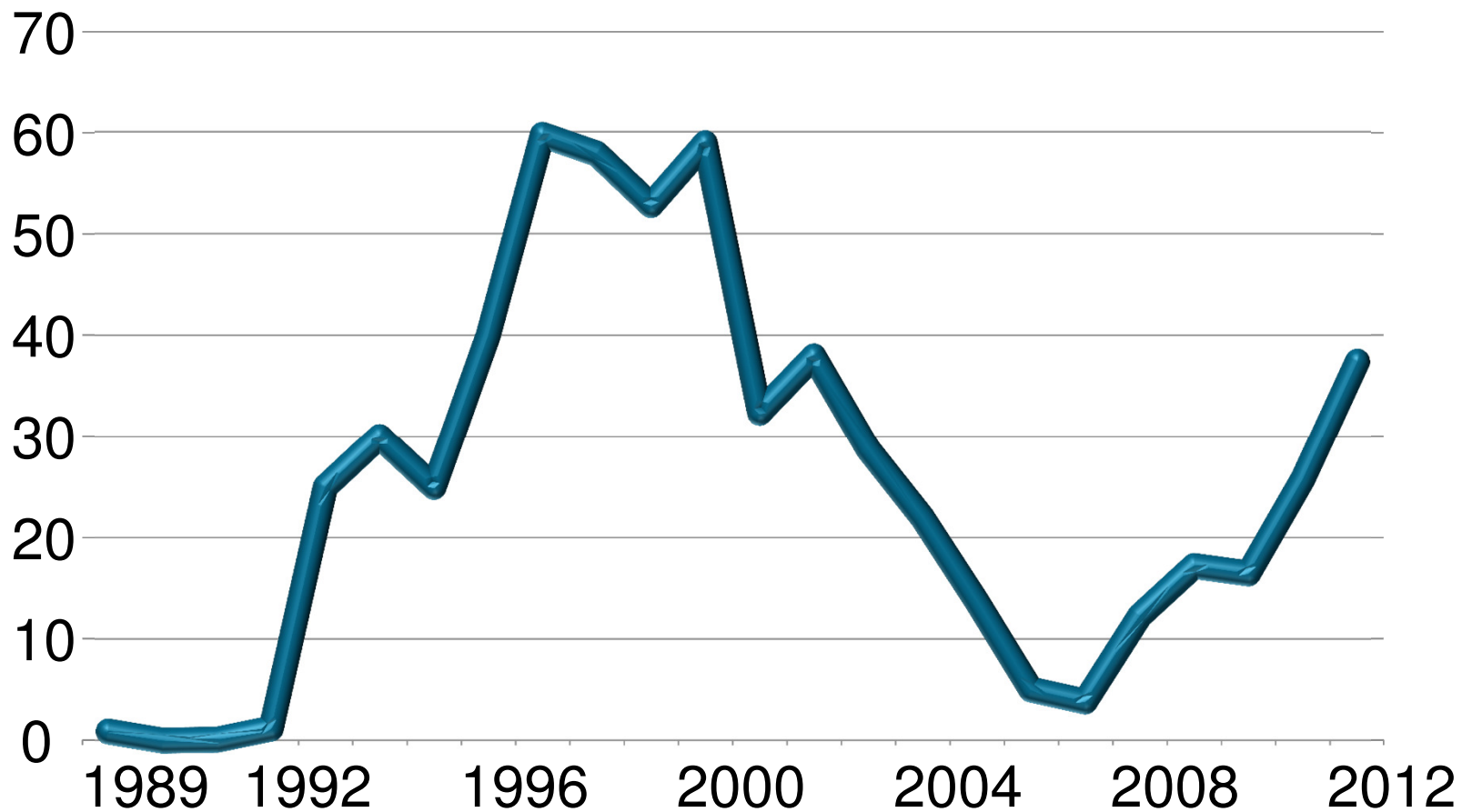
Dansk kalv

kr. pr. produceret
slagtekalv

Kalveeksport eksploderer

1.000 stk.

Hvorfor stiger eksporten?

Afkobling af handyrpræmien

Lønsomhed – bytteforhold

Ingen nye producenter

Kapitaltilskud fra

- Danish Crown
- Skare

Fødevareministeriet analyser situationen

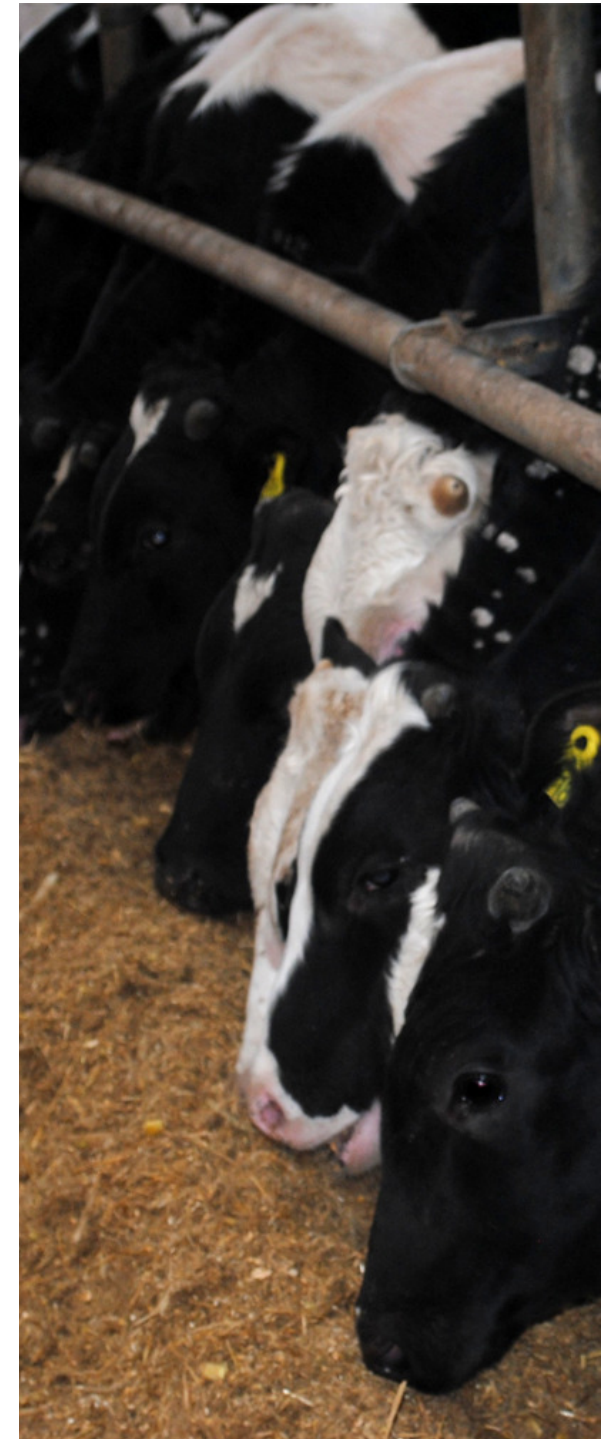
Fremtiden for kødproduktion

Vores opgave

- Energiudnyttelse og tilvækst
 - Krydsningskalve
 - Kønsorteret sæd

Regeringens opgave

- National koblet støtte i CAP2013
 - Handyr
 - Krydsningshundyr

Konklusion

- Hvor blev afregningen for den grønne omstilling af?
- Mælke- og oksekødssektoren er udfordret
- Råvaregrundlaget er udfordret

Hvor er realismen i regeringens visioner om Danmark som gourmet Danmark?

Foto: Colourbox

NATURPLEJE

Barrierer for naturindsatsen

- Det er ikke gratis at lave naturpleje
- Der er mange regler og meget bureaukrati
- Det kan give bagslag

Naturen mangler ikke plads, men penge

Landmænd **elsker natur**

77%

af landmændene har deres job, fordi de gerne vil arbejde med naturen og med dyr, viser en undersøgelse foretaget blandt 838 landmænd af Landbrug & Fødevarer.

VI VIL VÆRE
EN DEL AF
FREMTIDEN

Bæredygtig, intensiv produktion er et bidrag til løsningen

12 | INFORMATION ONSDAG 17. OKTOBER 2012

POLITIK

Verdens ny krise: knaphed på fødevarer

Klimaforandringer, befolkningstilvækst og jorderosion mindsker det globale høstudbytte. Uden en drastisk fremgang i fødevareproduktionen tegner fremtiden dystre for hele civilisationen

Af John Vidal

Brandon Hunnicutt glemmer det aldrig. Den unge landmand fra Hamilton County i Nebraska dyrker 1.000 hektar jord sammen med sin far og bror. Hvad der i maj tegnede til at blive en usædvanlig god høst af majs og sojabønner, udviklede sig i stedet til noget nær en katastrofe.

og næsten 40 procent af det resterende udbytte gik til fremstilling af biobrændstof.

Den nye olie

Resultatet er mindre mad end normalt på det internationale marked, priser, der nærmer sig nye rekordniveauer, og sult og lidelse i flere lande verden over.

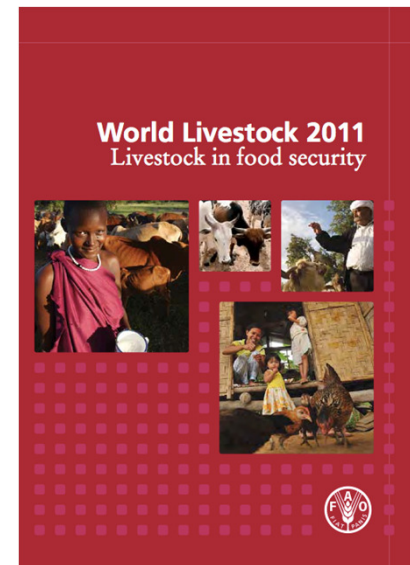
»Situationen kommer ikke til at gå væk,« siger Lester Brown, miljøana-

mad nok til at brødføde en milliard mennesker. Det svarer næsten helt nøjagtigt til antallet af fejl- og underernærede i verden. Oxfam konstaterer desuden, at næsten 60 procent af de globale jordhandler inden for det seneste årti er indgået med henblik på at dyrke afgrøder, der kan bruges til biobrændstof.

Flere kødspisere

Et andet faresignal, siger Brown, er

NORDAMERIKA
404,9 mio. ton.
- 6,2 %

“Intensiv produktion er nøglen til at brødføde de voksende byer, men forbedringer i anvendelsen af de naturlige ressourcer og miljømæssige performance er afgørende”
- FN’s fødevareorganisation
FAO

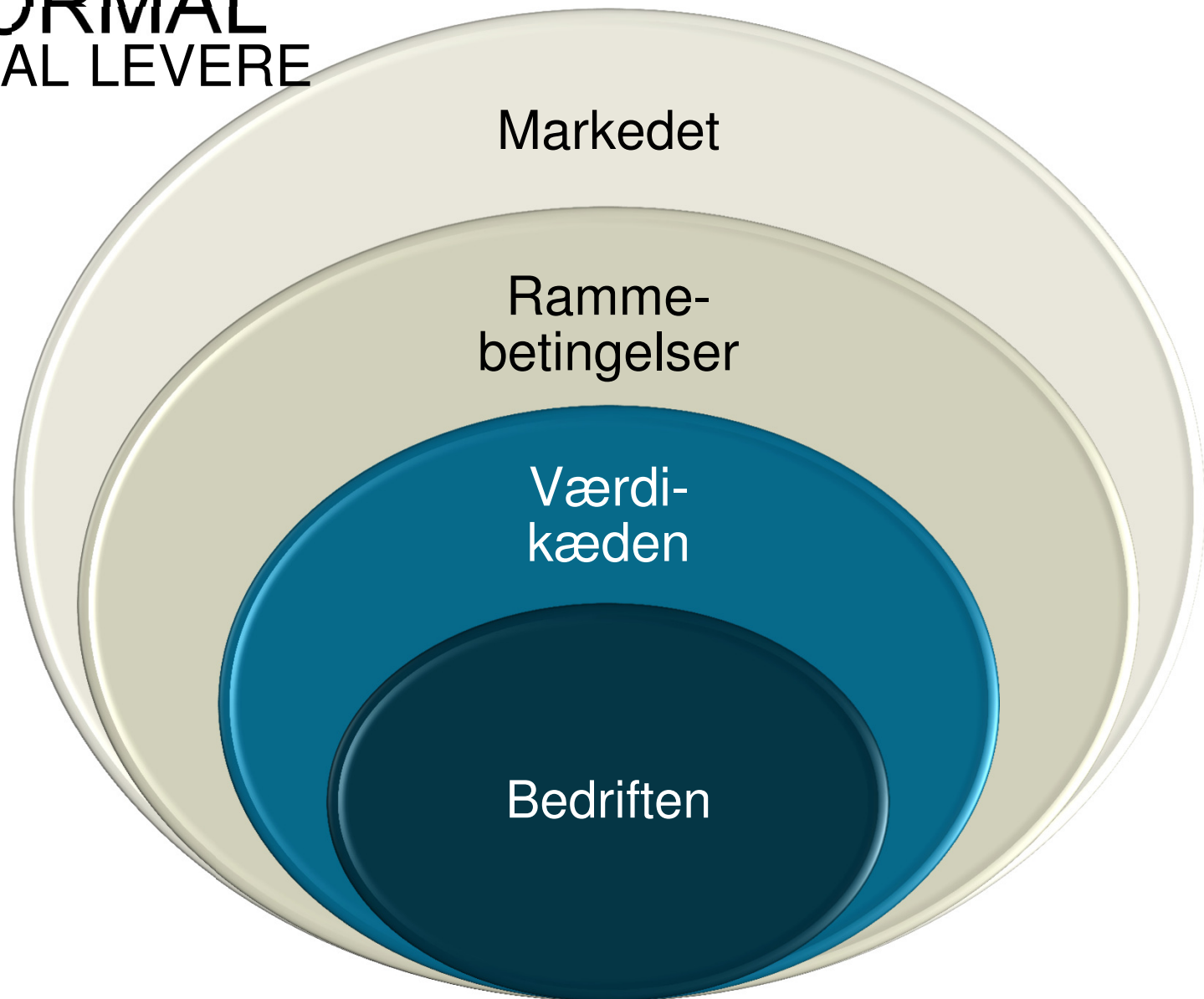
Øget mælkeproduktion frem mod 2020?

Malkekvægsektoren i 2020/2021

	Scenarium 1 Fastholde antal køer	Scenarium 2 Flere køer (bestanden i 98/99)
Antal køer	588.000	650.000
Mælkeproduktion, mia. kg	5,81	6,43
Ydelsesstigning pr. år	1,25%	1,25%
Antal bedrifter	2.200 - 3.000	2.200 – 3.000
Gns. Bedriftsstørrelse, antal køer	200-265	220 - 290

Hvis DK skal fastholde samme produktion i 2020/21 som i 2014/15 vil det, ved en ydelsesstigning på 1,25% pr. ko p.a. fra 2014/15, kunne gøres med 46.500 færre køer

NY NORMAL
ALLE SKAL LEVERE

Er man ikke i udvikling, er man under afvikling

Man skal fejre sine succeser, men man skal også holde sig skarp. Ellers kan glæden blive kort.

Kvægbrugerne siger:

- Ledelse
- Harmoni på bedriften
- Nye veje til at hæve produktiviteten

På et stormøde for PFA's medarbejdere for en måned siden stillede en medarbejder hurtigst muligt spørgsmålet: "Hvordan kan jeg få mere af Harn?"

Nye prod

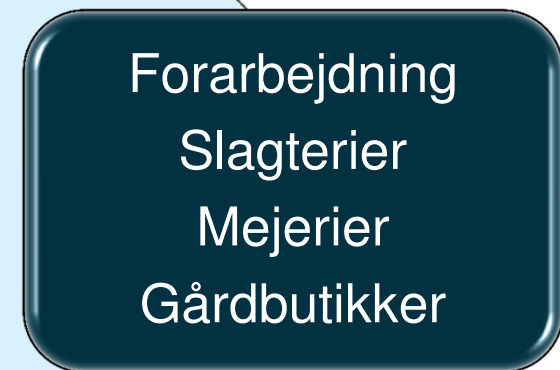
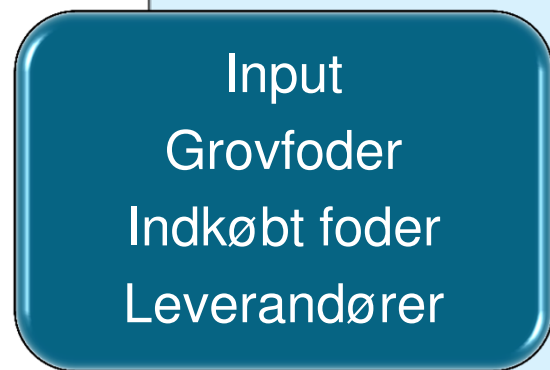
oni på bedrifte

veje til at hæve aktiviteten

n **LAB**
MI
ANDERSEN
CHANDLER

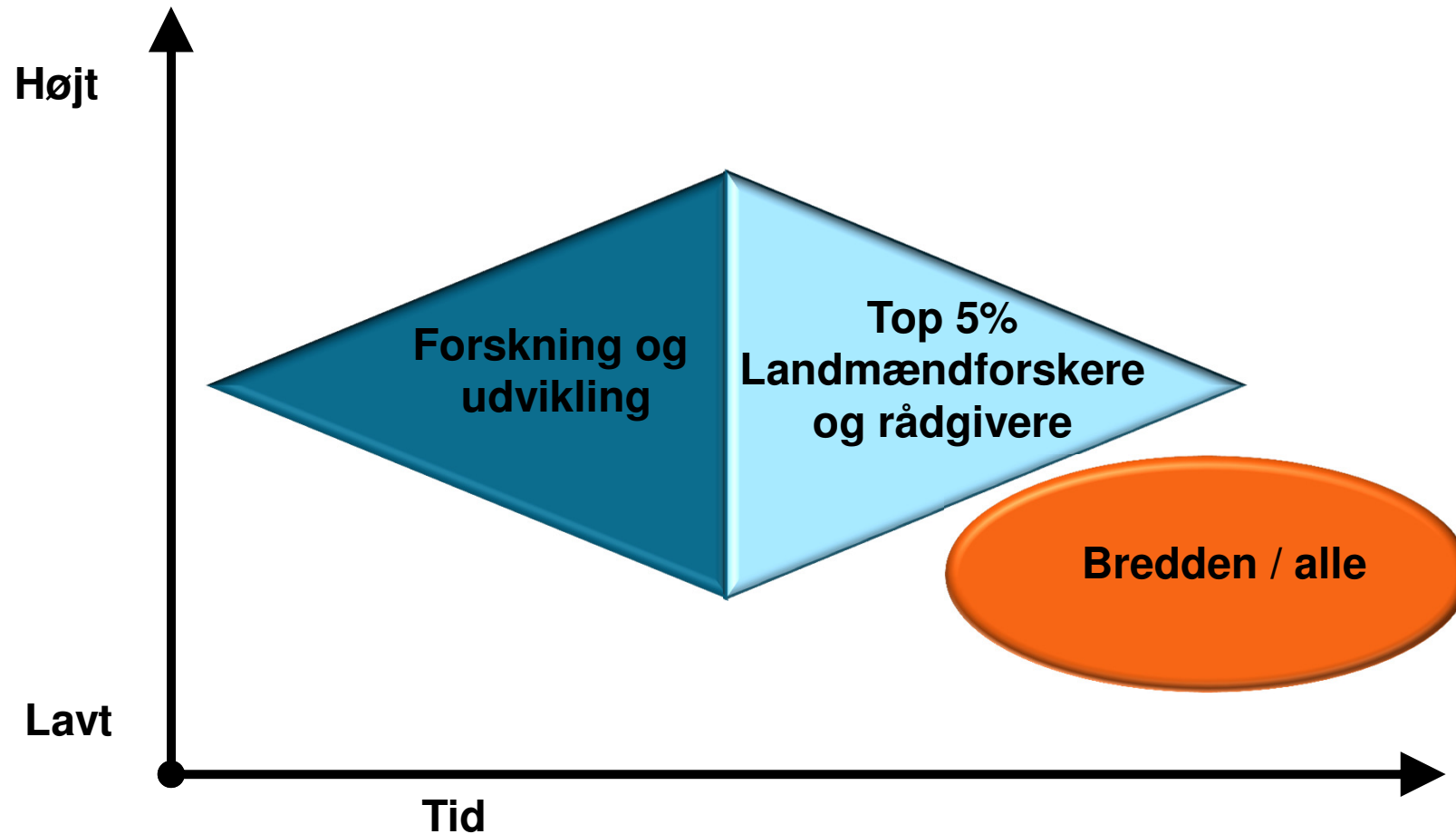

BRUGERDREVEN INNOVATION LANDMANDEN I CENTRUM

Dynamik og flow i udbredelsen af ny viden og metoder

Kompetence-niveau / Økonomisk resultat

Projekter 2013 - udvalgte

Kompetence-niveau / Økonomisk resultat

Højt

Lavt

Forskning og
udvikling

Fokus på småkalve

Avlsprojekt energiudnyttelse

Optimal udnyttelse af AMS

Genomisk selektion

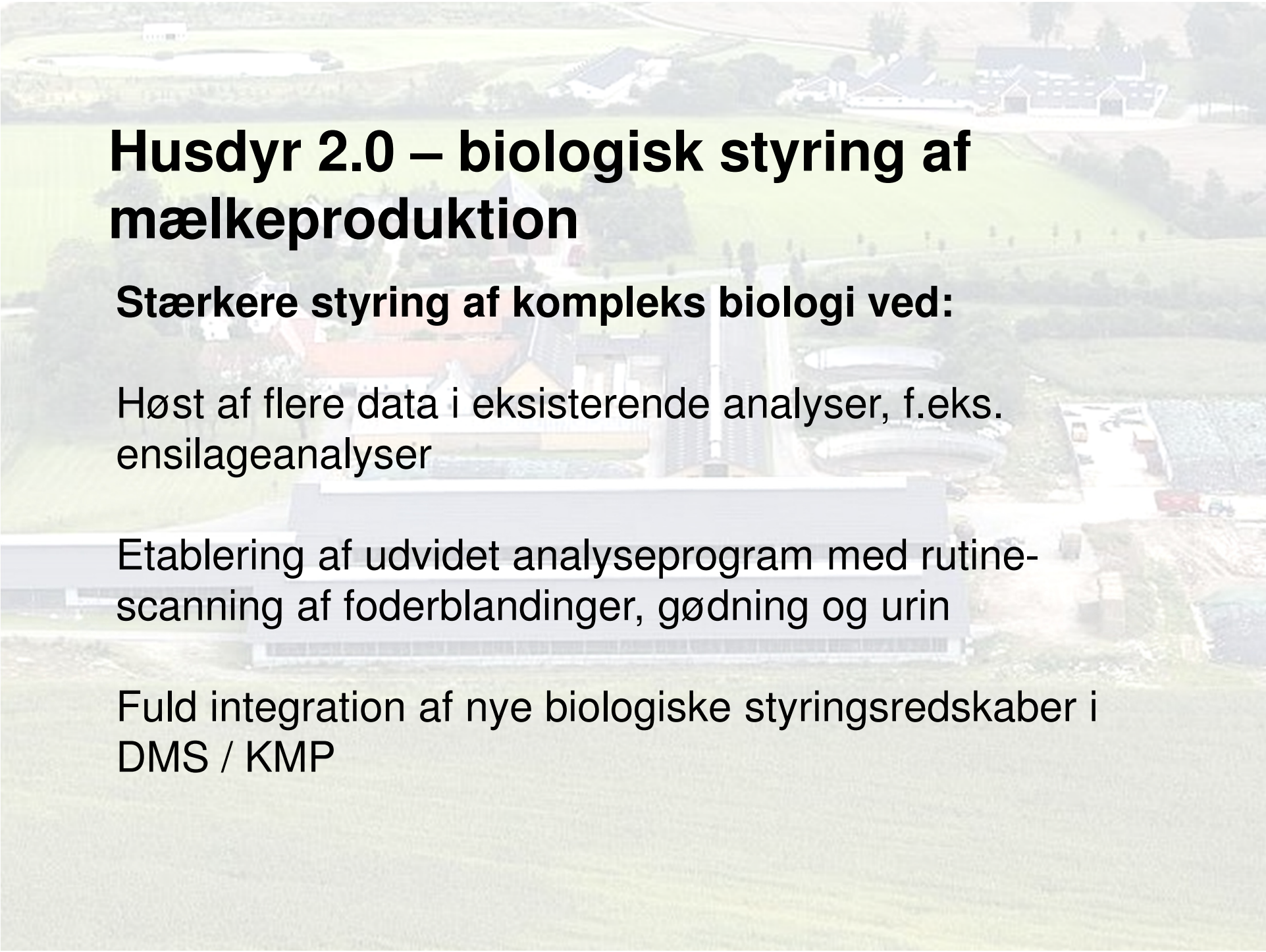
"Kvægklynger" og Husdyr 2.0

Tid

Kvægklynger – fremtiden

- En integreret del af udviklingen i dansk kvægbrug og kvægrådgivning
- Test af nye produkter
(fodertilsætningsstoffer, ensileringsmidler mv.)
- Udredning af komplekse problemstillinger
(goldkofodring, grovfoderkvalitet, tilvækst hos kvier mv.)

Husdyr 2.0 – biologisk styring af mælkeproduktion

Stærkere styring af kompleks biologi ved:

Høst af flere data i eksisterende analyser, f.eks. ensilageanalyser

Etablering af udvidet analyseprogram med rutine-scanning af foderblandinger, gødning og urin

Fuld integration af nye biologiske styringsredskaber i DMS / KMP

Projekter 2013 - udvalgte

Kompetence-niveau / Økonomisk resultat

Resultater fra driftsgrensanalyserne

DLBR Økonomi

Business Check Kvæg 2011

Mælk

- Fremstillingspris pr. kg EK-mælk
- Krav til dækningsbidrag
- Afkastningsgrad

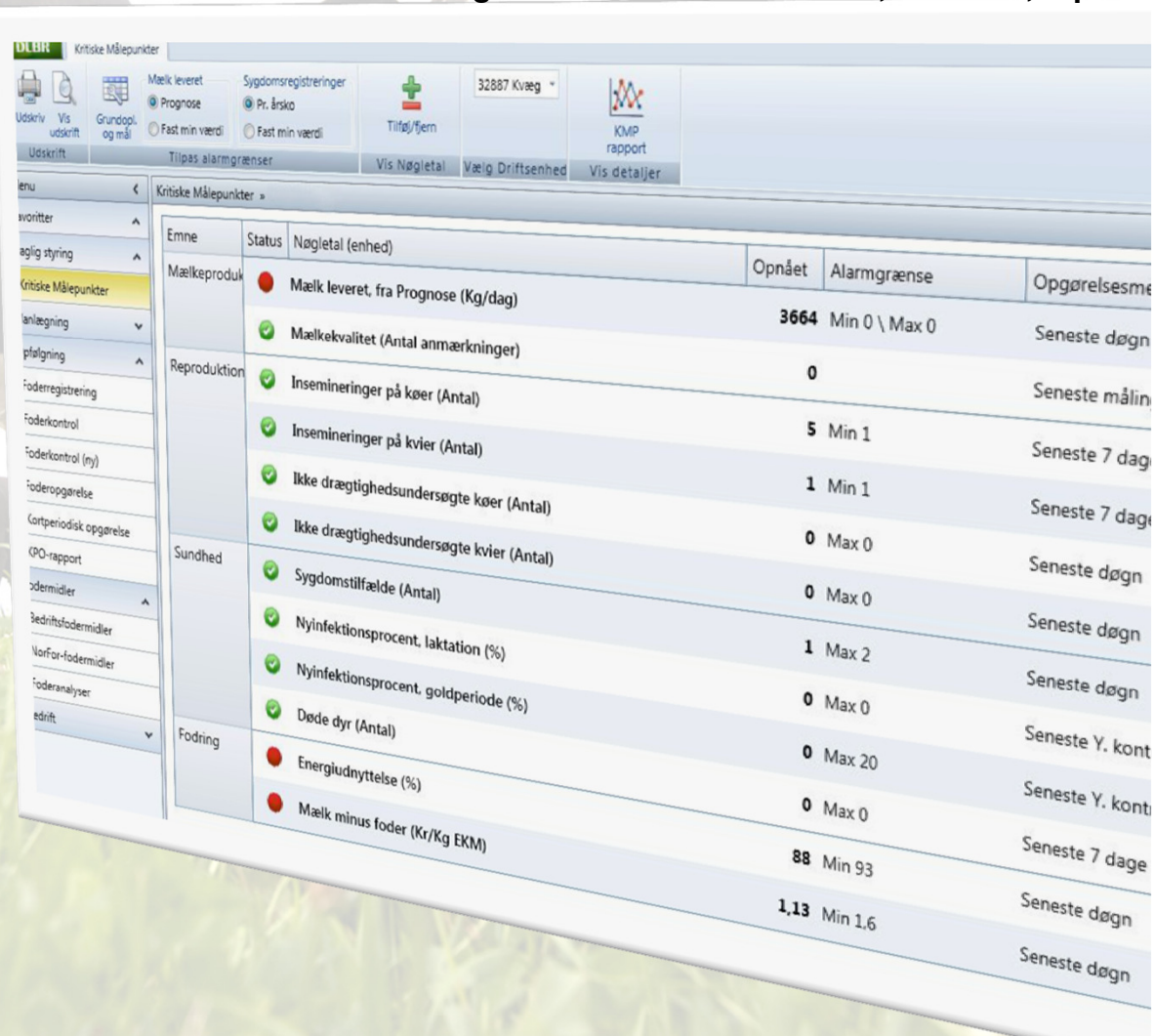
Grovfoder

- Fremstillingspris pr. FE
- Rest til jordleje før EU-støtte
- Maskinomkostninger

PRØV KMP
GRATIS
I EN MÅNED

Løbende overblik over 12 udvalgte områder indenfor mælk, sundhed, reproduktion

The screenshot displays the KMP software interface. At the top, there's a header with the title 'Kritiske Målepunkter' and a dropdown menu showing '32887 Kvæg'. Below the header, there's a navigation bar with icons for 'Udskrift', 'Grundoplysninger', 'Mælk leveret', 'Sygdomsregistreringer', 'Tilføjet/fjernet', and 'KMP rapport'. The main content area is a table with columns: 'Emne', 'Status', 'Nøgletal (enhed)', 'Opnået', 'Alarmgrænse', and 'Opgørelsesmetode'. The table is organized into sections: 'Mælkeproduktion', 'Reproduktion', 'Sundhed', and 'Fodring'. Each section contains several rows of data with status indicators (red or green circles) and numerical values.

Emne	Status	Nøgletal (enhed)	Opnået	Alarmgrænse	Opgørelsesmetode
Mælkeproduktion					
Mælk leveret, fra Prognose (Kg/dag)	●				
Mælkekvalitet (Antal anmærkninger)	●		3664	Min 0 \ Max 0	Seneste døgn
Reproduktion					
Insemineringer på køer (Antal)	●		0		Seneste målin
Insemineringer på kvier (Antal)	●		5	Min 1	Seneste 7 dage
Ikke drægtighedsundersøgte køer (Antal)	●		1	Min 1	Seneste 7 dage
Ikke drægtighedsundersøgte kvier (Antal)	●		0	Max 0	Seneste døgn
Sundhed					
Sygdomstilfælde (Antal)	●		0	Max 0	Seneste døgn
Nyinfektionsprocent, laktation (%)	●		1	Max 2	Seneste døgn
Nyinfektionsprocent, goldperiode (%)	●		0	Max 0	Seneste døgn
Døde dyr (Antal)	●		0	Max 0	Seneste Y. kont
Fodring					
Energiudnyttelse (%)	●		0	Max 20	Seneste Y. kont
Mælk minus foder (Kr/Kg EKM)	●		0	Max 0	Seneste 7 dage
			88	Min 93	Seneste døgn
			1.13	Min 1.6	Seneste døgn

NYE VEJE I EN NY NORMAL

Værdikæden

- **Registrering** sammenlagt med Skejby
 - Fuld synergi fra 2014, 8 mio. kr. mindre til FVST
- **Ydelseskontrol**
 - Tilpasning til brugerønsker
 - Synergi ydelseskontrol og insemineringsarbejde
 - Pilotprojekt på Fyn
- **Synergi** mellem MF, VFL, VFL Kvæg og L&F
 - Omkostninger reduceret med 15 mio. kr.

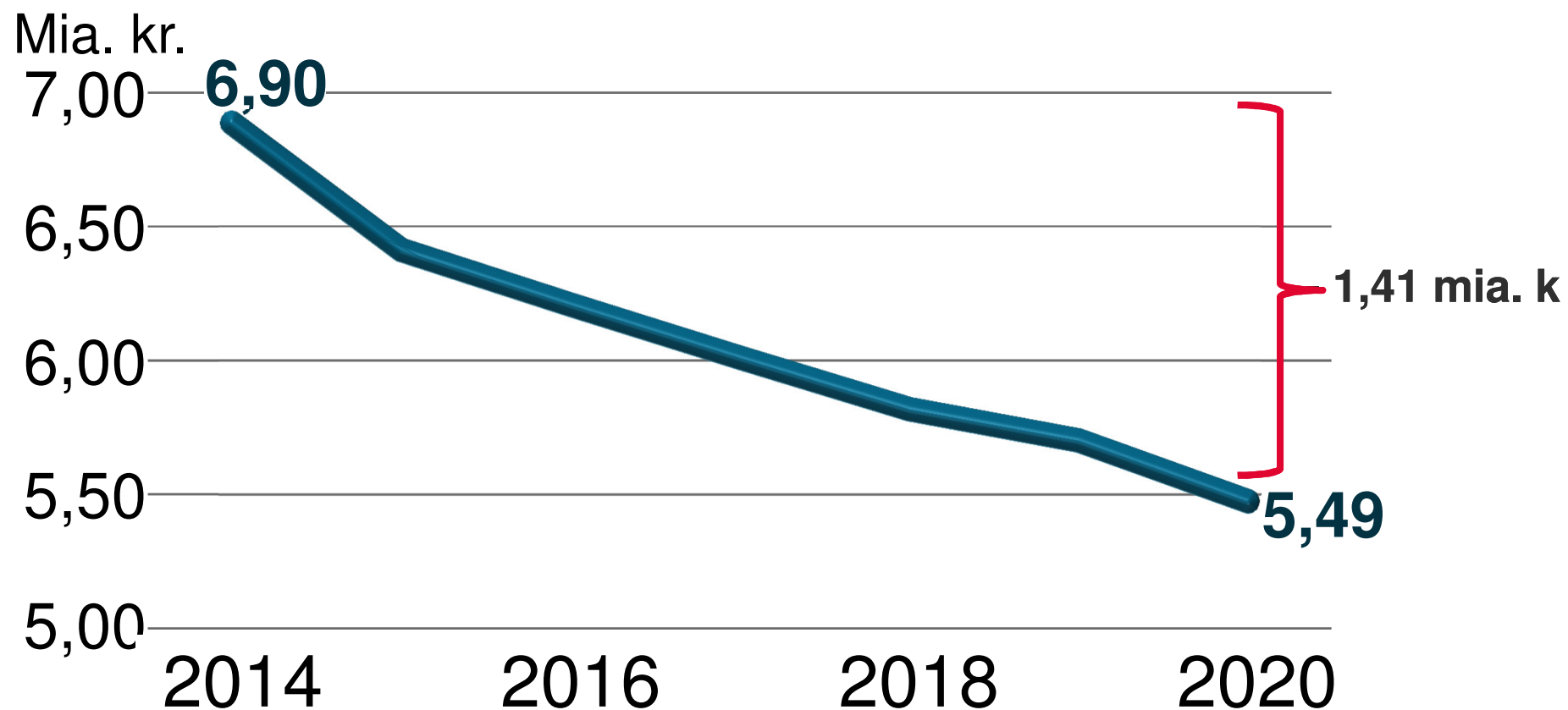
EU BUDGETTET 2014 - 2020

EU-budgettet

- risiko for flere støttereduktioner

Reduktion i det danske støtteloft 2014-2020 (2011-priser)

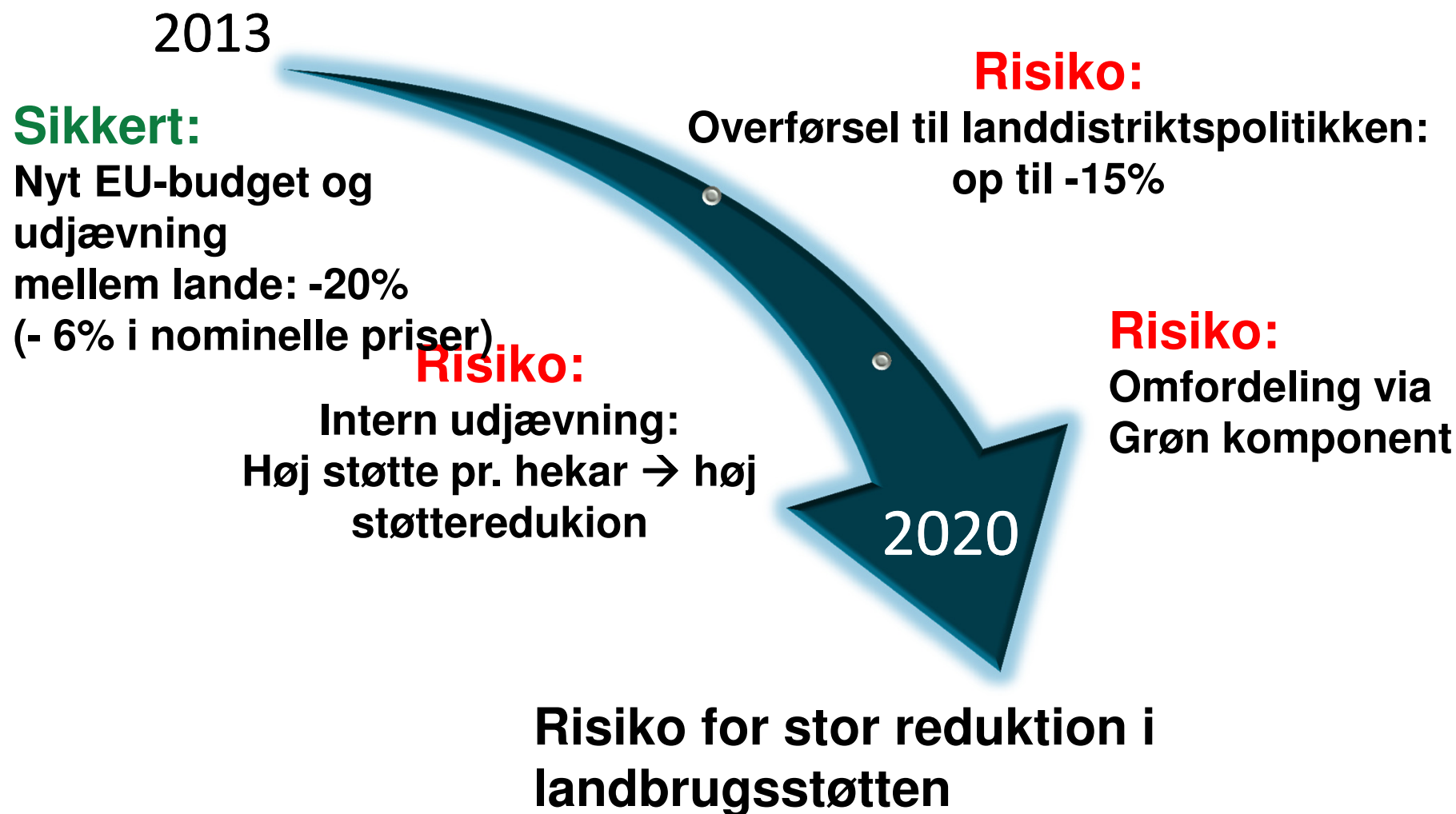

1. halvleg

Danmark har fået en milliard i rabat og mulighed for at flytte 15% fra betalingsrettighederne til landdistriktsmidler

2. Halvleg - Vejen mod afgrunden

Aftale i Landbrug & Fødevarers primærbestyrelse

- Udjævning mellem lande og EU budgetreduktion trækkes i % af støtten
- Intern udjævning, grøn komponent og eventuel overflytning af midler fra betalingsrettigheder til landdistriktsmidler trækkes som fast beløb pr. ha.
- Opretholdelse af sektorbalancen

Landbrug risikerer nyt milliardsmæk

Der findes gode grunde til at benytte nye muligheder i EU-budgettet for at bruge landbrugsstøtte til løsning af erhvervets store miljøudfordringer, vurderer ekspert

■ **EU-BUDGET**
Jacob Klok, Bruxelles

Danmarks landbrugssektor står foran endnu et muligt milliardsmæk som følge af den syvårige budgettalfale, som

EU's stats- og regeringschefer indgik i fredags. Ud over de kendte 1,4 mia. kr., som sekto-

ren regner med at tage som følge af reduktioner og om-lægninger af den almindelige landbrugsstøtte, ryger den ekstra milliard, hvis de danske politikere vælger at gøre brug af helt nye muligheder i EU-budgettet for at overføre

Formand for Natur- og Landbrugskommissionen, Jørn Jespersen, vil se nærmere på mulighederne i, at der er åbnet for landdistriktsmidlerne i det nye EU-budget. Arkivfoto: Claus Hansen/Scanpix

midler fra den almindelige – såkaldte direkte – landbrugsstøtte til brug for udvikling af landdistrikterne.

og miljømæssige udfordringer – regeringens såkaldte Natur- og Landbrugskommissionen vil komme med i slutningen af marts.

Børsen erfarer imidlertid allerede nu, at kommissionen – som ledes af tidligere medlem af Folketinget for SF Jørn Jespersen – er i fuld gang med at se på, hvordan den nye milliard kan finde ben at gå på.

Anvender midler

"Kommissionen sidder og anvender de midler, men har endnu ikke summeret op, hvor meget det er, den forestiller sig skal bruges til de forskellige ting", lyder det fra Børsens kilde, der udelukkende ønsker at tale til baggrund af hensyn til kommissionens arbejde.

En vigtig forudsætning for kommissionens arbejde er, at det samlede forslag ikke må have statsfinansielle konsekvenser. Som noget nyt i den europæiske budgettalfale fra i fredags kan op til 15 pct. af den direkte landbrugsstøtte overføres til udvikling uden statslig medfinansiering.

Med andre ord vil Jørn Jespersens kommission kunne anbefale brug af, hvad erhvervets lobbyorganisation, Landbrug og Fødevarer, har regnet sig frem til er op imod 1 milliard til f.eks. naturgenopretningsprojekter, uden at det får nogen som helst effekt for statskassen.

Aktive midler

"Ophævelsen af kravet om statslig medfinansiering gør nok, at landdistriktsmidlerne vil blive brugt mere aktivt end i dag," vurderer seniorforsker ved Aarhus Universitet, Jørn Jespersen.

Ifølge den danske presse vil kommissionen vil kunne finde gode grunde til at bruge midler til at løse nogle af de store miljø- og klimamæssige udfordringer, som landbruget står med. Også selv om der også findes behov for at finde midler til at kompensere de danske mælkeboer, som står til at blive særlig hårdt ramt af EU's reformer, mener Vin-

at undgå en øget fleksibilitet i landbrugspolitikken – anden, der kan overføres, er løftet fra 10 til 15 pct. – og alternativt at få fastholdt kravet om statslig medfinansiering. Men altså begge dele forges.

Analysere resultat

Jørn Jespersen ønsker kun at bekræfte Børsens oplysninger, for så vidt at kommissionen naturligvis vil analysere

Anbefalinger til regeringen

Stop blødningen!

- Ingen overflytning af støtte til landdistriktspolitikken
- Intern udjævning skal minimeres
- Ingen nye krav gennem den grønne komponent

Fortsat koblet støtte til handyr, stude og kvier

FAKTA Natur- og Landbrugskommissionen

- Natur- og Landbrugskommissionen skal komme med løsninger på landbrugets strukturelle, økonomiske og miljømæssige udfordringer, herunder hvordan erhvervet kan bidrage til klima-, miljø- og naturindsatsen – uden konsekvens for statskassen.
- Landbruget frygter, at politikere vil benytte en ny mulighed i EU-budgettet for at overføre op til 15 pct. af den direkte landbrugsstøtte til udvikling af landdistrikterne med henblik på at finde midler til opfyldelse af miljøkravene. Det kan komme til at betyde, at landbru-

brugsstøtten og de muligheder, som er blevet åbnet for landdistriktsmidlerne. Begge ting skal vi se på i sammenhæng med vores øvrige anbefalinger under det dobbelte hensyn, som kommissariatet har fået, nemlig både at sikre vækst og udvikling i landbruget og sikre en forbedring af natur- og miljøtilstanden," siger formanden.

Jørn Jespersen er formand for Natur- og Landbrugskommissionen, som skal komme med forslag til, hvordan man kan forene natur- og landbrugsinteresser, ikke mindst landbrugets økonomi. Foto: Johan Gadegaard/Scanpix

SVU Landbrug – om mulighederne for at sikre en bæredygtig landbrug i Danmark

LANDBRUG 08.02.13 kl. 21:41

Fødevareminister Mette Gjernskov (S). Foto: Niels Hougaard

Fødevareminister maner til ro i landbruget

Landbruget har selv ønsket landbrugsstøtten afviklet, fastslår fødevareministeren efter EU's budgetaftale.

- ☹ Handyrpræmie i 2014 ☹ Fiberstrøelse ☹ Vera test ☹ Fødevarekædeoplysninger
- ☺ BSE test ☹ Anmeldeordning til stigende ydelse, skift af dyretype og skift af gulve ☺ Energiafgift
- ☹ Kontrolomkostninger kreaturslagterier ☹ Undergødskning ☹ Fleksible miljøgodkendelser
- ☺ 2,3 DE for----længet 4 år ☹ Hvede efter græs ☺ Blue Tongue refusion ☹ Vandløbsvedligehold
- ☺ Registreringsfejl på undernumre ☹ Nedfældning af gylle til 1. slæt ☺ Transportafgift
- ☹ Rimelig administration af KO ☺ Aldersgrænse for handyr, 2 ½ år ☹ Markvanding næste vandplan
- ☹ Transport af drægtige dyr ☺ Anmeldeordning for malkeudstyr og DE til afgræsning
- ☹ Afhelet navle ☹ Samdrift ☹ Randzoner ☹ Ammoniakemission ☺ Afgift på vandboringer
- ☺ Resterende gulvtyper anerkendt ☹ Fødevarekædeoplysninger

Veterinærforliget

- Forlig med alle partier
- Besparelse i kvægbruget – 31 mio. kr.
 - Rådgivning tilpasses den enkelte
 - 12 årlige rådgivningsbesøg + 6 eller 14 statusbesøg
 - Statusbesøg placeres efter behov
 - Dyrevelfærd – 2 årlige besøg
 - Kvartalsrapport afløses af handlingsplaner og en årsrapport
 - Risikodyr som nu

Foto: Colourbox

Natur- og Landbrugskommissionen

Natur og eller landbrug?

- Vandrammedirektiv og vandplaner
- Kvælstof
 - 3,3 mia. kr. i mistet indtægt
 - Heraf 1 mia. kr. i kvægbruget
- Naturplaner
 - Miljøgodkendelser

HER KAN DU
BRUGE DIN RABAT,
HELLE!

Foto: Jyden Bur / Clolourbox

DE TAGER SIG GODT BETALT

Jyllands-Posten | ONSDAG 20. FEBRUAR 2013 | PERSONDATAPOLITIK

EPN.dk

AKTIER C20 534,37 1,01%	OBLIGATION 3,5%-44 99,51 -0,39%
-----------------------------------	---

Forside | Kurslister | Investor | **Finans** | Økonomi | Privatøko. | IT

BANKER 07.02.13 kl. 08:02

Ordførende direktør i Danske Bank, Eivind Kolding. Foto: Mik Eskestad

Danske Bank tjente 8,6 mia. kr.

AF LARS NIELSEN

ARTIKLEN OPDATERES...

Nordea har overtaget pladsen som Danmarks førende bank.

Danske Bank fik et overskud på 8,6 mia. kr. før skat i 2012, viser årsregnskabet.

Jyllands-Posten | ONSDAG 20. FEBRUAR 2013 | PERSONDATAPOLITIK

EPN.dk

AKTIER C20 534,37 0,04%	OBLIGATION 3,5%-44 99,51 -0,39%	VALUTA USD 5,51
-----------------------------------	---	---------------------------

Forside | Kurslister | Investor | **Finans** | Økonomi | Privatøko. | IT | Karriere | Mere ▾

BANKER 30.01.13 kl. 07:06

Nordea fremlagde onsdag morgen årsregnskab. Foto: Thomas Borberg

Regnskabsbrag fra Nordea

AF JANNIK BRINCH

Banken leverede i 2012 det bedste resultat nogensinde.

Mens andre banker lider i en tid med økonomisk krise, så styrer landets næststørste bank, Nordea, uden om alle problemerne.

STØRRE | MINDRE

STØRRE | MINDRE

Nye finansieringsmuligheder

- Landbruget Finansieringsbank
- Vækstfonden
- Vær kritisk
- Kræv ordentlige forretningsbetingelser

Kvægbruget leverer

- Råvarer til mejerier og slagterier
- 46.500 arbejdspladser
- 20 mia. kr. i eksportindtægter
- Liv på landet

Skal vækstmulighederne udnyttes, skal alle levere

50% af omsætningen sker på
bedrifter med mere end 80% gæld

Ca. 40% af bedrifterne

- Yngre
- Større bedrifter

50% af gruppen har meget høj effektivitet

Fastlås finansier
situation

~~TAKK FOR~~ OG LØSNINGER
TIL AT PEGE PÅ INDHOLD

!

KvægKong

2013
res

Kvalitetsmester 2012

Svend Agner Sørensen
7540 Haderup

Alle kimtalsanalyser < 5000

Geometrisk gennemsnit – 3.000

Alle celletalsanalyser < 150.00

Geometrisk gennemsnit – 71.000

Ingen syrningshæmmere

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Reformen af EU's landbrugspolitik

Indhold og konsekvenser

Teamleder Martin Hestbech

Proces og tidslinje

Budget 14-20

Stats- og regeringschefer:
kompromis

Europa-Parlamentet:
Godkendelse af budget?

Sandsynlig ikrafttræden:

- Budget: 1. januar 2014

Jul 2012 - CAP: 1. januar 2015

landbrugsudvalg

Marts: afstemning
i parlamentet

EP: 7.500
ændringsforslag

Marts: kompromis i
Rådet ?

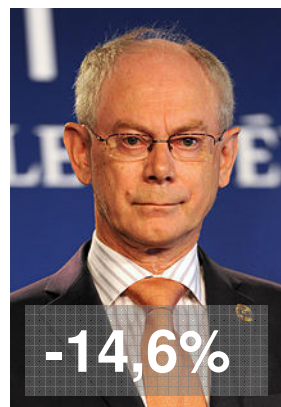
Juni: Trilogmøder
– fælles
kompromis?

CAP-reform

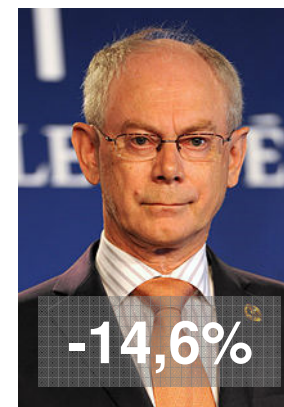

DE 7-ÅRIGE FINANSIELLE RAMMER

EU's budgetlofter 2014-20: Støtten til enkeltbetaling

Endelig aftale

278 mia. €

Enkeltbetalingsstøtte: DKs netto loft *)

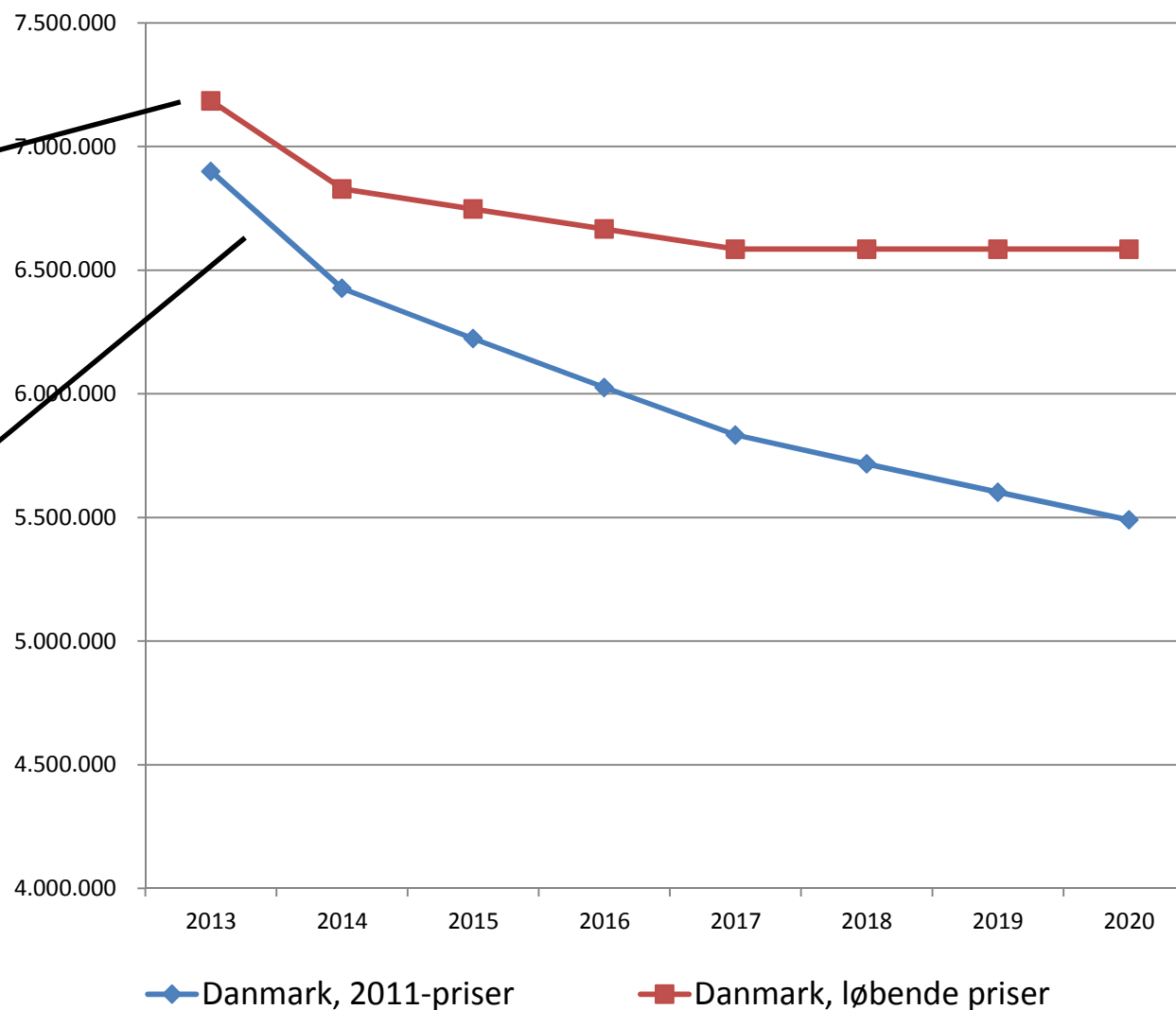

Endelig aftale - løbende priser

- ÷ 0,6 mia. kr.**)
- ÷ 8,3%

Endelige aftale - 2011-priser

- ÷ 1,4 mia. kr.**)
- ÷ 20,4%

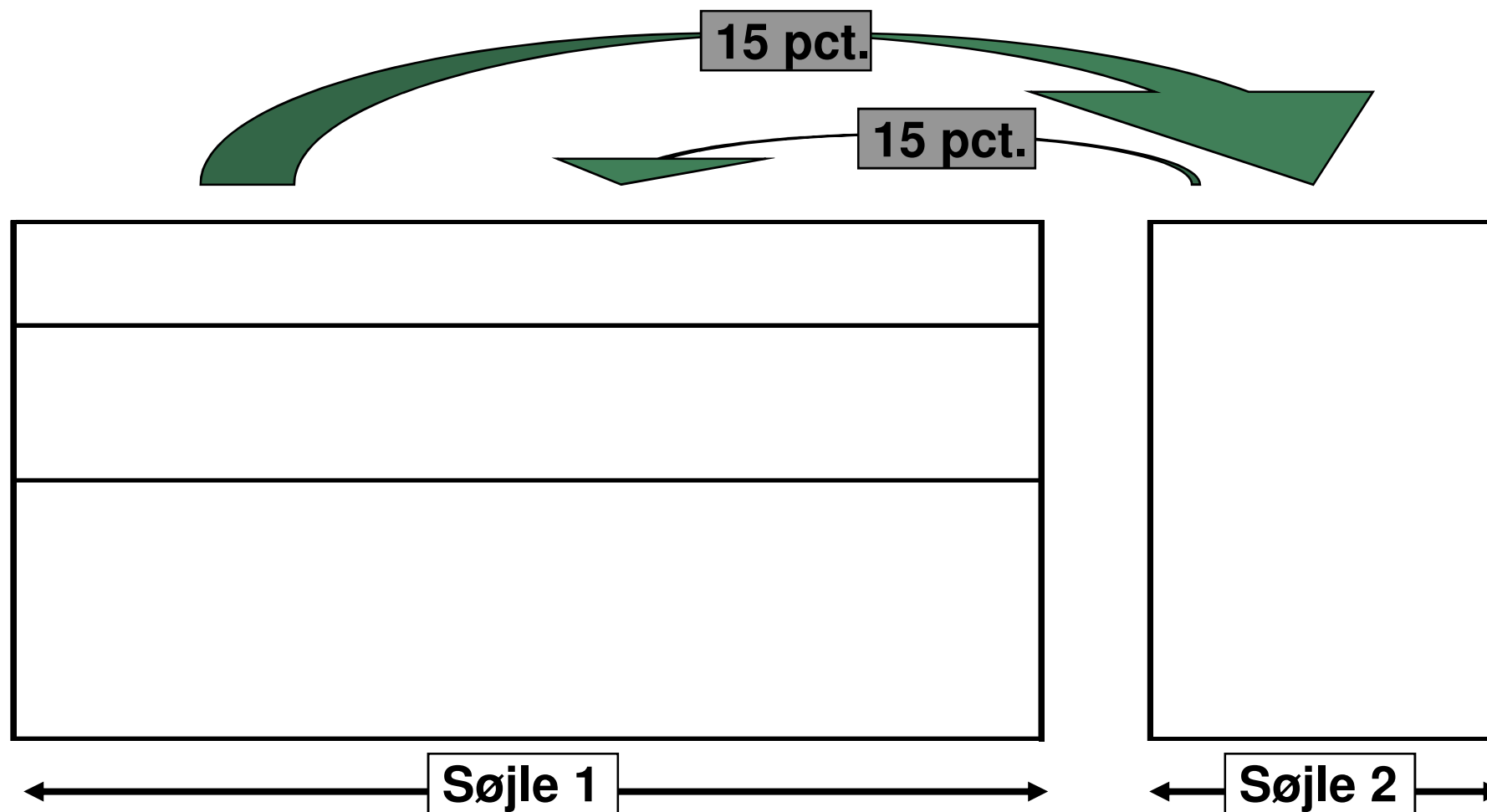

*) Fastlægges endeligt i
landbrugsreformen

**) 2020 sammenlignet med
nettoloftet for 2013

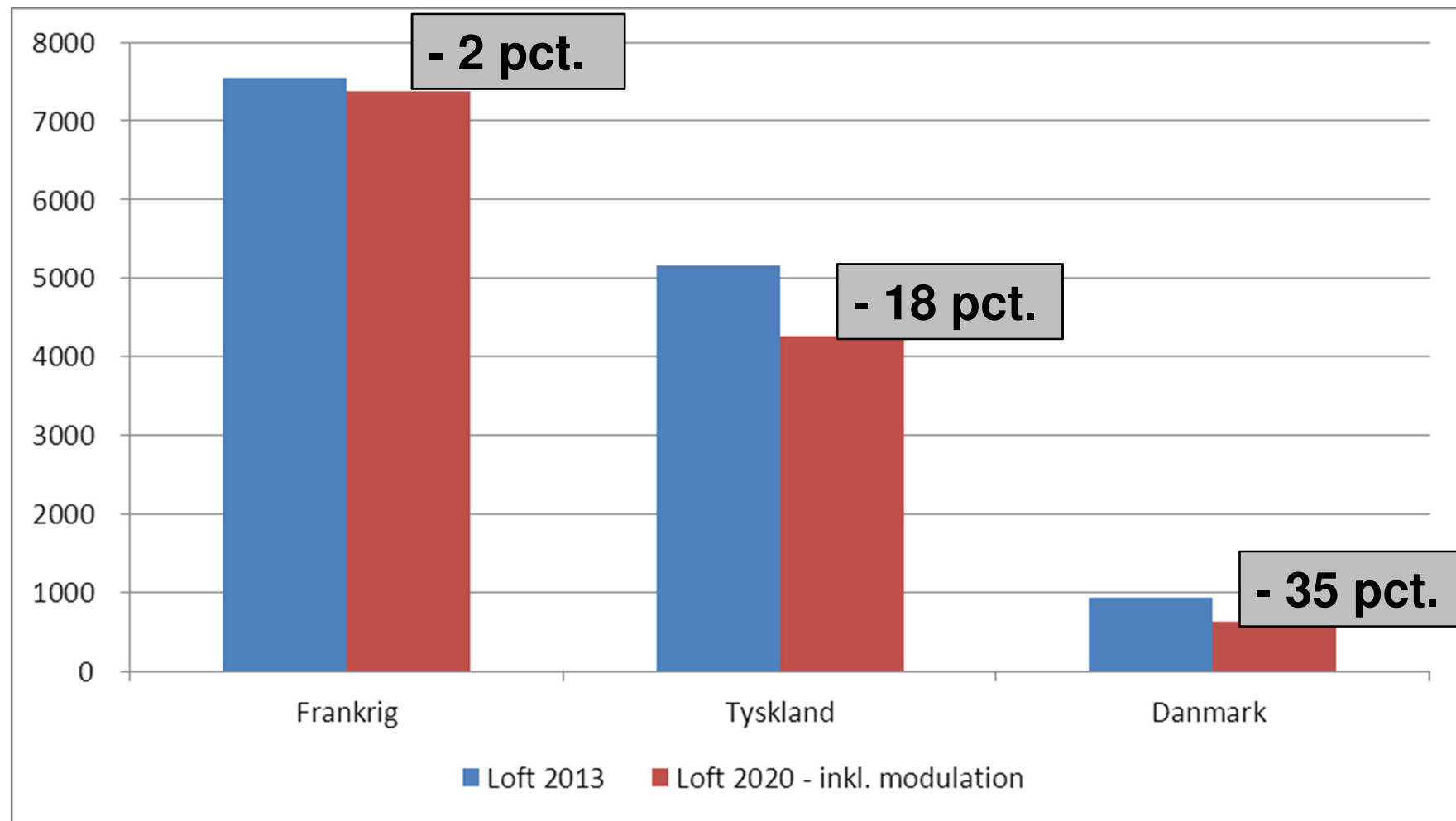
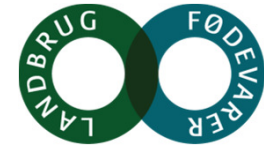
Fleksibilitet mellem søjler

- uden krav om national medfinansiering

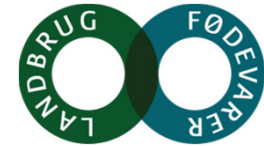

HVIS

- Frankrig modulerer fra S2 → S1
- Tyskland ikke modulerer
- Danmark modulerer fra S1 → S2

Budgetreduktioner – Worst case – samlet effekt for enkeltbetalingen

MFF 2014-2020 – konsekvenser i DK

- Generel reduktion 15 % - el. 1,0 mia. kr. *)
- Udjævning mellem lande 5 % - el. 0,4 mia. kr. *)
- **I alt** 20 % - el. 1,4 mia. kr. *)
- Fleksibilitet mellem søjler (valgfrit for landene) 15 % - el. 1,0 mia. kr. *)
- **I alt inkl. fleksibilitet mellem søjler** 35 % - el. 2,4 mia. kr. *)

*) 2020 sammenlignet med 6,9 mia. kr. i 2013 (2011-priser)

Øvrige elementer i de finansielle rammer

30 pct. til grøn komponent fastholdes

- Miljøfokusarealerne må IKKE føre til, at der tages landbrugsjord ud af produktion (tysk krav)

”Gaver” til LDP-budgettet i 16 lande på 5,5 mia. €

- Frankrig – 1 mia. €
- Italien – 1,5 mia. €
- Østrig – 700 mio. €
- Finland – 600 mio. €
- Danmark – 0 mio. €

2,8 mia. euro afsættes til en krise-reserve

- Hvis den ikke udbetales overføres den til de direkte betalinger

REFORM AF STØTTEORDNINGERNE

**EU-
Kommissionen**

**EU-
parlamentet**

Ministerrådet

Endelig reform

Intern udjævning – Kommissionens forslag

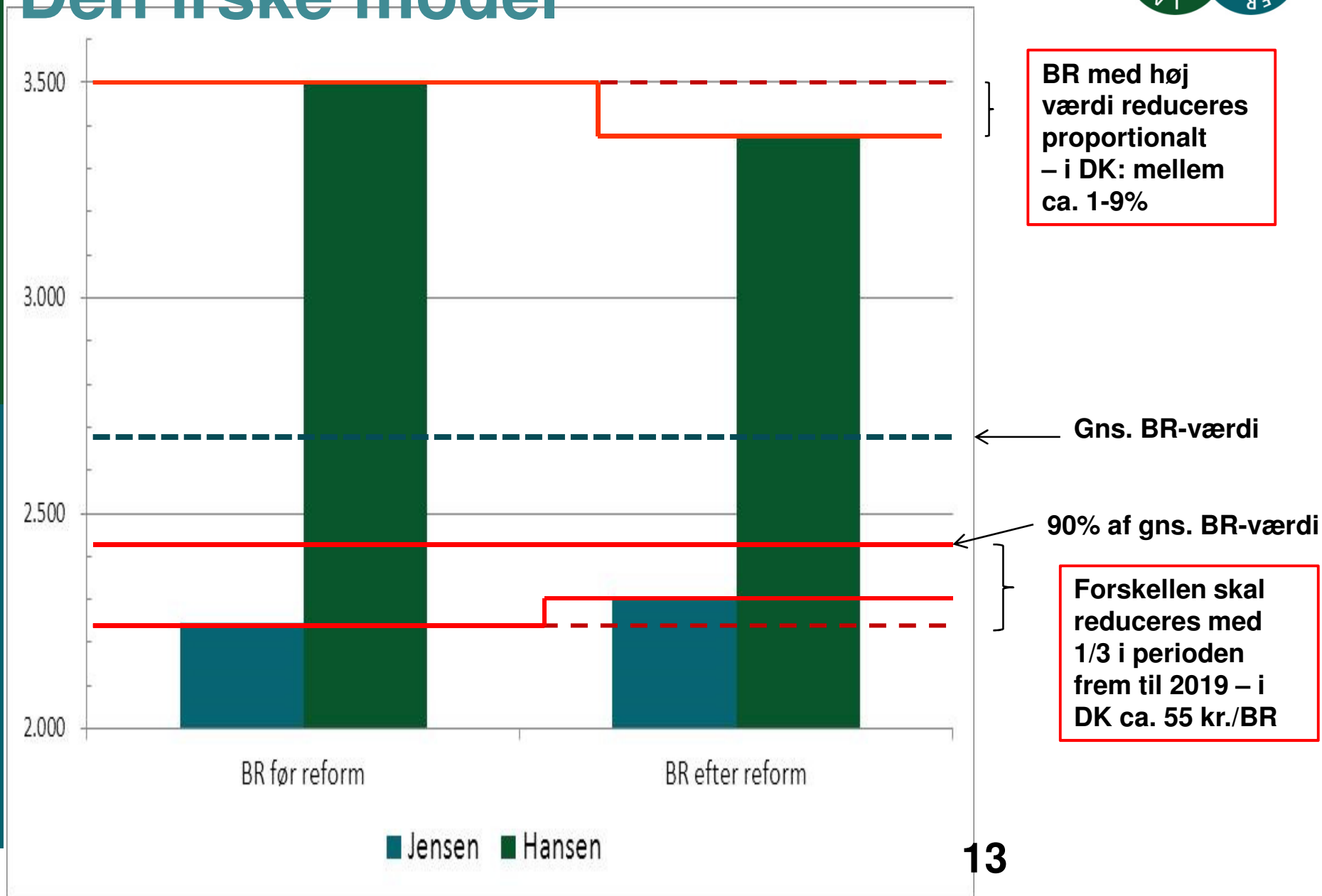
Grøn komponent

- 30% af nationale pulje fordelt ligeligt på alle landbrugsarealer

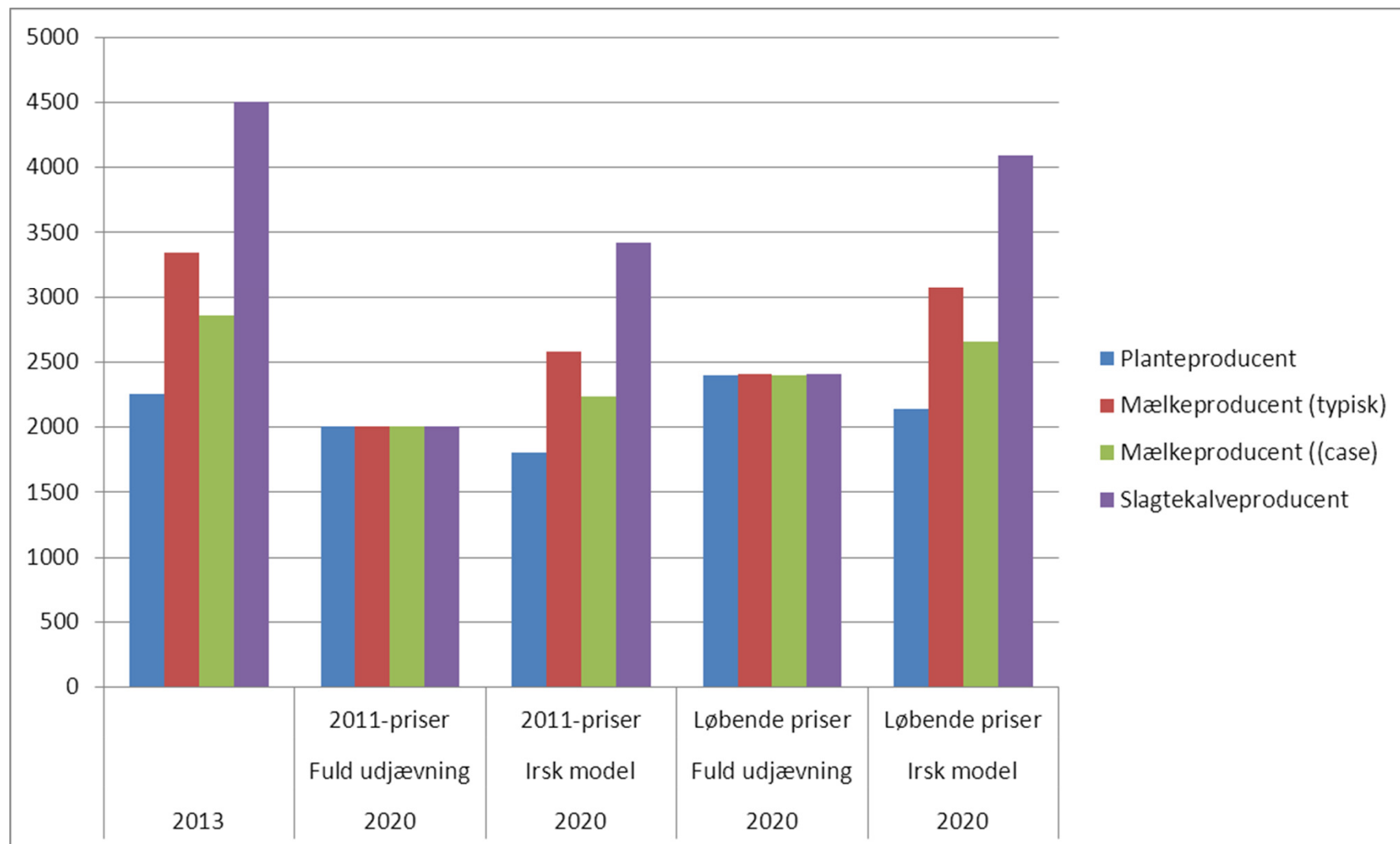
Basisstøtten - Intern udjævning

- Enten
 - År 0 – 40% udjævnes, 60% differentieres
 - År 5 – Fuld udjævning
- Eller
 - Fuld udjævning i år 0

Intern udjævning Den irske model

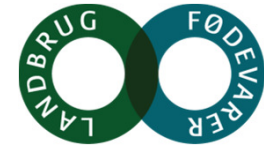

Overslag over konsekvenser

Grøn komponent

- 30% af den direkte støtte
- ens betaling per hektar

Budget-aftalen

- Bekræfter at der skal afsættes 30%
- Miljøfokusarealerne må IKKE føre til, at der tages landbrugsjord ud af produktion

Afgrødevariation

- 3 afgrøder per år

Miljøfokusarealer

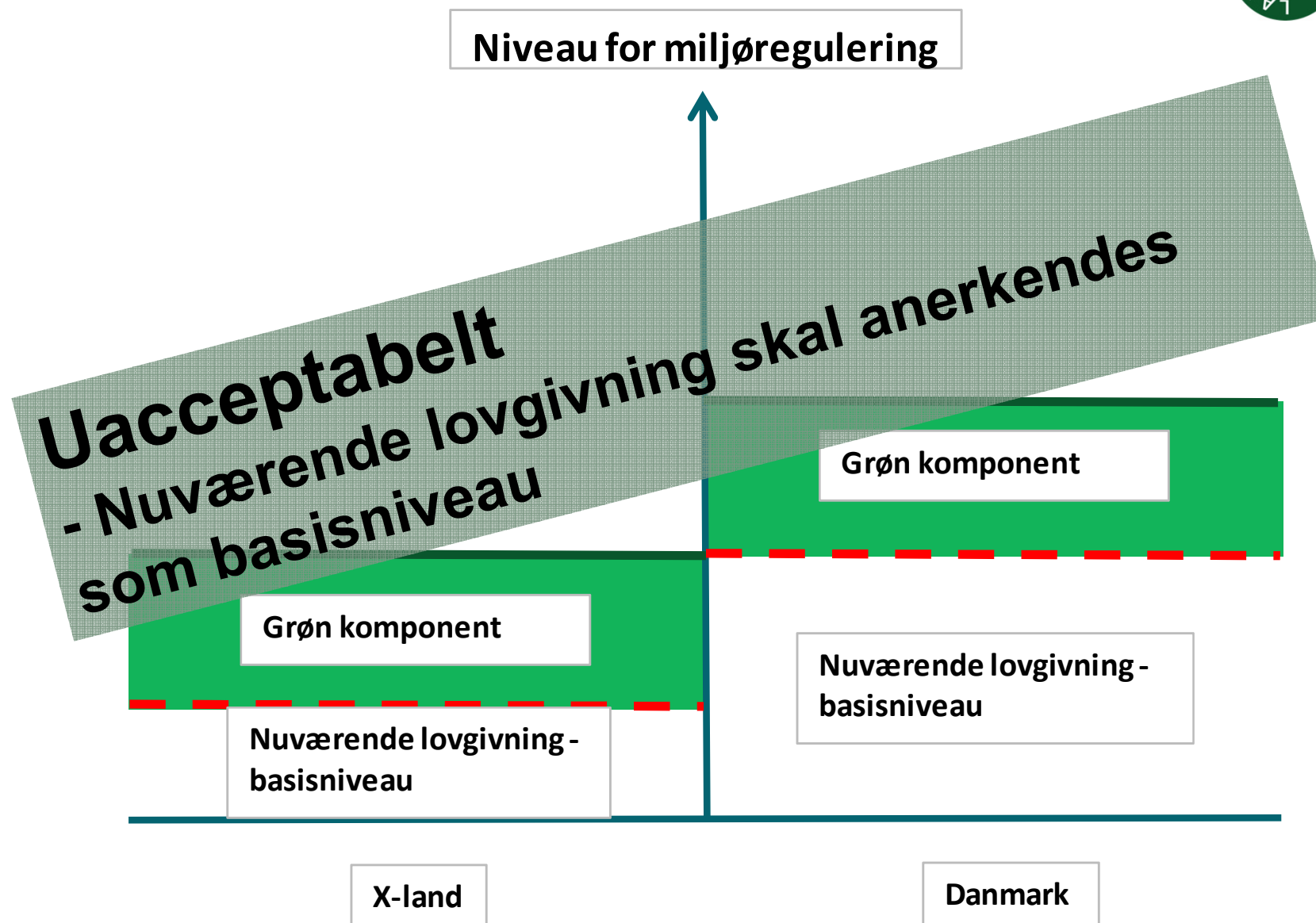
- 7% - brak, levende hegn, faunastriber, randzoner

Permanent græs

- Perm. græs i 2014 låses fast på arealet

N.B.: Økologiske arealer undtaget

Grøn komponent – worst case scenario

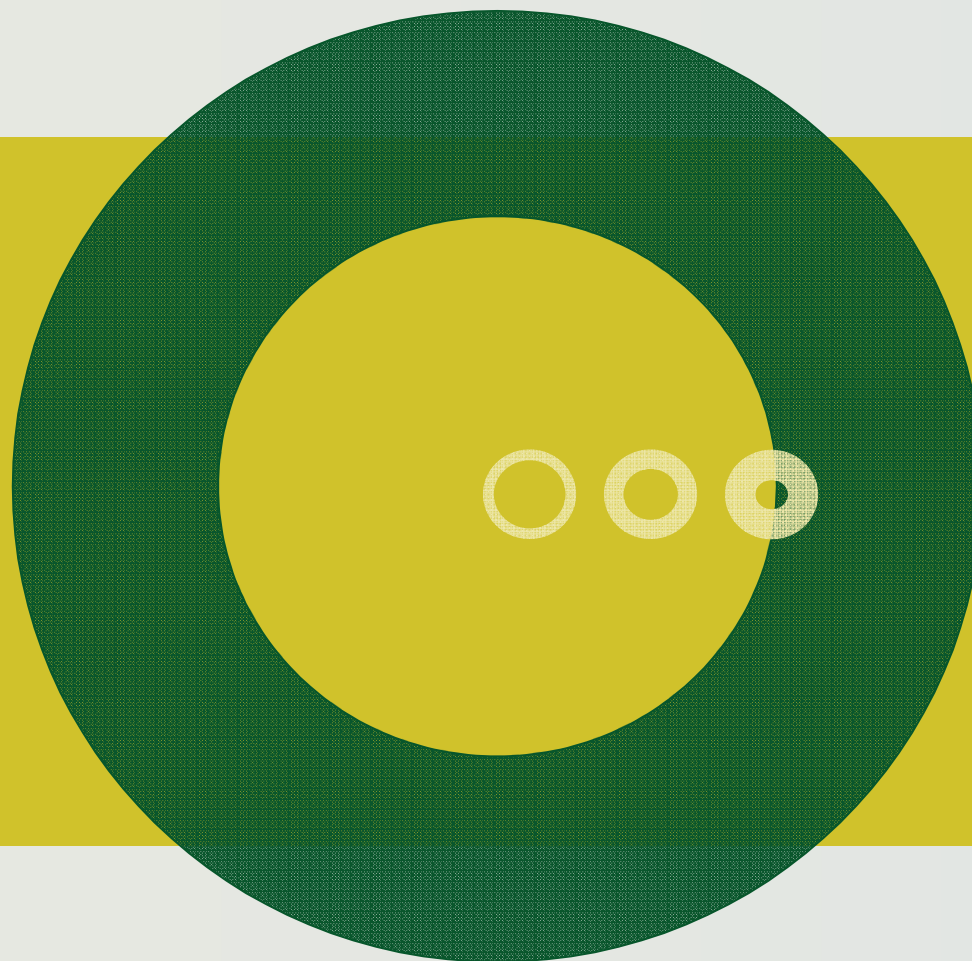

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

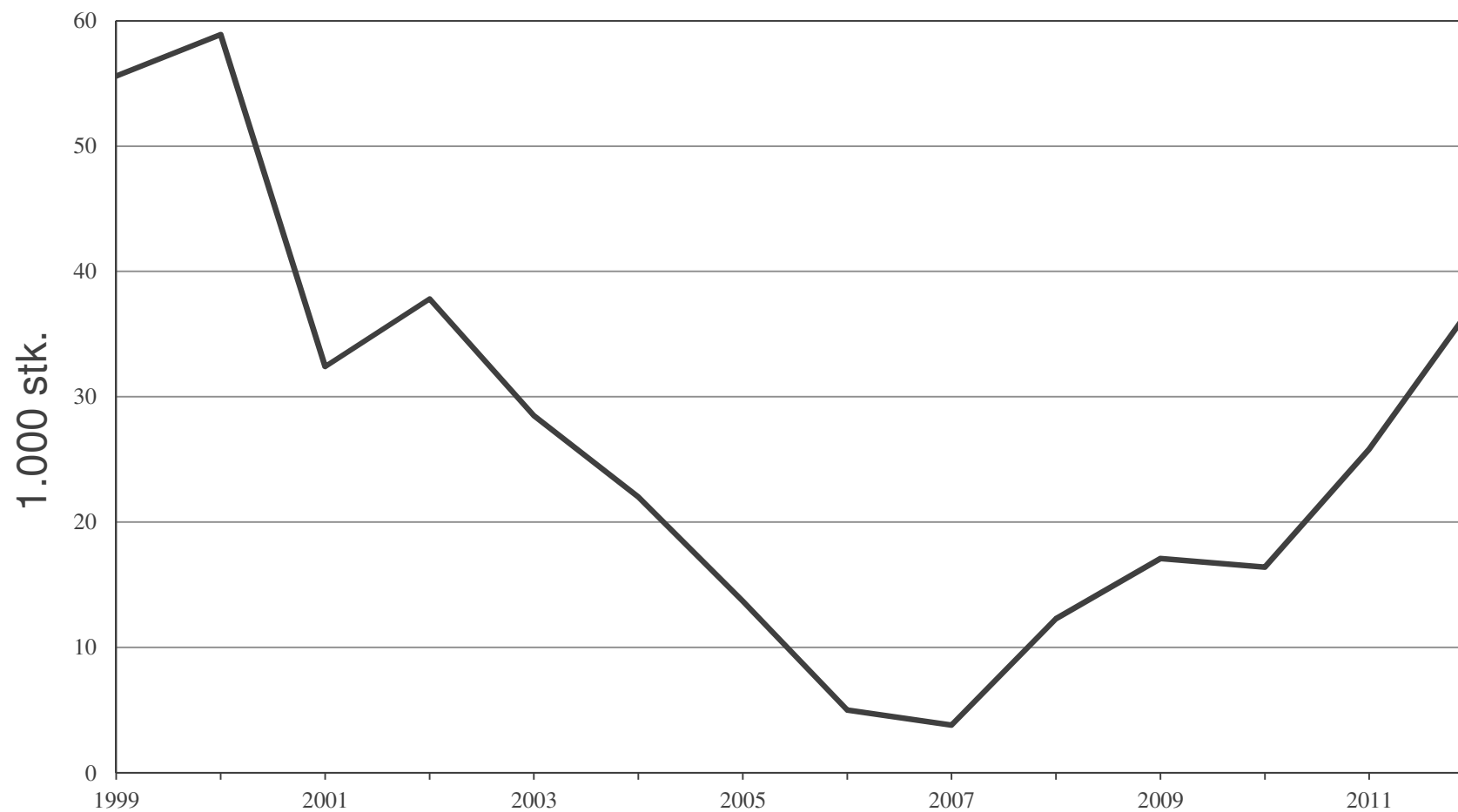
Analyse af spædekalkveeksporten samt effekten på beskæftigelsen

Analyse fra Institut for
Fødevare- og
Ressourceøkonomi

Præsenteret af:
Teamleder Martin Hestbech,
VFL, Kvæg

Udviklingen i spædkalveeksporten

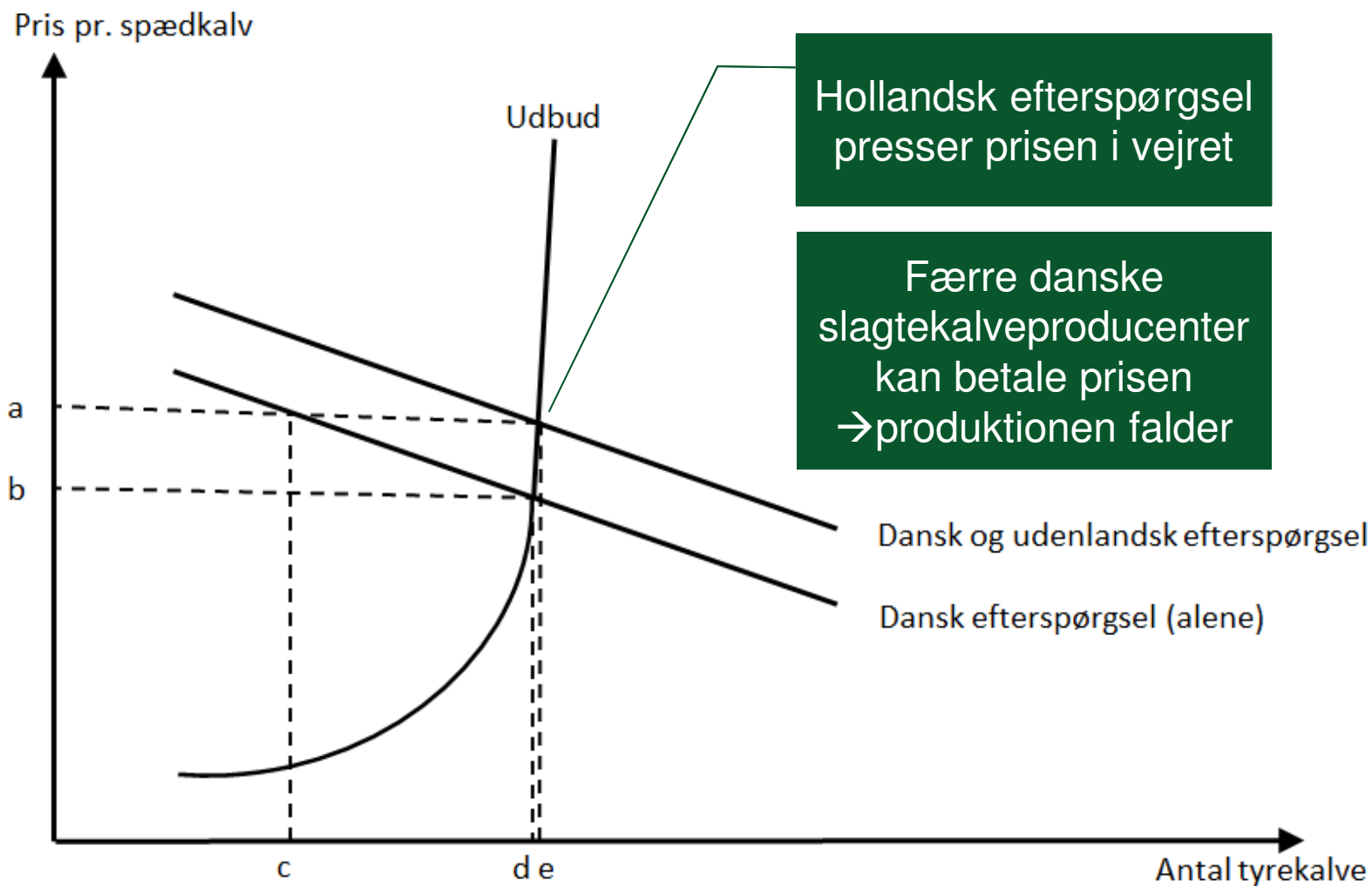

Øget import af kalve i Holland

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011*
Holland								
Import	580	660	696	724	772	832	869	892
Eksport	33	70	73	73	95	122	132	125
<i>Nettoimport</i>	<i>547</i>	<i>590</i>	<i>623</i>	<i>651</i>	<i>677</i>	<i>710</i>	<i>737</i>	<i>767</i>
Danmark								
<i>Eksport = Nettoeksport</i>	<i>66</i>	<i>17</i>	<i>5</i>	<i>5</i>	<i>13</i>	<i>18</i>	<i>17</i>	<i>27</i>

Kilde: LEI & CBS (2012) og Danmarks Statistik (2013c).

Det hollandske problem

Markedspris på spædkalve

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Holland	1.077	1.149	779	671	867	812	902	824 ¹
Danmark	952	1.251	811	538	669	708	634	606
- Fradrag/tillæg, kr. pr. kg	15,85	23,78	21,86	16,66	16,57	19,94	19,91	24,83
Prisforskel	125	-102	-32	133	198	103	267	218

1) Prisen er delvis skønnet på grund af ændring i opgørelseskategorierne.

Anm. Den hollandske markedspris gælder for én 45 kg tyrekalve af sortbroget afstamning. Den danske markedspris, som er omregnet til prisen på én 45 kg tyrespædkalv, gælder for tyrekalve fra malkekøer med blandet herkomst, hvoraf de sortbroget er dominerende.

Kilde: LEI (2013a) og Landbrug & Fødevarer (2013b).

Afhentningspris pt. ca. 500
kr. pr. spædkalv

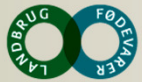
Ca. 150 kr. i
transportomkostninger

Udfordring for erhvervet

- *Bidrager til færre aflivninger:*
 - *”Uden den hollandske efterspørgsel ville omfanget af aflivede tyrekalve være højere”*
- **Presser produktionen nedad:**
 - Den hollandske efterspørgsel får prisen på spædkalve til at stige og dermed den danske produktion af slagtekalve til at falde

Afkoblingen af handyrpræmien

- For uændret økonomisk effekt skulle spædkalveprisen falde med 450 kr.
- Men dels "må" prisen ikke falde til under 500 kr. (ellers øget aflivning)
- Dels er prisen i 2012 nærmest ikke faldet for en 50 kg kalv.

Fuld afkobling i 2015?

○ "Rentabel" spædkalvepris på 374 kr.

→ Flere aflivninger

→ Fald i produktionen

→ Øget eksport til Holland

Holland

– fuld afkobling af slagtepræmier i 2010

- Medførte ikke fald i produktionen (tværtimod)
- Betød kun lille fald i prisen på spædkalve
- Hvorfor?
- Stærk integration i hele kæden
- Produktion baseret på kalve under 8 mdr.

Kontraktproduktion hos specialiserede slagtekalveproducenter

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Antal brug	1.320	1.330	1.370	1.380	1.330	1.400	1.310
Antal slagtekalve, stk.	639	660	660	625	705	682	655
Jordtilliggende, ha	9,0	7,9	8,8	10,8	11,6	11,0	12,4
Fuldtidsbeskæftigelse	2,01	1,77	1,64	1,70	1,79	1,75	1,75

Anm. Jordbrug benævnes som specialiseret slagtekalvebrug, hvis to tredjedele af standardomsætningen hidrører fra slagtekalveproduktionen.
Kilde: LEI (2013b).

Danmark

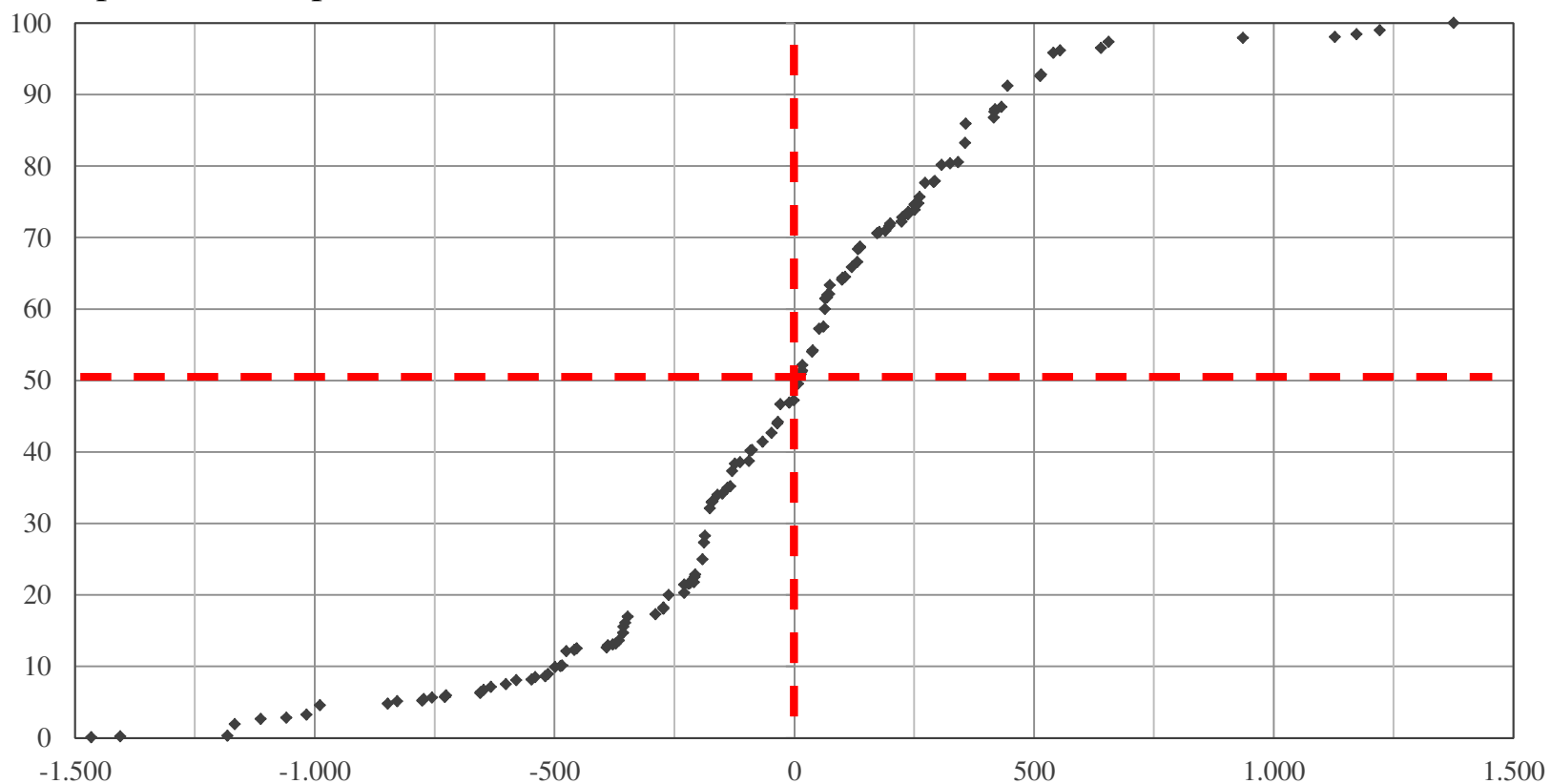
- økonomisk overblik (2011-tal)

	91-400 handyr	Over 400 handyr	I alt for alle
Antal bedrifter	201	222	1363
<i>Tal pr. enhed</i>			
Produktionsværdi	4.879	4.713	4.787
DB I	708	895	828
DB II	-97	102	10
Nettooverskud	-597	-482	-554
Lønningsevne pr. time	-19	18	0

2011-tal. Kilde Danmarks Statistik

Svag lønningsevne i slagtekalveproduktionen

Antal producenter, pct.

Opretholdelse af produktionen betinget af:

"På længere sigt er opretholdelsen af dansk handyrproduktion betinget af, at produktionen er profitabel i større slagtekalvebesætninger..., hvilket vil sige, at værdien af produktionen tillagt produktionsafhængige tilskud er i stand til at dække samtlige omkostninger ved produktionen"

Beskæftigelseseffekt i 2010

Beskæftigelseseffekt i 2010, 1.000 fuldtidsansatte

	Primære jordbrug	Forarbejdnings- sektorer	Forsynings- sektorer	I alt
Kvægsektoren incl. grovfoder	17,9	12,0	19,3	49,1
heraf Handyrproduktion	0,68	0,83	1,17	2,68

Sammenfatning

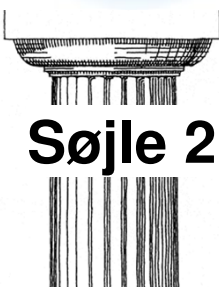
- Øget eksport skyldes ringe lønsomhed i handyrproduktionen
- Lave spædkalvepriser øger eksporten til Holland
 - Presser prisen op og forringer økonomien i den danske produktion
- Dårlig økonomi hindrer udvikling → nedslidning
- Bedring i sigte, men stadig negativt resultat
- Opretholdelse af handyrpræmie kan styrke økonomien

Indsatser til at fremtidssikre danske kalveproduktion

- Koblet handyrpræmie fra 2015-2020
- Minimere støttereduktion
- Mere fleksibilitet i dyrevelfærd og miljølovgivning
- Lempelser af bøvl og bureaukrati
- Fokus på at understøtte fremtidens produktion
- Nye finansieringskilder

Reform af EUs landbrugspolitik

Hovedpunkter

Brug for fair budgetaftale for 2014-20

- Topmødets resultat (- 20% til DK) er urimelig
 - Ingen udjævning mellem EU-lande
- Ingen midler til søjle 2 uden nat. medfinansiering

Afvisning af intern udjævning

- Forslag vil underminere økonomien i nogle sektorer (malkekvæg, kalve, stivelseskartoffl.)

Grøn komponent

- Frontløbere skal belønnes
- Nationale lovkrav, der ligger over EU-krav, skal kunne medregnes

Ny fordeling af LDP-budget

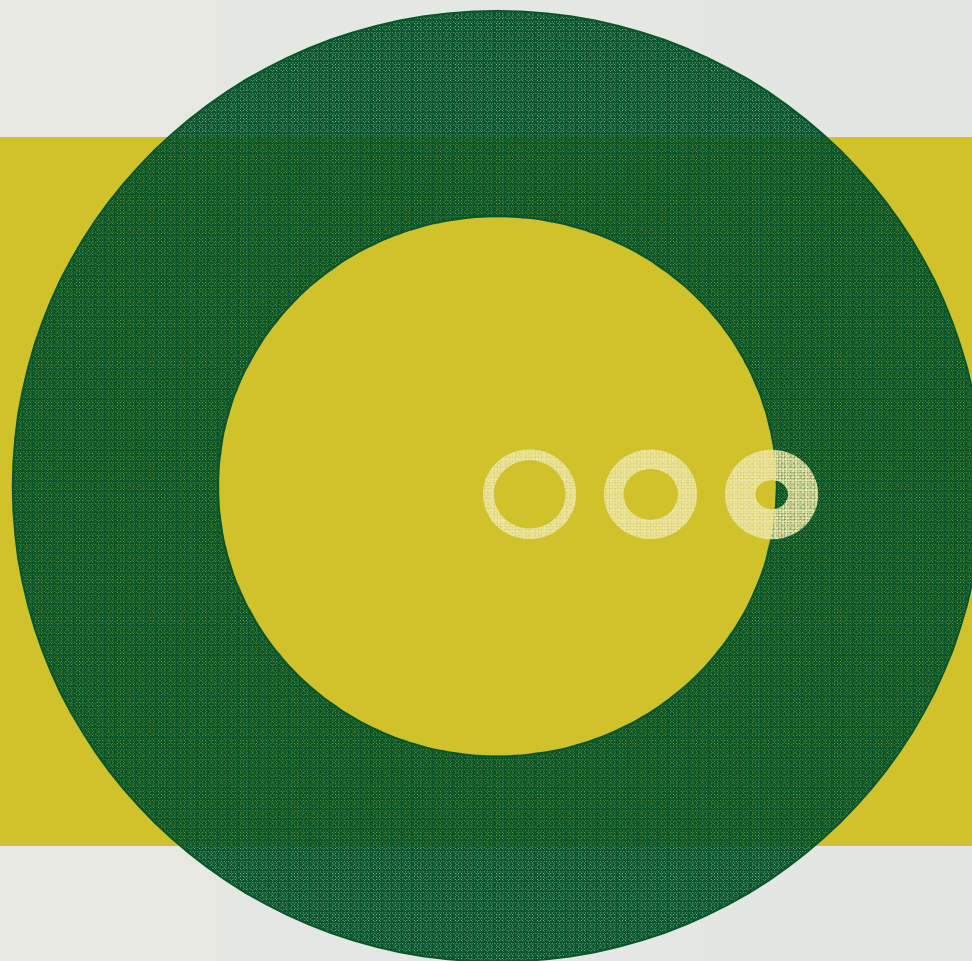
- DK andel skal øges fra 0,6% til 1,6%
- DK bør yde minimum samme medfinansiering

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Perspektiver for oprettelse af koblede ordninger til kvægbruget

Teamleder Martin
Hestbech

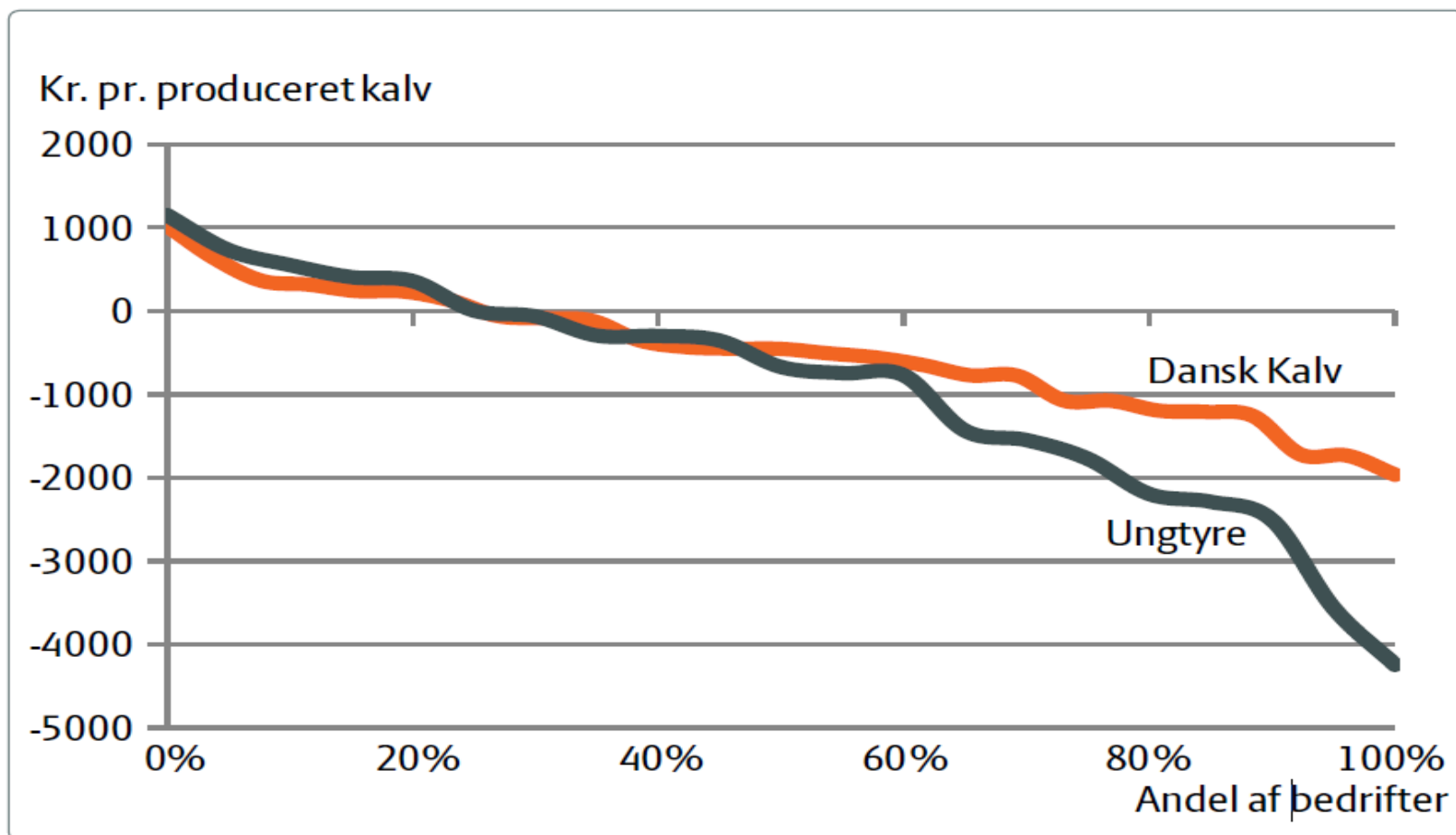

Overskrifter

- Den økonomiske situation
- Perspektiver for bedring af økonomien
- Juridiske muligheder og begrænsninger
- Økonomisk grundlag for ny koblet støtte
- Opbygningen af en ny ordning

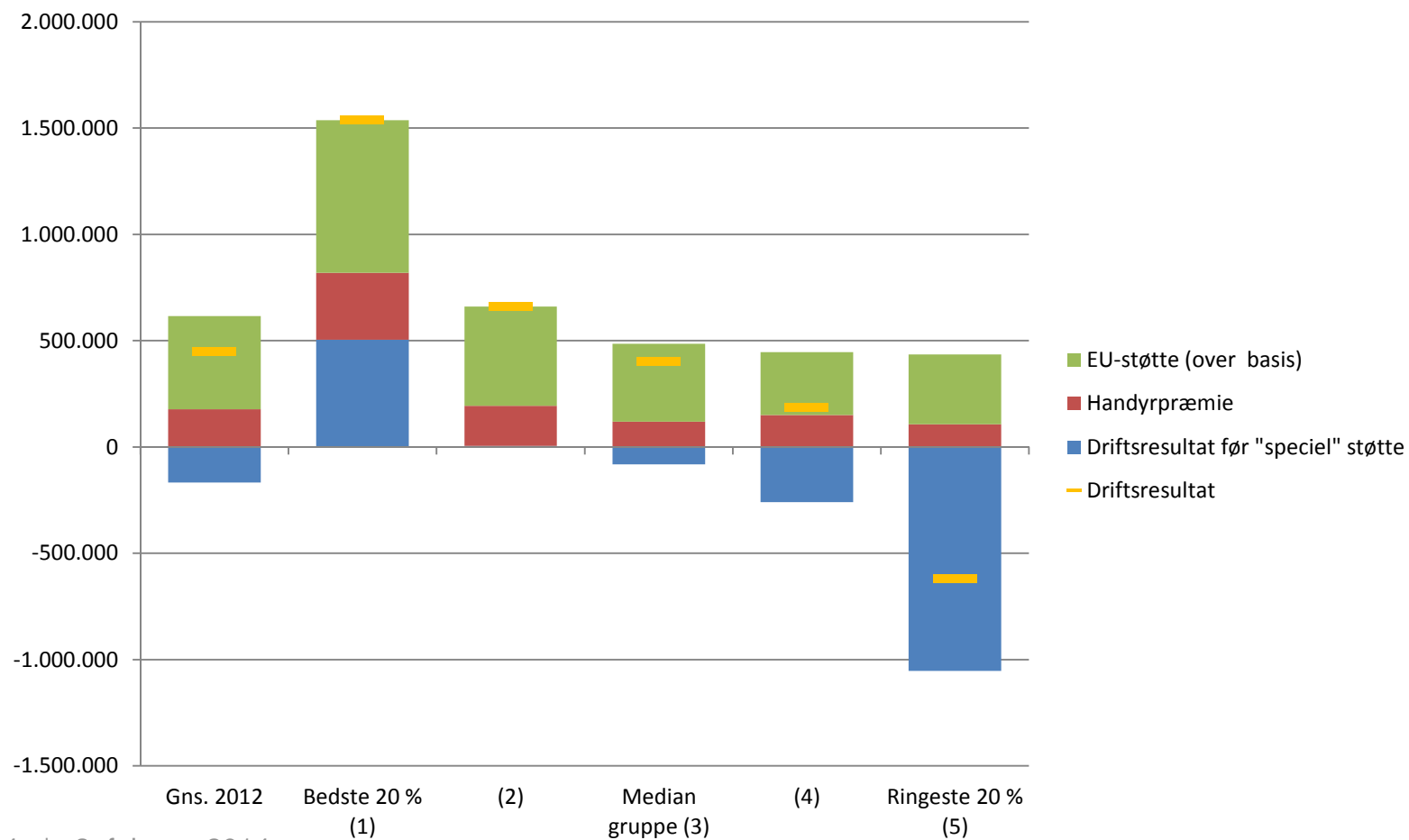
Den økonomiske situation

Spredning i resultat pr. produceret kalv. Business Check Slagtekalve 2012

Den økonomiske situation (2)

Driftsresultat for slagtekalveproducenterne i 2012

Perspektiver for en bedre økonomi i slagtekalveproduktionen

- Kødkvægskrydsninger giver perspektiver for en mere rentabel produktion
- Styrket samarbejde mellem mælkeproducent og slagtekalveproducent
- Mål om 25 pct. i 2018
- Udfordring med kvier

Juridiske muligheder og begrænsninger

- Mulighed for at koble op til 5%
- Til sektorer i vanskeligheder og som er vigtige af økonomiske, sociale og/eller miljømæssige årsager
- Opretholde nuværende produktionsniveau
- Koblet støtte til et fast antal dyr

Økonomisk grundlag for en ny koblet ordning

- Nuværende ordning: 97 mio. kr. (1,4%)
- Sektorbalancekrav efter 2% intern omfordeling:
 - I alt 121 mio. kr. (inkl. de oprindelige 97 mio. kr.)
- Finansiering via procentvis reduktion og/eller loft over betalingsrettigheder
- Uklarhed ved overflytning fra søjle I til søjle II
 - Procentvis reduktion eller ensartet beløb pr. betalingsrettighed

Fordeling af tillæg

Værdi af Betalingsrettigheder	Antal producenter	Antal hektar	Samlet værdi af tillæg (mio. kr.)
< 2.250	20.596	522.093	-
2.250-2.540	12.225	931.048	71
2.540-2.824	4.719	284.250	111
2.824-3.107	2.859	223.311	151
3.107-3.390	2.059	187.100	183
3.390-4.239	4.121	399.114	583
4.239-5.647	1.361	92.820	221
> 5.647	562	24.071	130
Samlet	48.587	2.663.807	1.452

Opbygningen af en ny koblet støtteordning

- Målsætninger:
 - Bevare/udvide den danske produktion af kalvekød
 - Begrænse eksport af spædkalve
 - Begrænse aflivninger af spædkalve
- Middel:
 - Målrettet produktionsstøtte
 - Egne brancheinitiativer

Begrænse antallet af støtteberettigede dyr

- I dag: minimum 5 handyr og mindst 160 kg
- Muligheder for at målrette ordningerne
 - Ungtyre
 - Mindst 160 kg og f.eks. maks. 15 mdr.
 - Kvier
 - Nedre vægtgrænse og f.eks. maks. 12 mdr.
 - Stude
 - Aldersgrænser som i den oprindelige ordning

Mulig sammensætning af en ny ordning

Skønnet præmiebehov	Antal dyr stk.	Præmie pr. dyr 2012	Beregnet præmiebeløb (mio. kr.)	Ny ordning
Handyr				
Slagtet og lev. eksport	232.000			
Ikke opfylder præmiebetingelser	- 8.300			
Godkendte dyr	223.700			
Udbetalt præmie	214.700	447	96	449
Under 5 dyr ca.	9.000			
Præmie til levende eksport	28.000	447	12,5	449
Ekstra stude (2. præmie)	5.000	188	0,9	198
Ekstra kvier < 12 mdr.	25.000	447	11,2	449
I alt præmie behov			120,7	
Budgetloft			121,0	

Sammenfatning

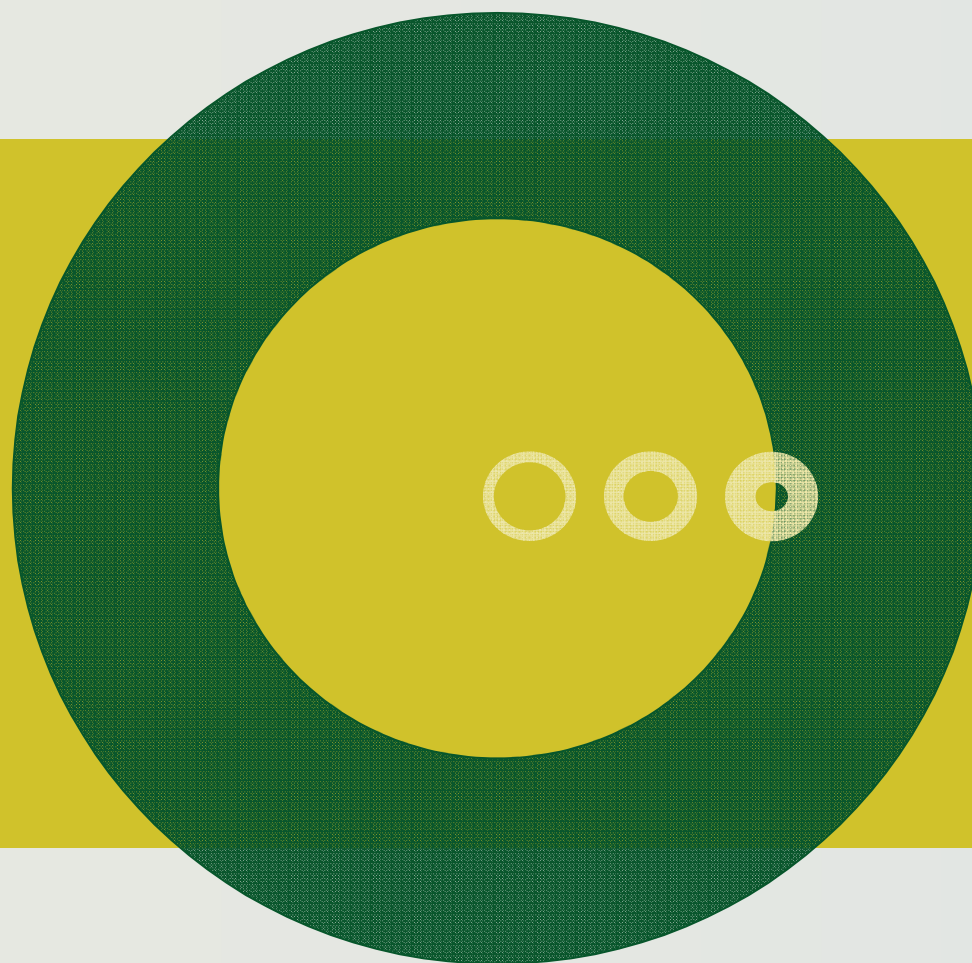
- Hovedargumenter
 - Svær økonomisk situation – også for de dygtigste
 - Eksporten af spædkalve stiger voldsomt
 - Krydsningskalve kan styrke økonomien
 - Behov for støtte til krydsningskvier

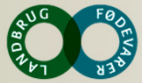

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Status CAP2013 - Koblet støtte fra 2015

Martin Hestbech

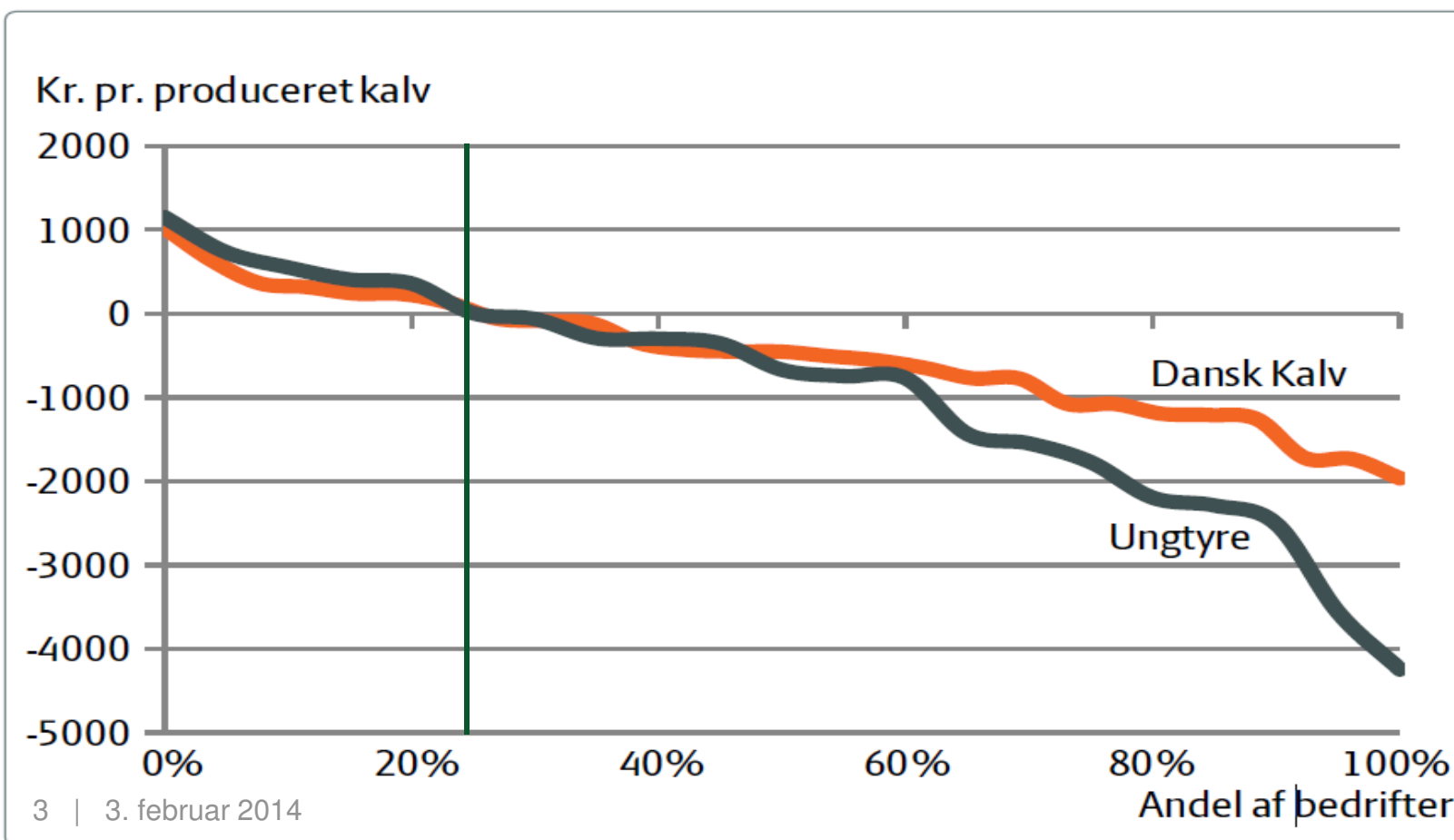

Koblet støtte

- Nuværende ordning ophører i 2014
- L&F, Kvæg arbejder for:
 - En ny koblet handyrpræmie
 - En præmie til kvier til opfedning
 - En dobbelt studepræmie
- Dialog med ministeriet, men....

Den økonomiske situation i slagtekalveproduktionen

Spredning i resultat pr. produceret kalv. Business Check Slagtekalve 2012

Juridiske muligheder og begrænsninger

- Mulighed for at koble op til 5%
- Til sektorer i vanskeligheder og som er vigtige af økonomiske, sociale og/eller miljømæssige årsager
- Opretholde nuværende produktionsniveau
- Koblet støtte til et fast antal dyr

Økonomisk grundlag for en ny koblet ordning

- Nuværende ordning: 97 mio. kr. (1,4%)
- Sektorbalancekrav efter 2% intern omfordeling:
 - I alt 121 mio. kr. (inkl. de oprindelige 97 mio. kr.)
 - 1,6 % af støtteloftet
- Finansiering via procentvis reduktion og/eller loft over betalingsrettigheder
- Uklarhed ved overflytning fra søjle I til søjle II
 - Procentvis reduktion eller ensartet beløb pr. betalingsrettighed

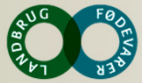
Opbygningen af en ny koblet støtteordning

○ Målsætninger:

- Bevare/udvide den danske produktion af kalvekød
- Begrænse eksport af spædkalve
- Begrænse aflivninger af spædkalve
- Sikre arbejdspladser og økonomisk aktivitet

○ Middel:

- Målrettet produktionsstøtte
- Egne brancheinitiativer

Tidshorisont

- Dialog med ministeriet er i gang
- Afklaring senest 1. august 2014
- Kun i reformperioden 2014-2020
- Kan ændres fra år til år

Værdi af betalingsrettigheder

Værdi af rettigheder 2014-2020, kr. – **Ingen overførsel** af midler til søjle 2, kun krisefond i 2014

År	2013*	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Rettighed på 2.280 kr i 2013	2.097	2.096	2.092	2.067	2.042	2.042	2.042	2.042
Rettighed på 3.300 kr i 2013	3.096	2.835	2.829	2.796	2.762	2.762	2.762	2.762
Rettighed på 4.000 kr i 2013	3.680	3.436	3.430	3.389	3.347	3.347	3.347	3.347

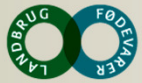
*Værdi efter graduering

Værdi af rettigheder 2014-2020, kr. – **15% overførsel** af midler til søjle 2, kun krisefond i 2014

År	2013*	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Rettighed på 2.280 kr i 2013	2.097	1.774	1.770	1.749	1.728	1.728	1.728	1.728
Rettighed på 3.300 kr i 2013	3.036	2.399	2.393	2.364	2.335	2.335	2.335	2.335
Rettighed på 4.000 kr i 2013	3.680	2.908	2.900	2.866	2.831	2.831	2.831	2.831

*Værdi efter graduering

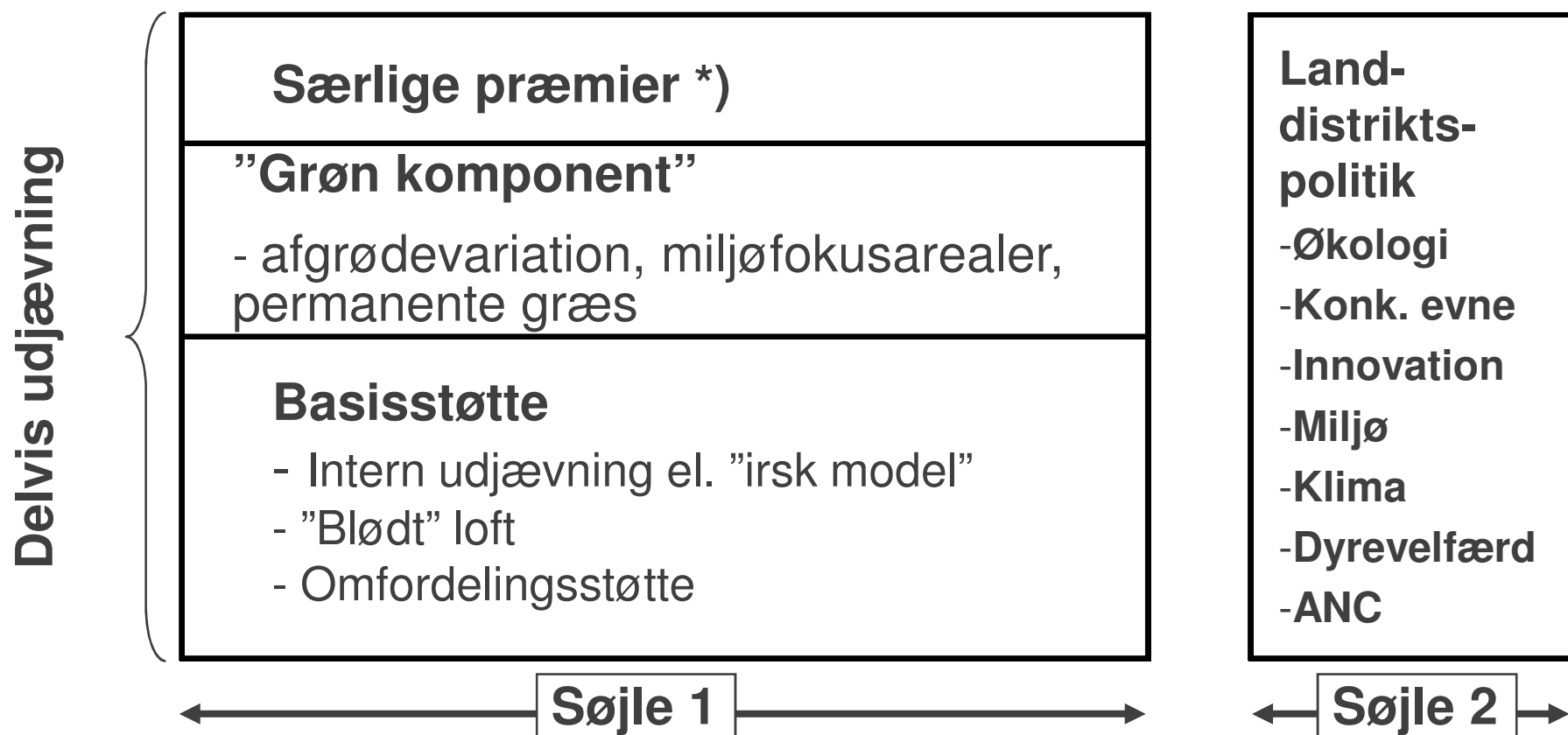
(Udregnet i løbende priser)

Reform af EUs landbrugspolitik

Reformen - hovedlinjer

*) Ø-støtte m.v.; små bedrifter; koblet støtte; unge landmænd